

Mataio

Yesuac esañ ambéchéra ionac qacgina.

¹ Abaraham zéma Dawidiac qeli, Kristo Yesuac sac kitichéra.*

² Abarahamnén Isaka mihicñiyec. Isakanén Yakop mihicñiyec. Yakobonén Yuda zéma iwac dac munahéra mihicñi énécmiyec.† ³ Yudanén Tamari iwarunec Feresi zéma Zara mihicñi érécmiyec. Feresinén Hesiron mihicñiyec. Hesironnén Aram mihicñiyec. ⁴ Aramnén Aminadap mihicñiyec. Aminadapnén Nason mihicñiyec. Nasonnén Salmon mihicñiyec. ⁵ Salmonnén Rahap iwarunec Boasi mihicñiyec. Boasinén Rut iwarunec Yobedi mihicñiyec. Yobedinén Yesi mihicñiyec. ⁶ Yesinén ic kewu Dawidi mihicñiyec.

Wañu Dawidininén Uriawac iniña iwarunec Solomon mihicñiyec. ⁷ Solomonnén Rehoboam mihicñiyec. Rehoboamnén Abia mihicñiyec. Abiyanén Asafe‡ mihicñiyec. ⁸ Asafenén Yosafat mihicñiyec. Yosafatnén Yoram mihicñiyec. Yoramnén Uzia mihicñiyec. ⁹ Uzianén Yotam

* **1:1:** Ac oruha yomi imi kiwi Mataioac ac oruha qahac, nén kembangan 1:2-17 imuac ac oruha wanzac. Kiwi téréya yomuaru ic embac onac qacgina sasala hezac imi owiñ zé Zípilalec ac me Nei ac qahac, nén Girik ic me Hebiraio ic ewagina méndacma ooyawac hezac. † **1:2:** Yudawac dachéra imi 3, munahéra imi 8, nén tosara waima iwac qara ooyawac hezac imuac hénia imi Hén 49:10 imuaru hezac. ‡ **1:7:** Kiwi méranén ooya tosaraiguc Asafeac qara méñ imi Asa.

mihicñiyec. Yotamnénj Ahazi mihicñiyec. Ahazinénj Hezekia mihicñiyec. ¹⁰ Hezekianénj Manase mihicñiyec. Manasenénj Amosi§ mihicñiyec. Amosinénj Yosia mihicñiyec. ¹¹ Wañu Babilon baeciguc onagicma kenkeña nalé imuaru Yosianénj Yekonia zéma dac munahéra mihicñi énécmiyec.

¹² Wañu Babilon baeciguc onagicma kençiguc Yekonianénj Salatiel mihicñiyec. Salatielnénj Zorobabel mihicñiyec. ¹³ Zorobabelnénj Abiut mihicñiyec. Abiutnénj Eliakim mihicñiyec. Eliakimnénj Azori mihicñiyec. ¹⁴ Azorinénj Sadok mihicñiyec. Sadoknénj Akim mihicñiyec. Akimnénj Eliut mihicñiyec. ¹⁵ Eliutnénj Eleazari mihicñiyec. Eleazarinénj Matan mihicñiyec. Matannénj Yakop mihicñiyec. ¹⁶ Yakopnénj Mariawac euya Yosefe mihicñiyec. Wañu Maria iwarunec mia Yesu Kristo** zémimia imi hicñiyec.

¹⁷ Imuac Abaraham igucnec éréma Dawidiguc hayu hicñisaiac qétégina imi 14 wanzac. Wañu Dawidi igucnec éréma Babiloniguc onagicma kenkeñawac naléiguc hayu hicñisaiac qétégina imi 14 wanzac. Wañu Babiloniguc onagicma kenkeñawac nalé imuarunec éréma Kristoac naléiguc hayu hicñisaiac qétégina imi 14 wanzac.

Halécnénj météré mimia Yesuac hicñihicñiya imuac suruc.

¹⁸ Wañu Kristo Yesuac hicñihicñiya imi yomuhuc; Iwac neñgocya Maria imi Yosefeac

§ **1:10:** Kiwi méranénj ooya tosarraiguc Amosiac qara ménj imi Amon. ** **1:16:** Hebraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnénj météré mimia.

buᅇa wammac niᅇ zéérécmimia waᅇec, néᅇ ekawu momacnec ménda kericnec Uᅇa Téréyanéᅇ kiwi meyu hériyaguc waᅇu héᅇec. ¹⁹ Waᅇu iwac eu buᅇa Yosefe imi ic dindiᅇa kerec. Imuac niᅇ, ara zéauyu kicginaiguc gamuyaguc wambac niᅇac, éléᅇnec waimiyu kemmac zé nimma niᅇareᅇgéyec. ²⁰ Imuhuc nimma keru Miᅇ Kewuac kua meme uᅇa méᅇnéᅇ gauiguc hicᅇnimima yomuhuc ézéyec; Dawidiac qeli Yosefe, iniᅇ buᅇaga Maria wagicmaᅇ zé zénéᅇga ménda hiriyu, tomeᅇaiguc taczac imi Uᅇa Téréyawac murunec. ²¹ Inéᅇ naᅇawac mihicᅇimac. Mihicᅇiyu inéᅇ kecma eᅇeya ic embachéra képésicgina igucnec aᅇgéᅇgina timac, imuac niᅇac qara Yesu zéwésémaᅇ. ²² Haka hicᅇiyec imi Miᅇ Kewuninanéᅇ kua meme icya kuaya mema ac yomuhuc zéyec imi moczoᅇ meselimaᅇ zé imuhuc hicᅇiyec; ²³ Ninzu, embac serañanéᅇ héri haima naᅇa meyu iwac qara Immanuel zému (Hénia imi Anutunéᅇ neᅇaᅇguc keczac). ²⁴ Imuhuc zéyu Yosefenéᅇ gau igucnec yacma Miᅇ Kewuac kua meme uᅇanéᅇ zéyec séc wamma iniᅇ buᅇaya wagicma hayec. ²⁵ Waᅇu inéᅇ i guc momacnec heyac ménda wamma kerunec embac imi méréc merac naᅇa mihicᅇiyec. Mihicᅇiyu Yosefenéᅇ qara Yesu zéyec.

2

Niniᅇ ic ieneᅇ Yesu hémbiᅇ zé hagic.

✧ **1:22:** Yes 7:14

¹ Ic kewu Herodeac héngalen naléiguc Yesunéh Yuda baec Betelehem ama arenja yandaiguc hicñiyec. Gezac qema niñgic, hicñiyu Is igucnec niniñ ic tosara Yerusalem hama yomuhuc zégic; ² Merac Yuda ic onac ic kewu buña hicñiyec imi dimia? Nini Is iguc iwac widi mén hémma mepésimiwiñ zé haziñ. ³ Imuhuc zégic ic kewu Herodenéh ac imi niñu ewayaiguc niñkéndéñaguc wañec. Imi mia inéñnec qahac, Yerusalem miñina i guc kecgic ienen moczoñ imuhuc wañgic. ⁴ Wañu inéñ hofac oo ic kiwahécgina zéma hénaroiñ ionac hénac acac kiwi ic unuruma Kristo* dimuaru hicñima keczac imuac qesiéncmiyec. ⁵ Qesiéncmiyu yomuhuc ézégic; Yuda baec Betelehemiguc. Imi mia Anutuac tiliñ tiliñ ic méñnéñ yomuhuc oyecac hezac hénia yomuhuc niñac imuhuc zégic; ⁶ Betelehem ama arenja, guac murunec galen méñnéñ hama nuac hénaroiñ Israel imi rama galen ésécnec galen gé éncmimac. Imuac niñ gi imi Yuda baeciguc ama arenja yanda kunen hema kenzac imuac sugginaiguc komodia ménda wanzañ.

⁷ Imuhuc zégic nimma Herodenéh niniñ ic éléñnec unuruyu hagic enacnec tacma widi hicñiyec imuac naléya dindiñanec qesiéncmima niñec. ⁸ Qesiniñu tecgéyu Betelehem ama arenja yandaiguc méli éncmima yomuhuc énézéyec; Kemma merac imuac dindiñanec qesinimmu. Wañu mihicñimuiguc liliñgéma hama nézégic, ni acguc kemma mepési mimañ. ⁹ Ic kewunéh imuhuc zéyu niñgic tecgéyu, hénagina méñgucnec

* **2:4:** Hebiraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnéh météré mimia.

toroqema kenjic. Waņu gezac qema niņjic, widi Is imuaru héngic iminéñ muņguc hicñi énécmima walac walac kemma moczoñ merac heyec ama imuaru kemma héiselima tarec. ¹⁰ Waņu ieneñ widi imi muņguc hémma ségiségi kuneñ yanda waņjic. ¹¹ Waņu ama imuaru haréma merac imi neņgocya Mariaguc momacnec iricma simiñ héima mepési migic. Imuhuc wamma géségina auma sese mema hagic goli, libanosi ic tutuha hémeñaguc zéma sacmasi haléc hémeñaguc imi sécgina séc haimigic. ¹² Waņu gauiguc Herodeac muru ménda kemmu niñ énézéyec. Énézéyu nimma hena méñ igucnec ama baecginaiguc liliņgéma kenjic.

Yosefe iniñ meracyaguc Izipte baeciguc néngacma kenjic.

¹³ Liliņgéma kenjic, niñzu, Anutuac kua meme uñanéñ gauiguc Yosefe hicñimima yomuhuc ézéyec; Herodenéñ merac yomi qemañ zé hochoc ai mezac, imuac gi yacma merac zéma neņgocya oragicma Izipte† baeciguc néngacma kemma kecna muņguc gézémañ. ¹⁴ Imuhuc zéyu Yosefenéñ siñiyaiguc yacma merac zéma neņgocya oragicma Izipte baeciguc keñec. ¹⁵ Kemma imuaru kerunec Herode humuyec. Imi mia Miñ Kewuninanéñ eñeya kua meme ic méñac kuaya mema zéma yomuhuc zéyec ac yominéñ héla héimac niñ imuhuc hicñiyec; Izipte baec igucnec nañna qac hérémizua.✧

† 2:13: Girik aciguc; Aigiptos. ✧ 2:15: Hos 11:1

Yesu qewin zé wamma namu nene tosara unhumugic.

¹⁶ Wañu Herode imi niniñ ic ieneñ ikoc wammigic imi niñtegicma qeri biric kuneñ yanda wañec. Wañu yaré ic méli énécmiyu kemma Betelehem ama areña yanda zéma ama areñ yanda yanda hosuraiguc tacma keñec imuac qeriaiguc merac kecgic imi niniñ ic qesiéncmima naléya niñec imi méndacma yawuñgina éréhéc zéma bawaiguc moczoñ unugic humudacgic.

¹⁷ Imuhuc wañgic kua meme ic Yeremianéñ yomuhuc zéyec ac imi héla héiyec; ¹⁸ Ewa hétéñ méñ Rama ama areña yandaiguc hicñiyu niñgic. Ewa biric yanda zéma zésiac yandanéñ hicñiyu niñgic. Rahelnéñ merachéra ionac niñ siaczac. Merachéra qahac wandaczu imuac niñ mebélac gémuac séc qahac wañec.

Izipte baec igucnec liliñgéma hagic.

¹⁹ Wañu Herode humuyu, ninzu, Miñ Kewuac kua meme uña méñnéñ Izipte baeciguc Yosefe gauiguc hicñimima yomuhuc ézéyec; ²⁰ Meracac kekecyá qewin zé hocgic ieneñ humudaczu, imuac gi yacma merac imi zéma neñgocya oragicma Israel baeciguc liliñgéma kenna. ²¹ Imuhuc zéyu Yosefenéñ yacma merac neñgocyauguc oragicma Israel baeciguc keñec. ²² Néñ Akelaonéñ mañgocya Herodeac tatak késama Yuda baec galeñgézac imuhuc zégic nimma imuaru kemañ zé zénéña hiriyec. Wañu gauiguc kua meme uñanéñ ézéyu nimma Galilaia baeciguc keñec. ²³ Kemma tañ méñ Nazarete zéañzu imuaru kerec. Haka imi mia kua meme ichéra kuagina

mema ac yomuhuc zéyec imi hélaguc wammaac niñ imuhuc hicñiyec; Nazarete ic zémimu.

3

Yohaneac héipuc ac.

¹ Nalé imuaru doku naec haka ic Yohanenénj hama Yuda baec kisiaiguc yomuhuc zéauyec; ² Kurumenjác héngalenj ama arenja yandanénj hosucninu hazac, imuac niñ ewa qerigina melenjic. ³ Wañu ic iwac mia kua meme ic Yesaiawac kuaya mema yomuhuc zéyec; Ic ménj baec kisiaiguc qaczac, iwac ewa imi yomuhuc; Miñninawac hénaya zéréñ qéréñ wamma megic, iwac hénaya héimindiñigic dindiña wañu. ⁴ Yohane i imi maleku kamele zuanénj memeya imi héima rikunja yanj séwélanénj memeya imi kembanganuc zikima kerec. Wañu iwac neneya imi gaoc zéma hasénj morombazecac dokuya. ⁵ Wañu imuhuc zéauyu Yerusalem zéma Yuda baec séc zéma Yodan doku nówéc nówéc ic embac moczoñ iwac muru kendacjic. ⁶ Kemma kápésicgina zéaugic Yodan Dokuiguc doku naec énécmiyec.

⁷ Wañu doku naec énécmiyec imuaru Farisaio ic zéma Sadukaio ic sasala hagic inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokolenjác qelihéra qeri geric hahaya imuacnec néngacmu niñac mérénénj goro ac énézéyec? ⁸ Ewa melenj melenjác séciguc héla mihicñigic. ⁹ Wañu enjanj qeriginanénj Abaraham imi neñanjanj yandanina imuhuc ménda zéma nimmu. Ni énézéwa niñjic, Anutunénj hoc yomi hia énézéyu yacma Abarahamac qelihéra wandacmu. ¹⁰ Ic hésa sasala imuac héniaiguc naka

bec haiyu hedaczac. Héla hiabia ménda haianzac séc héiyu mayu gericiguc giliyu hiŋgacdacmac. ¹¹ Ni imi qerigina melemmu niŋac dokunéŋ naec énécmianzua, néŋ nuac andénaiguc hakeczac inéŋ kuc yandayaguc ni nogiczac. Nidac imuhucyanéŋ héna usuya metecgéma késamaŋac séc qahac. Inéŋ Uŋa Téréya zéma geric bélaŋanéŋ naec énécmimac. ¹² Iwac méraiguc sarac yanda iminéŋ héla gocmia imi tocgéma hofiiguc haimac, néŋ gorosonŋa imi héiusuŋ wamma geric bélaŋ tectecgia qahac imuaru giliyu zemac.

Yesu doku naec haka wammiyec.

¹³ Waŋu nalé imuaru Yesunéŋ Galilaila baec igucnec Yodan dokuiguc hama Yohanenéŋ doku naecmimac niŋ ézéyec. ¹⁴ Ézéyu Yohanenéŋ qetalimima yomuhuc zéyec; Geŋ ni doku naec némbésémaŋ niŋac wanzua, néŋ geŋ nuac muru hazanŋ? ¹⁵ Yesunéŋ melemma zéyec; Deguc imi acna niŋnéna imuhuc wamma nekaŋ haka solaŋa moczonŋ meseliwic, imuhuc zéyu ara nimmiyec. ¹⁶ Nimmima doku naecmiyu Yesu imi doku igucnec éréyec. Éréyu kurumeŋ aŋgéyu Anutuac Uŋa Téréya kembo nei ésécnec mama hama iwac orucyaiguc naŋu héŋec. ¹⁷ Waŋu kurumeŋ igucnec ewa méŋ yomuhuc hicŋiyec; Yomi imi nuac Naŋna. Iwac siŋ kuneŋ yanda niŋanzua. Iwac niŋ ewa qerinanéŋ ségiségi yanda waŋanzac.

4

Yesu manam batuc wammiyec.

¹ Waṅu Yesu Biria miṅinawac ala batuciguc emmac niṅ Uṅa Téréyanéṅ wagiru baec kisiaiguc keṅec. ² Kemma siṅi kaiwe 40 imuac séc nene zikima zéwelecma kecma andiaiguc yaka niṅ humuyec. ³ Ara batuc miṅinanéṅ Yesuac muru hama yomuhuc zéyec; Gi Anutuac Naṅa wanzaṅiguc zéna hoc sasala yominéṅ melemma saméṅ wammac. ⁴ Imuhuc zéyu Yesunéṅ melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Icnéṅ saméṅ sac qahac, néṅ ackuazéc Anutuac kuaya igucnec haanzac imi moczoṅ nimma kekecyaguc kecmac. ⁵ Imuhuc zéyu Biria miṅinanéṅ Yesu wagicma Yerusalem kiropoc téreyaiguc emma ama téreya imuac witiyaiguc oporu naṅec. ⁶ Naṅu yomuhuc ézéyec; Inéṅ guac wamma kua meme uṅahéra énézéyu ieneṅ méraginanéṅ gi gépésima osogéṅgic hocnéṅ hénaga ménda nézéṅgémac. Imuhuc ooyawac hezac, imuac mia gi Anutuac Naṅa wanzaṅiguc yomuacnec luma emu hiṅgacna. ⁷ Zéyu Yesunéṅ muṅguc yomuhuc ézéyec; Yomuhuc ogic hezac; Néṅ Miṅ Anutuga ménda batucgé miwésémaṅ. ⁸ Imuhuc zéyu Biria miṅinanéṅ wagicma baec boṅa eṅeṅa yandaiguc emma héṅgaleṅ ama areṅa yanda sasala baec séc hema keṅkeṅa imi zéma imuac edamuya ézéyu héndarec. ⁹ Héṅu yomuhuc ézéyec; Gi simiṅ héima mepési némbésémaṅiguc iwawai imi moczoṅ guac géndacmaṅ. ¹⁰ Imuhuc zéyu Yesunéṅ melemma zéyec; Biria miṅina,* gi néṅgacna! Yomuhuc mia ogic hezac; Miṅ Anutuga simiṅga héimima

* **4:10:** Girik aciguc; Satana.

mepési miwésémaŋ, waŋu iwacnec sac welen qemiwésémaŋ. ¹¹ Imuhuc zéyu Biria miŋinanéŋ Yesu waimima keŋec. Keŋu kua meme uŋa eneŋ haréma Yesu welen qemigic.

Yesunéŋ Galilaia baeciguc aiya hénima meyec.

¹² Waŋu Yesunéŋ Yohane hésa amaiguc opocgic imuac buŋa suruc nimma Galilaia baeciguc keŋec. ¹³ Waŋu Nazarete ama waima Kafanaum amaiguc kemma kerec. Ama imi Zabulon zéma Naftali baec suciguc zékéŋ yanda hezac imuac giŋgiŋaiguc taczac. ¹⁴ Imi mia Anutuac tiliŋtiliŋ ic Yesaiawac kuaya mema ac yomuhuc zéyec imuac héla héimac niŋac imuhuc hicŋiyec; ¹⁵ Zabulon baec, Naftali baec, Yodan doku néwécgeŋ konduŋ giŋgiŋawac héná zéma ic enia ionac baec Galilaia imuaru, ¹⁶ ic embac tunumaŋiguc taczu eneŋ asac mararaŋ yanda hicŋiyu héŋgic. Waŋu humucac tunumaŋaiguc kecgc ionac muru asac mararaŋ qetagali énécmizac.

¹⁷ Waŋu nalé imuaru mia Yesunéŋ aiya hénima yomuhuc zéauma énézéyec; Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda hosucginu hazac, imuac mia ewa qerigina meleŋgic.

Yesunéŋ hénima tohotoho ichéra unuruma énépésiyec.

¹⁸ Waŋu Yesunéŋ Galilaia konduŋ giŋgiŋaiguc keŋkecma héŋu Simon, Petero zémimia imi zéma iwac munaya Anderea iereŋ konduŋiguc ufi-gira gilimanec naŋoc. Waŋu iereŋ imi lambéc héréhéré ic keroc. ¹⁹ Waŋu iricma yomuhuc érézéyec; Hama ni méndacnéŋic, neŋ ai mén

érécmiwa iri ic embac héréhéré ic wammaoc.
²⁰ Imuhuc zéyu focnec ufigira waiyic taru Yesu méndaroc. ²¹ Wañu imuacnec kenkecma héñu dac muna éréhéc Zebedaioc nañ héréra, Yokobo zéma iwac munia Yohane ierenj mañgocgira Zebedeguc eñawu zéiciguc ufigina qotoma tacgic mihicñj érécmima ururuyec. ²² Ururuyu focnec zéic zéma mañgocgira imi waima Yesu méndacmiyoc.

Yesunéñ ic embac tuñaguc ackuazéc ku énécmiyec.

²³ Wañu Yesunéñ Galilaia baec séc kerenj haré wamma tocgotocgo amaginaiguc Anutuac héngalenj ama areña yandawac buña suruc hiabia imi zéauma ku énécmima ic embac sugcinaiguc ic embac tosara hafi zepaginaguc hénia hénia imi moczoñ mehiaru énécmiyec. ²⁴ Imuhuc wañu iwac qac buñaya imi Siria baec séc saima kendarec. Kendaru ic embac ienenj hafi ic hénia hénia; hafi zepaginaguc, uña biriaginaguc, humuc turucginaguc, zéma hénia méragina séléc sélécgia imi onagicma hagic mehiaru énécmiyec. ²⁵ Wañu Galilaia, Dekapoli, Yerusalem, Yuda, zéma Yodan doku néwéc igucnec ic embac tuña tuña hama méndacmigic.

5

Ic zézé ségiségiyaguc.

¹ Wañu Yesunéñ ic embac tuña tuña imi inicma baec boñaiguc emma tarec. Taru toho-toho ichéra ienenj iwac muru hagic. ² Wañu

kuaya auma ku énécmima zéyec; ³ Uŋa qerigina maqeqeya kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, kurumeŋac héngaleŋ ama areŋa yanda imi ionac buŋa wanzac. ⁴ Zé siac wamma kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutunéŋ ewa hia qeénécmimac. ⁵ Gumbénzénzéh kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, baec yanda baec imi mératéc énécmiyu késamu. ⁶ Yaka zéma doku niŋ humuanzu éséc haka solanawac waŋanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, sécgé énécmimia wammac. ⁷ Goi héihéi waŋ énécmianzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutunéŋ goigina héimac. ⁸ Ewa qerigina qala qala imi eneŋ ségiségi ginaguc, ieneŋ Anutu hémmu. ⁹ Luae qeqe ic imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutuac nambérac héra zéénécmimu. ¹⁰ Haka solanawac unuhéi waŋ énécmigic birizu imi eneŋ ségiségi ginaguc, kurumeŋac héngaleŋ ama areŋa yanda imi ionac buŋa wammac. ¹¹ Nuac niŋac zéma zébiri qébiri waŋ énécmima unuhéi waŋ énécmima ikoc wamma ac biria hénia hénia onac séwiginaiguc haimu imi ségiségi ginaguc, ¹² Anutuac kua meme ic walac hama kecgcic imi imuhucyanec unuhéi waŋ énécmigic. Imuac niŋac ewa hia nimma ségiségi wammu. Imuac kitiwa kurumeŋiguc heheya imi kunerŋ yanda imuac niŋac imuhuc zézua.

Sei zéma asac mararaŋ.

¹³ Ini imi baec ic ionac sei keczu. Waŋu seinéŋ siŋa qahac wammaciguc némacyanéŋ iwawai ménŋ hésiŋu siŋaguc wammac? Qahacguc-nec, iwawai omaya wamma iwawai ménŋ ménda mehiarumac, néŋ momacguc waŋmimiawac séc

imi giligic ic embac enej tizizamu. ¹⁴ Wañu ini imi baec ic ionac asac mararañ, ama areña yanda mén baec boñaiguc imi musañgémacac séc qahac. ¹⁵ Kifa imi acguc otorima kewuc guandiaiguc ménda haianzu, qahac, imi mia tatarraiguc haigic taru asahanéñ ama qeriaiguc ic embac asari énécmianzac. ¹⁶ Imuac onac asac mararañ ginanéñ imuhucyanec ic onac kicginaiguc measari énécmimac. Wañu ieneñ onac wawañ meme hiabia imi héngic hiaruyu Mañgocgina kurumeñiguc keczac imi mepési mimu.

Héna ac zéma Anutuac tiliñtiliñ ic.

¹⁷ Niñgic ni héna ac zéma kua meme ic ionac ac imi mesohomañ zé mazua tanec ménda wammac. Ni imi mesohomañ zé ménda mayi, néñ meseligimañ niñac mayi. ¹⁸ Ni hélacnec énézézua, héna ac igucnec ac kiwi siliha me boro-roñadac mén ej hema ménda qahac wammac, néñ moczoñ hélagucnec wandaruguc mia baec kurumeñ imi hia qahac wammac. ¹⁹ Imuac ic ménénéñ mén héna ac imuarunec komocdiadac mén logima tosara imuhucnec wammu niñ ku énécmimac imi, kurumeñac héngalen amaiguc ic mamaya zémimac. Wañu ménénéñ mén wawañ memeyaiguc haima héna ac imi imuhuyanec tosara ku énécmimac imi, kurumeñac héngalen amaiguc ic eneña zémimac. ²⁰ Imuac énézéwa niñgic, onac haka solañanéñ héna acac* kiwi ic zéma Farisaio ic ionac hakagina ménda ogicmac

* **5:20:** Moseac héna ac.

imi, kurumenꝥac héngalenꝥ amaiguc keremmuac séc qahac.

Qeri geric hakawac goro ac.

²¹ Yandahéccgina yomuhuc énéc énézéya; Ic ménda qehumuwésémaꝥ, waꝥu méꝥnéꝥ ic qe-humumac imi acac buꝥa wammacac hezac, ac imi ini niꝥgicac nindaczu. ²² Néꝥ neꝥ yomuhuc énézéza; Méꝥnéꝥ méꝥ hénia qa-hac alaya qeri biric niꝥmizac imi acac buꝥa wammac. Méꝥnéꝥ méꝥ imi alayawac niꝥac, ic qelaꝥa† zémizac imi kua meme ic ionac kaunsol iguc onopocmu. Méꝥnéꝥ méꝥ alayawac mo-roc zémizac imi geric siawac buꝥa wammac. ²³ Imuac gi zaki téréyawac sese mema hama alaganéꝥ guac niꝥac hazéc ac méꝥ késa keczac imi niꝥqelizaꝥiguc ²⁴ sesega imi zaki téréya wésiaiguc haina taru walac alagawac kenna luae qegéꝥuguc bec liliꝥgéma hama sesega imi haimiwésémaꝥ. ²⁵ Gi hazécgaguc héniaiguc kem-manec focdac ewa momac wammaoc. Imuhuc ménda wanna hazécganéꝥ gésigési icac muru goporu gésigési ic iminéꝥ téꝥgiꝥ ic kuneꝥginawac mériaiguc waigéꝥu hésa amaiguc gopocmac. ²⁶ Goporu, ni hélacnec gézéwa niꝥna, alagawac kitic imi moczoꝥ ménda kudacma imuarunec mawésémaꝥac séc qahac wammac.

Kaisero haka.

²⁷ Yandahéccgina yomuhuc énéc énézéya; Kaisero ai ménda mewésémaꝥ, ac imi niꝥgicac nindaczu. ²⁸ Néꝥ ni yomuhuc énézéza; Ic méꝥnéꝥ embac méꝥ hémma ewayaiguc hémbaoc

† 5:22: Girik aciguc; Raka.

wammizac imi mia ewa qerianéh bec kaisero wanzac. ²⁹ Kicga héiigucnéj biriawac simbaiguc goporu, imi néfindingéma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac wañu séwiga yanda imi geric siaiguc ménda giliyu hiñgacbésémañ iminéj hia wammac. ³⁰ Méraga héiigucnéj biriawac simbaiguc goporu, imi hericma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac wañu séwiga yanda geric siaiguc ménda giliyu hiñgacbésémañ iminéj hia wammac.

Eu iniñ waiwai haka.

³¹ Zézéya ménj imi yomuhuc; Ic méñnéj ménj iniña waimimac imi wai amuamuac kiwi oma mimac. ³² Néj ni yomuhuc énézézua; Ic méñnéj ménj iniña kaiseroac qahac, néj yéwéri tosara niñac waimizac imi, inéh embac imi kaiseroiguc opoczac. Wañu ic méñnéj embac waimimia imi mezac imi, i acguc kaisero wanzac.

Zézépañ ac.

³³ Wañu muñguc, yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Gi Anutuac kiwaiguc acga eñ ménda zéseliwésémañ, néj guac zézépañ acga imi kewuac kiwaiguc wandacbésémañ. ³⁴ Wañu ni yomuhuc énézézua; Anutuac kiwaiguc ac ménj ménda gucnec zéselimu. Kurumeñ qacma ménda zéselimu. Kurumeñ imi Iwac ic kewu tatic wanzac. ³⁵ Wañu baec acguc ménda qacma zéselimu. Baec imi Anutuac héna titiya wanzac. Wañu Yerusalem acguc ménda qacma zéselimu. Imi ic kewu eñeñawac ama areña yanda wanzac. ³⁶ Wañu orucgaiguc acguc ménda

koroma zéseliwésémaŋ. Imi mia gi oruc zucga melenja ménjac ménj lalac me zapéla wammacac séc qahac imuac niŋac imuhuc zézua. ³⁷ Imuac bénzénj dac, hélacnecac imi hélacnec, qahacwac imi qahac sac zému. Ac toroqeŋeya imi Biria miŋjinawac murunec hahaya.

Bakia melenj énécmiawac haka.

³⁸ Ac zézéya ménj yomuhuc niŋanzu; Kiwawac kitiwa imi kiwa, zécyawac kitiwa imi zécy. ³⁹ Waŋu neŋ yomuhuc énézézua; Haka biria kétik imuac nuna guwa ménda wammu. Ménjnéj hulunŋa otomac imi, néwécŋenŋa hia melenj mina qemac. ⁴⁰ Waŋu ménjnéj ŋenŋa maleku niŋac aciguc guagicma keŋu saŋenŋa malekuga imi momacnec wai miwésémaŋ. ⁴¹ Ménjnéj héná hosuru guagicma kemmaŋac zéyu horua méndacmima kembésémaŋ. ⁴² Ménjnéj iwawaiga ménj guagicmaŋ zé me lagulawac késamaŋ niŋac welecŋenŋu eŋdac ménda mélina kemmac.

Hazéc onac goigina héimu.

⁴³ Alaga siŋ nimmima hazécga mézétiti wammiwésémaŋ ac zézéya ménj imuhuc niŋanzu, ⁴⁴ néj neŋ mia yomuhuc énézézua; hazéc hécgina siŋgina niŋénécmimu. Waŋu ununesi waŋ énécmianzu ionac niŋac wamma zéwelec wammigic goigina héimac. ⁴⁵ Imuhuc wamma kurumeŋ Maŋgoc ginawac nambérac wamma kecmu. Kurumeŋ Maŋgocŋinanénj kaiwe zéyu ic hia biria momacnec asari énécmianzac. Waŋu kiaya imuhucyanec ic hia biria momacnec énécmianzac. ⁴⁶ Siŋ niŋénécmianzu ionacnec sac

goigina héiénécmimu imi, némac kitiwa hiabia he énécmimac? Takis meme ic acguc haka imuhucya hia ménda wañanzu me? ⁴⁷ Wañu alahécgina ionacnec sac ac qacguc wañ énécmimu imi, némac iwawai kuney yanda wanzu wammac? Ic enia eney haka imuhucya hia ménda wañanzu me? ⁴⁸ Imuac mia kurumey Mañgocgina imi solaña keczac séc ini imuhucnec solaña kecmu.

6

Méra énécmimiawac haka.

¹ Técgina nimma kecmu. Haka solaña imi ic ieney hémmu niñac zéma kicginaiguc wambu niñac. Imuhuc wammuiguc kurumey Mañgoc ginanéñ bakia hiabia ménda melené énécmimac.

² Kicac welené qeque imi ieney tocgotocgo amaiguc zéma héna yanda séc kemma icnéñ mepési énécmimu niñac témuñ hianzu. Néñ hélacnec zéwa niñgic; Ic imi eney baec icnéñ mepési énécmigic bakiagina bec medaczu. Gi imi geñga wéségaiguc imuhuc ménda wambésémañ.

³ Néñ maqeqeya iwawai méné énécmiwésémañ nalé imuaru méra héiganéñ némac haka wanzac imi méra kanaganéñ ménda nimmac. ⁴ Imuac niñ haleñ haihaiga imi sasañgiaiguc wambésémañ. Wañu Mañgocga sasañgiaiguc géñanzac inéñ imuac bakia melenégémmac.

Zéwelec ai.

⁵ Wañu zéwelec wambésémañ imuaru ninzén ninzén ic ikora ieney wañanzu ésécnec ménda wambésémañ. Ieney mia inicmu niñac tocgotocgo amaiguc zéma héna yanda séc

namma zéwelec wawaŋa imuac siŋa niŋanzu. Ni hélacnec énézézua; Ieneŋ imi boŋa bec késagic tecgézac. ⁶ Gi zéwelecbésémaŋ imuaru amagaiguc emma naguga héima maŋgocga sasaŋgiaiguc kecaŋzac iwac muru zéwelec wambésémaŋ. Waŋu maŋgocga sasaŋgiaiguc hémma niŋanzac inéŋ bakia imi melenŋgémnac. ⁷ Ini zéwelecbiŋ zé ic enia ésécnec ac héla qahac sasala ménda olommu. Ieneŋ mia ac sasala zéniguc niŋnénécmmimac imuhuc zéma niŋanzu. ⁸ Maŋgocgina imi zéwelec ménda waŋgicnec iwawai hocanzu imi bec nindaczac. Imuac ini ionac séc ménda wammu. ⁹ Imuac ini yomuhuc zéma zéwelec wammu; Kurumeŋ Maŋgocnina guac qacga mepésini téréya hemac. ¹⁰ Guac héngaleŋ ama areŋa yanda mama hamac; Kurumeŋiguc hezac ésécnec baeciguc guac ewa siŋga wandac wandara wammac. ¹¹ Gi deguc kaiwe yomuac nene sécnina nénécmína. ¹² Nini ic ionac kápésicgina wai énécmiziŋ, imuhucyanec kápésicnina wai nénécmína. ¹³ Nini ménda wai nénécmína ala batuciguc kerembiŋ niŋac. Néŋ Biria miŋinawac murunec metecgé nénécmína. ¹⁴ Ini ic ionac kápésic waimuiguc kurumeŋ Maŋgocginanéŋ onac kápésic imuhucyanec waimac. ¹⁵ Waŋu ini ic onac kápésic ménda waimuiguc maŋgoc ginanéŋ kápésicgina imuhucyanec ménda waimac.

Nene zikima zéwelec wawaŋa.

¹⁶ Waŋu nene zikima zéwelec wammuiguc ninzéŋ ninzéŋ ic ikora ieneŋ waŋanzu ésécnec ewa biric tanec ménda wammu. Némac niŋ

ieneŋ imi tanecgina wininiyu inictegicmu niŋac imuhuc waŋanzu. Hélaŋcneŋ énézézua; Ieneŋ imi bakiagina séha imi bec megic tecgézac. ¹⁷ Geŋ mia nene zikima zéwelecbésémaŋ imuaru orucga haléc naec mima kic tanecga zuacbésemaŋ. ¹⁸ Waŋu nene zikima zéweleccma keczaŋ imi ic ionac muru qahac, néŋ Maŋgocga sasaŋgiaiguc kecaŋzac iwac muru sac wininiyu géŋtegiŋmac. Waŋu Maŋgocga sasaŋgiaiguc iwawai hiŋŋiyu héŋanzac inéŋ bakia meleŋ gémmac.

Iwawai eeyaguc kurumeŋiguc haigic emmac.

¹⁹ Ini hinac iwawaigina eeyaguc imi baeciguc ménda tocgéŋic emmac. Imuaru mia gureŋ zéma hufeŋanéŋ mebiriwac niŋac. Waŋu imuaru imi kowu nene ieneŋ hézéŋgéma hiŋgacma kowu memu. ²⁰ Néŋ hinac iwawaigina eeyaguc imi kurumeŋiguc qutulaŋgéŋic emmac. Imuaru imi gureŋ zéma hufeŋanéŋ ménda mebirimac. Waŋu imuaru kowu nene ieneŋ ménda hézéŋgéma hiŋgacma kowu memu. ²¹ Hinac iwawaiga eeyaguc hemac imuaru mia ewa qeriga acguc hemac imuac niŋac imuhuc zézua.

Kifanina asahaguc me qahac?

²² Kicga imi séwigawac kifaya. Kicga hiabia hezaciguc asahanéŋ séwiga moczoŋ yanda sécgémac. ²³ Néŋ kicga birizaciguc imi tunumaŋnéŋ séwiga moczoŋ yanda sécgémac. Waŋu asac mararaŋ ewa qerigaiguc hezac iminéŋ siŋindéŋgézaciguc siŋi tunumaŋ dimuhucyanéŋ hiŋŋigémmac?

Anutu iwacnec sac weleŋ qemimu.

²⁴ Ic momacgucnéj ic kewu éréhéc welen qeérécmimacac séc qahac. Méñac mézétiti wammima méñac siñ nimmimac, me méñac eeya héima méñac niñméimac. Ini Anutu zéma soukiwa momacnec welen qeçe wañ érécmimuac séc qahac.

Nene me séwi usuginawac ewa goro ménda wammu.

²⁵ Imuac bec énézéwa; Némac dokuac me neneac newiñ zéma kekecginawac qeri yéwéri ménda wammu. Séwiginawac némac iwawai héiwiñ zéma qeri réwéri ménda wammu. Kekecganéj nenega ogicma eeyaguc ménda wanzac me? Séwiganéj malekuga ogicma eeyaguc ménda wanzac me? ²⁶ Ini sawaiguc nei inicgic. Ienenéj héihimic ménda wañanzu. Wañu nene mequtulanéj me hofiiguc haihai ménda wañanzu. Wañu onac kurumenéj Manjocnéj gumu énécmianzac. Wañu ini nei onogicma eeginaguc ménda wanzu me? ²⁷ Wañu onarunec mérénéj qeri réwéri wamma kekecginawac naléya komora méñ hia mehorugimac? ²⁸ Wañu ini némac niñac malekugina niñac qeri réwéri wañanzu? Sombenac baorac zurigina inicgic dimuhuc éréma yandianzu? Ienenéj malekugina niñac hésadac méñ tarañ ménda héianzu. ²⁹ Wañu énézéwa niñgic; Solomonnéj edamuyaguc mezeric amuma kerec, néñ zuria yomi ionarunec méñ ménda ogirec. ³⁰ Anutunéj baec kisiawac qézézac deguc you heyu orançuc gericiguc giligic hiñgacmacac hezac zariñdac imuhucya imi imuhuc haioso meénécmianzac

iguc, yei ninzén ninzéngina komodia ini, Anutunén ini imi zuriadac imuhucya onogicma ménda haioso meénécimiac me? ³¹ Imuac mia, némac neneac me dokuac newiñ me némac iwawai héiwiñ zéma qeri réwéri ménda wammu. ³² Imi mia ic enia eneñ imuac wañanzu. Wañu kurumenñ Mañgocginanéñ iwawai imuhucyawac hocanzu imi nindaczac. ³³ Imuac bec walac imi Anutuac héngaleñ ama areña yanda zéma iwac haka solaña* niñac wamma zéwelecmu. Iwawai tosara imi moczoñ momacnec toroqe énécmidacmac. ³⁴ Imuac ini orañac qeri réwéri ménda wammu. Orañac qeri réwéri imi orañ eñeya buña. Ai meme eñac eñac imi eñeya réwéria sécyá hemizac.

7

Niñgési énécmiawac haka.

¹ Ménda gési énécmimu imi, ini acguc imuhucyanec ménda gési énécmimia wammac. ² Imi mia gési énécmianzanñ imuhucyanec gésigéñgéña wammac. Wañu ac wañ énécmianzanñ imuhucyanec ac wañgéñgéña wammac, hénia imuac niñac imuhuc zézua. ³ Gi némac niñac alagawac kiwaiguc gocya hémma geñga kicgaiguc ic zékalaña imuac mia ménda niñtegicanzanñ? ⁴ Geñgac kicgaiguc ic zékalaña heyunec, gi alagawac dimuhuc waina kicgaiguc gocya imi mewa mayu zéma hia ézévésémañ? ⁵ Ninzén ninzén ic ikora gi, walac

* **6:33:** Anutunén ewa qerigina mañgoc wañ énécmiyu iguc qéhéréngéma kecmu niñac.

ic zékalaᅇa geᅇga kicgaiguc imi mena mayuguc alagawac kiwaiguc gocya imi hiabianec hémma auwésémaᅇ. ⁶ Ini iwawai téréya imi kazu ménda énécmimu. Waᅇu décnaᅇ boᅇa eᅇᅇaguc imi beric onac ménda gilimu. Imuhuc wammuiguc imi iwawai imi hénaginanéᅇ tizizama liliᅇéma eᅇᅇaᅇ kiricqiric waᅇ énécmiwu niᅇac.

Zéqesi ai, hochoc ai, zéma nagu qeᅇe ai.

⁷ Zéwelec waᅇᅇic énécmimac. Hochoc ai mema mihicᅇimu. Qoᅇqoᅇ qeᅇic nagu auénécmimac. ⁸ Mérénéᅇ méᅇ zéwelec waᅇᅇanᅇac séc, énécmiyu meanᅇac. Mérénéᅇ méᅇ hochoc ai meanᅇac séc, mihicᅇianᅇac. Waᅇu mérénéᅇ méᅇ qoᅇqoᅇ qeanᅇac séc, nagu aumimia wammac. ⁹ Onarunec méᅇnéᅇ naᅇa saméᅇ niᅇac weleru hoc hia mema mimac me? ¹⁰ Lambéc niᅇac weleru qaté mokoleᅇ hia mema mimac me? ¹¹ Ini imi ic birianéᅇ iwawai hiabia nambérac hécgina énécmimiawac hénia nindaczu. Waᅇu Maᅇgocgina kurumeᅇᅇiguc kezcac inéᅇ welecmanᅇzu ionac iwawai hiabia sécgina ogicma ménda énécmimac me? ¹² Némac haka waᅇᅇémmu niᅇ niᅇanᅇaᅇ séc ionac muru imuhucyanec waᅇ énécmina. Ac iminéᅇ hénac ac zéma kua meme ic ionac ac imi moczoᅇ dérécgédacma hezac.

Nagu komora.

¹³ Ini nagu géᅇgéᅇa imuaru keremma kemmu. Imi mia hénia yomuhuc niᅇac imuhuc zézuac; Nagu onagicma kisikiyoᅇᅇiguc keᅇkeᅇa imi kuneᅇ yanda. Waᅇu hénaya imi laᅇhahala yanda, imuac mia imuaru ic embac kileᅇnéᅇ kereᅇanᅇzu. ¹⁴ Nagu zéma hénac kekeciguc nonagicma kenᅇac

imi komora zéma géngéŋa. Imuac niŋac ic embac éréhécdacnéŋ imi mihicŋianzu.

Ic hésa zéma imuac gocmia.

¹⁵ Kuameme ic ikora ionac galeŋ mema kecmu. Ieneŋ imi rama séwi hamu, néŋ qerigina imi haséŋ kazu yaréya. ¹⁶ Héla gocmiagina hémma héniaŋina inictegicmu. Ini imi hésa waiyagucnéŋ waiŋ gocmia haiyu meanzu me? Waŋu qézézacnéŋ fik ic gocmia haiyu meanzu me? ¹⁷ Qahacgucnec, imuac mia ic hésa hiabianéŋ héla hiabia haianzac, néŋ ic hésa birianéŋ héla biria haianzac. ¹⁸ Ic hésa hiabianéŋ héla biria ménda haianzac. Waŋu ic hésa birianéŋ héla hiabia ménda haianzac. ¹⁹ Imuac ic hésa héla hiabia ménda haianzac imi qericma geric qeriaiguc gilianzac. ²⁰ Imuac niŋ hélagina hémma héniaŋina inictegicmu.

Ikoc waŋamuma kekec.

²¹ Nuac niŋac Miŋ Kewuna, Miŋ Kewuna zénéŋanzu séc moczoŋ kurumeŋac héngaleŋ ama areŋa yandaiguc kereŋdacmuac ménda hezac. Maŋgocna kurumeŋiguc kecanzac iwac ewa siŋ tohoanzac inéŋ sac keremmac. ²² Ic sasalanéŋ nalé yandaiguc yomuhuc zému; Miŋ Kewuna, nini guac qacgaiguc bianac ara ménda énézéyiŋ me? Guac qacgaiguc tilinŋtiliŋ biria ménda nesi énécmiyiŋ me? Guac qacgaiguc kiwi méréra yanda sasala ménda meyiŋ me? ²³ Imuhuc zégic ni yomuhuc zéasarimaŋ; Ni méndagucnec niŋénécmiyi, hénac ac logima ai meanzu ini nuac muru néŋgacgic!

Gezacnéj sac niniņa zéma niņ tohotoho haka.

²⁴ Imuac méréneņ mēņ nuac acna yomi nimma tohoma waņanzac imi, niņtegic qințegic icneņ amaya zamanziņ qahaiguc meyec tanec wanzac. ²⁵ Kia kiyu doku luyu luhuc qema ama lukunziyec, neņ ménda hucgéyec. Ama séraņ qambaņa imi zamanziņ qahaiguc ésékumuyec imuac niņac imuhuc waņec. ²⁶ Waņu méréneņ mēņ nuac acna yomi nimma ménda tohoma waņanzac imi ic niņtegic qințegicya qahac. Ineņ amaya sakasac qahaiguc meyec tanec wanzac. ²⁷ Kia mayu doku luyu luhucneņ qema ama qeyu kuneņ yandanec hézēņ qézéņgéma mayec.

²⁸ (28a) Yesuneņ ac imuhuc zédaru tecgéyu ic embac tuņ yanda imi eneņ niņgic ²⁹ hena acac kiwi ic ésécnec qahac, neņ ic kuc buņaguc ésécnec ku énécmiyec imuac niņac ^(28b) ku énécmima zézéya imuac welicgéjic.

8

Yesuneņ lepra wizi selia mehiaruyec.

¹ Yesuneņ baec boņa igucnec mayu ic embac tuņ sasala yandanéņ méndacmigic. ² Waņu ic mēņ wizi seliayagucneņ* hama sigémima yomuhuc ézéyec; Miņ kewuna gi mehiaru némmaņ zé wanzaņiguc imuhuc hia wambésémaņac séc. ³ Imuhuc zéyu Yesuneņ méria suluma séwélaiguc haima zéyec; Ni siņna imuac wanzac, hiaruna. Imuhuc zéyu imuarunec mia wizi seliaya imi solañaniyec. ⁴ Waņu Yesuneņ yomuhuc ézéyec;

* **8:2:** Girik aciguc; lepra imi lepra wizi selia zéma wizi selia tosara mutulaņgéma zéaņgic.

ic ménéac ménj ménda énézézésémañ, néj kemma hofac oo ic ézéna séwiga héñu, Mosenéj énézéyec séc sese haina kicginaiguc héipuc acga ésécnec wañu hémma niñtegicmu.

Yesunéj yaré ic 100 ionac orucgina ménjac welenj qeqe icya mehiaruyec.

⁵ Wañu Yesunéj Kafanaum ama areña yandaiguc kereñu yaré ic 100 ionac orucgina ménnéj iwac muru hama méra mimac niñac zéwelec wammima yomuhuc zéyec; ⁶ Miñ kewuna, welenj qeqena ménj imi séwiya humudaru amaiguc qenzenj manzenj réwéria qema hezac. ⁷ Zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Neñ kemma mehiaru mimañ. ⁸ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galeñginanéj ac yomuhuc melemma zéyec; Miñ kewuna gi hana nidac imuhucya nuac ama baenjanéj logigémmacac séc qahac, imuac acnec sac zéna, nuac welenj qeqena imi hiarumac. ⁹ Ni acguc eñeña hécna ionac méra bawu kecha, nena ewa bacnaiguc yaré ichécna keczu. Wañu ménjac niñ kenna zéwa keñanzac. Wañu ménjac niñ hana zéwa haanzac. Wañu welenj qeqena ménjac yomi wanna zéwa wañanzac. ¹⁰ Yesunéj ac imi nimma welicgéyec. Wañu méndacmima kecgic ionac yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézézua. Israel ic sugginaiguc ic ninzénj ninzénj kunenj yanda imuhucyaguc ménj ménda mihicñiyi. ¹¹ Ni énézézua, Is igucnec zéma Wes igucnec ic embac sasalanéj haréma kurumeñac héngalenj ama areña yandaiguc Abaraham, Isaka zéma Yakop iniguc tacma momacnec nezélélénj wammu. ¹² Néj becarunec kurumeñac héngalenj

ama areña yanda imuac buña kecanzu ienen imi sénğanğen sinji tunumañiguc giliénécmiyu hiñgacdacmu. Hiñgacma imuaru mia zésiac yanda wamma zécgina aric aric kimu. ¹³ Wañu Yesunéñ yaré ic galeñgina yomuhuc ézéyec; Amagaiguc kenna, ninzénğézanñ imuac séc hicñigémmac. Wañu welenñ qeçe imi nalé imuarunec mia hiaruyec.

Yesunéñ Peteroac amaiguc ic embac sasala mehiaru énécmiyec.

¹⁴ Yesunéñ Peteroac amaiguc emma héñu Peteroac howuhaya imi séwi geric yanda wamma duñaiguc hekerec. ¹⁵ Hekeru mériaiguc késayu hafiya waimiyu embac imi yacma Yesu welenñ qemiyec. ¹⁶ Ama mari wañu uña birianéñ énéc énépésia sasala onagicma iwac muru hagic uña biria imi acyanéñ zéma nesi énécmima hafiginaguc moczoñ mehiaru énécmiyec. ¹⁷ Imuhuc wañu kua meme ic Yesaianéñ ac ménñ yomuhuc zéyec imi héla héiyec; Inéñ kucmama qeka mekanina nonagirec. Wañu yanñhafinina bisima keñec.

Yesuac tohotoho ichéra wamma kekec.

¹⁸ Yesu imi ic tunagucnéñ lelegémigic inicma tohotoho ichéra zékénñ yanda néwécğenñaguc kemmu niñac énézéyec. ¹⁹ Wañu héna acac kiwi ic ménñnéñ iwac muru hama zéyec; Kiwi ic, dimia dimia kembésémañ imi ni méndac gémmañ. ²⁰ Zéyu Yesunéñ ac yomuhuc ézéyec; Haséñ kazu imi tenñginaguc sawaiguc nei imuhucnec haecginaguc, néñ Icac Naña imi oruha haihaiyawac ama duña ménñ ménda hemizac.

21 Waṅu tohotoho icya méḡnéḡ yomuhuc ézéyec; Miḡ kewuna, waina walac kemma maḡocna téḡémaguc hawa. 22 Zéyu Yesunéḡ yomuhuc ézéyec; Gi waima méndacnéḡna, humuc ic eḡaocnec humuc ichécgina téḡgé énécmimu.

Yesunéḡ zéyu luhuc yandanéḡ niḡtoho wammiyec.

23 Imuhuc zéma zéiciguc eḡu tohotoho ichéra méndacma emma keḡgic. 24 Keḡgic nalé sosola qahac luhuc yandanéḡ qeyu temboḡ yanda yacma zéic hoturumaḡ zé waḡec. Waṅu Yesu imi gau hekerec. 25 Waṅu tohotoho ichéra eneḡ kemma mindima ézégic; Miḡ kewunina, aḡgérḡnina tina, nini humuwiḡ zé wanziḡ. 26 Zégic acgina melemma zéyec; Ini ninzéḡ ninzéḡgina komocdiadac. Némac niḡac bacgina yandizac? Imuhuc zéma yacma luhuc zéma temboḡa ac waḡ érécmiyu moczoḡ néḡ qeyoc. 27 Waṅu ic eneḡ welicgéma yomuhuc emiḡgic; Imi némac ic méḡ imuhucya? Luhuc zéma konduḡ acguc ara tohozaoc?

Yesunéḡ ic méḡ mehiaruma kuwi nesiyu keḡec.

28 Yesu zéma tohotoho ichéra ieneḡ zékéḡ qericma néwécgeḡ Gadara baeciguc kereḡgic ic éréhéc uḡa birianéḡ érec érépésiya imi kicsuaḡ igucnec hama Yesu mihiḡiyoc. Ic éréhéc imi qeri yarégira eḡeḡa, imuac niḡac méḡnéḡ imuacnec kemmuac séc qahac waḡec. 29 Waṅu iereḡ kucnec qacma yomuhuc zéyoc; Guac némac méḡ norac muru heyu hazanḡ? Anutuac naḡa, nalé ménda ducḡiyunec zéra waiya nérécmimaḡ zé hazanḡ? 30 Waṅu baec imuaru mia lakec

ésécdac kemma beric tuŋginaguc gumu énécmigic naŋgic. ³¹ Imuac uŋa biria ieneŋ Yesu welecmima zégic; Nesi nénécmimaŋac zé méli nénécmina beric ionac qeriginaiguc hiŋgacbiŋ. ³² Zégic yomuhuc zéyec; Keŋgic! Waŋu Yesunéŋ imuhuc énézéyu uŋa biria imi mama kemma beric ionac qeriginaiguc hiŋgacdacgic. Waŋu, ninzu, beric imi moczoŋ yanda siaiguc gindindingéma kemma zékéŋiguc hiŋgacma humudacgic. ³³ Beric galeŋgé énécmigic imi eneŋ usuŋnec néŋgacma tauiŋguc keremma suruc imi moczoŋ zéma ic uŋa biri- anéŋ éréc érépésia iorac suruc momacnec waŋ énécmidacgic. ³⁴ Waŋu tauiŋguc imuac ic embac moczoŋ imi Yesu mihicŋiwiŋ zé hadacgic. Hama hémmaguc baec imi waima kemmac niŋac welecmigic.

9

Yesunéŋ ic héna méria séléc sélécgia mén mehiaruyec.

¹ Waŋu Yesunéŋ zéiciguc emma konduiŋ qer- icma eŋeya tauiŋguc hayec. ² Haréyu ic mén héna méria humumia sasaŋiguc haima huama iwac muru hagic. Waŋu Yesunéŋ ninzéŋ ninzéŋgina hémma ic héna méria humumia yomuhuc ézéyec; Naŋ, ewa qeriga déŋ, Képésicga waigéndac géndara wanzac. ³ Imuhuc zéyu, héna acac kiwi ic tosia ieneŋ qeriginaiguc yomuhuc niŋgic; Ic yomi Anutu zébiri qébiri wammizac. ⁴ Waŋu Yesunéŋ qerigina niŋtegiacma yomuhuc zéyec; Ini némac niŋac ewa qeriginaiguc niniŋ biria imuhucya niŋkeczu? ⁵ Ac diminéŋ efefia wanzac?

Képésicga waigéndac géndara iminéj me Yacma kenna imi? ⁶ Wañu Icac Naña imi baeciguc késpedesic waiwaiyawac kuc buña hemizac imi hémma niñtegicmu. Imuhuc zéma ic hénia humumia yomuhuc zéma ézéyec; Yacma sasaña mema amagaiguc kenna. ⁷ Imuhuc zéyu ic imi yacma amayaiguc keñec. ⁸ Wañu ic tuñginaguc ienen haka imi hémma welicgégic. Wañu kuc buña imuhucya baec ic énécmiyec imuac niñac Anutu mepési migic.

Takis meme ic Mataio ézéyu méndacmiyec.

⁹ Wañu Yesunéj imuacnec kemma héñu ic ménqara Mataio imi takis meme amaiguc taru hémma ézéma zéyec; Gi hama méndacnéna. Imuhuc zéyu yacma méndacmiyec. ¹⁰ Méndacmiyu iwac amayaiguc emma nene nema tarec. Taru takis meme zéma biria meme sasalanéj hama Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic.* ¹¹ Imuhuc wañgic Farisaio ic ienen inicma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niñac kiwi icgina imi takis meme ic zéma biria meme ic iniguc nene nezac? ¹² Imuhuc zégic, Yesunéj nimma yomuhuc zéyec; Yañ hafigina qahac ienen mehiahiaaru ic ionac niñ ménda wañanzu, néj hafiginaguc ienen mia ionac niñ wañanzu. ¹³ Kemma ac yomuhuc hezac imuac hénia dimuhuc imi niñareñgému; Ni imi mulu meme imuac qahac, néj goi héihéi imuac wañanzua. Imuac ni ic embac solaña unurumañ zé ménda mayi, néj késpedesic ic unurumañ zé mayi.

* **9:10:** Yuda ic hakagina imi maréjginanéj héima hema nene neañgic.

*Nene waima zéwelec wamma
kekec imuac tualefic ac hicnijec.*

¹⁴ Nalé imuaru Yohaneac tohotoho ichéra ieneḡ Yesuac muru hama yomuhuc qesigic; Nini zéma Farisaio ic nalé séc nene zikima zéwelecanziḡ. Waḡu guac tohotoho ichécga imi eneḡ némac niḡac nene zikima zéwelecwelec ai imi ménda waḡanzu? ¹⁵ Zégic Yesunéḡ yomuhuc énézéyec; Zammaréḡ ic buḡawac méḡac ic qaḡ ieneḡ dimuhuc ic imi iniguc kerunec ewa biric wammu? Naléya hayu ic buḡa on-agicma keḡciguc nene zikima zéwelecmu. ¹⁶ Ic méḡnéḡ méḡ séwi usu walaha bobogélaiguc qelia dépaḡa ménda nékétama qotomac. Imuhuc waḡu nékétatara iminéḡ icgéma wahala imi héré muzucgéyu kuneḡnec tegicmac. ¹⁷ Waiḡ qelia imi gésé wahalaiguc ménda tianzu. Imuhuc wammuiguc imi luhucyanéḡ itiracgéyu téyu waiḡ imi qocgéma madacmac. Waḡu gésé acguc biri-dacmac. Imuac niḡ waiḡ qelia imi gésé qeliaiguc kisigic hiḡgacanzac. Imuhuc waḡu waiḡ zéma gésé imi momacnec hiabianec hemaoc.

*Embac serañḡ zéma embac neḡgia méḡ iorac
hafigira mehiaruyec.*

¹⁸ Yesu ac imi énézémanec naḡu qerawac galéḡ méḡnéḡ iwaru hama héniaiguc sicgémima zéyec; Béracna degucdacmi humuzac, néḡ gi hama méraga qahaiguc haimina qelima kecmac. ¹⁹ Imuhuc zéyu Yesu yacma iguc keḡoc. Keḡic tohotoho ichéra imuhucyanec waḡcic. ²⁰ Keḡkecma kecgic embac méḡ yawuḡ 12 séc embac hafi wamma kecaḡec

imi Yesuac andiaiguc hama malekuya susuria osiyec. ²¹ Imuhuc wamma ewayanéj yomuhuc niñec; Malekuya sac osiwa mehiaru némmac. ²² Wañu Yesunéj lilingéma hémma zéyec; Bérac, ewaga déj. Ninzéj ninzéngejanéj mehiaru génzac. Imuhuc zéyu imuarunec mia embac imi hiaruyec. ²³ Wañu Yesu imi qerawac galen imuac amayaiguc kemma héju kuja hihi ic zéma ic tunjinaguc enej hésiac wamma hétéj yanda wamma tacgic. ²⁴ Wañu énézéyec; Ini yacma hiñgacdacgic embac komoc imi ménda humuzac, néj enj gau hezac. Wañu imuhuc zéyu desimigic. ²⁵ Desimima hiñgacdacgic ama qeriaiguc emma embac komoc imi mériaiguc késayu yarec. ²⁶ Wañu imuac buja surucya imi baera baera saima kendarec.

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyec.

²⁷ Wañu Yesu imi baec imi waima keñu ic kic hilic éréhéc ierenj méndacmima kucnec yanda qacma zéyoc; Dawidiac qeli, gi norac ewa biric wanna. ²⁸ Wañu Yesu imi ama qeriaiguc enj kic hilic ic éréhéc imi iwac muru hayic qesiéércmiyec; Qesiéércmima yomuhuc érézéyec; Iri imi neñ ai imi hia memañ niñac ninzéngezaoc? Zéyu ierenj melemma zéyoc; Oo, Miñ kewunira. ²⁹ Imuhuc zéyic, kicgiraiguc osima zéyec; Ninzéngezaoc séc hicñi érécmiyu. ³⁰ Imuhuc zéyu kicgira hiaruyec. Wañu Yesunéj zéseli érécmima zéyec; Ninzaoc, yomuac suruc imi ic ménac ménj ménda zéyic nimmu. ³¹ Wañu ierenj kemma kilenj suruc imi zésaiyic baec imuaru sécgédarec.

Ic méñ ac zézéya qahac imi mehiaruyec.

³² Wañu ic éréhéc imi sénganğenğ kenjic duña ic méñ uña birianénğ késayu ac ménda zéañec imi wagicma Yesuac éréğic. ³³ Wañu uña biria imi nesiyu néngaru ic ara qahac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tuñginaguc hémma nañgic imi eneñ welicgéma zégic; Haka imuhucya méñ Israel baeciguc ménda hicñiyu héñiñ. ³⁴ Wañu Farisaio ic ieneñ Yesuac yomuhuc zégic; Imi uña biria ionac kuneñginanénğ kuc buña miyu uña biria nesi énécmizac.†

Ai sasala hezac, néñ ai ic sasala qahac.

³⁵ Yesu imuhuc imuhuc wamma ama areña yanda yanda zéma komoc komoc séc kendacma toçgotocgo amaginaiguc emma héngaleñ ama areña yanda imuac buña suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyec. Imuhuc wamma wizi kukuginaguc zéma yañ hafiginaguc imi moczoñ mehiaru énécmiyec. ³⁶ Wañu ic embac tuñginaguc imi iniru rama galeñgina qahac kecanzu éséc nec kucgina qahac tuima kecgic ewa biric wañ énécmiyec. ³⁷ Imuhuc inictegicmaguc tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ai yawuñ imuac héla imi sasala, wañu imuac ai ic imi efefiadac. ³⁸ Imuac niñ ai ic méli énécmiyu aiyaguc kemmu niñac metocgo toçgoac ai yawuñ miñina zéwelec wammigic.

10

Yesuac tohotoho ichéra 12.

† **9:34:** Kiwi méraginanénğ ooya tosaraiguc kemaña 34 yomi ménda hezac.

¹ Yesu imi tohotoho ichéra 12 eņeya muru unuruyu hagic uņa biria nesi énécmima wizikuku zéma yanħafi moczoņ mehiaru énécmimu niņ imuac kuc buņa énécmiyec. ² Yesuac Méliméli ic 12 ionac ġacgina imi yomuhuc; Walac Simon Petero zémimia, iwac munia Anderea, zéma Żebedaioac naņa Yakobo zéma munia Yohane. ³ Waņu Filipo zéma Batolomaio, Toma zéma takis meme ic Mataio, Alfaioac naņa Yakobo, waņu Tadaio,* ⁴ Kanaan ic Simon[☆] zéma Yuda Karioto, waņu inéņ mia kecma Yesu andé qemiyec.

12 ionac ai buņagina qeénécmiyec.

⁵ Yesu tohotoho ichéra 12 imi méli énécmima pakeņ ac yomuhuc énézéyec; Ic enia ionac ménda kemmu. Waņu Samaria ic ionac tauņ imi imuaru me imuaru méņ ménda keremmu. ⁶ Rama roucya Israel ic ionac sac kemmu. ⁷ Keņkecma imuac séc yomuhuc zéma zéaumu; Kurumeņac héngaleņ ama areņa yanda imi hosucgé énécmizac. ⁸ Waņu yanħafi ġinaguc imi mehiaru énécmimu. Humuc igucnec meqeli énécmimu. Wizi seliginaguc imi mesolaņani énécmimu. Waņu tiliņtiliņ biria nesi énécmimu. Waņu boņa ġahac eņ késazu imuac eņ énécmimu. ⁹ Owo géséġinaiguc soukiwa haréņa zéma gocmia lalaha me pésia méņ ménda tima kemmu. ¹⁰ Hénawac gésé me maleku saméņa me hena usu me tacgina imi ménda mema kemmu. Ai ic imi nene yaka boņa ġahac énécmimuac hezac. ¹¹ Ama areņa yanda me ama areņa hocma

* **10:3:** Kiwi méranéņ ooya tosarraiguc; Lebaeus me Lebaeus Tadaio zémimia. ☆ **10:4:** Luk 6:15, Mél 1:13

keremma ama miñina ménjac niñgic sécgéyu iwac ama igucnec sac heyac wamma opocma kemmu. ¹² Wañu ama imuac emma yomuhuc énézému; Luae onac muru hemac. ¹³ Anutunéñ ama imuac miñinawac niñu sécgéyu luae qeçe acginawac héla imi ionac muru hama hemac. Néñ ménda sécgéyu luae qeçe acginawac hélanéñ eñañ muru liliñgémac. ¹⁴ Ménñéñ mén ménda héihéré énécmimac me acgina ménda nimmaciguc imi ama me tauñ imi hénaginaiguc seitotoñ qesagic mayu waima kemmu. ¹⁵ Ni hélacnec énézéwa, gésigési nalé yandaiguc Sodom Gomora baec ic ionac taségina imi tauñ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu huahuayawac séc wammac.

Qacna niñac ununesi wañ énécmimu.

¹⁶ Niñzu, ni ini haséñ kazu sugcinaiguc rama ésécnec méli énécmizua. Imuac niñtegic qinñtegicgina mokoleñac séc kecma kembo neiac séc kápésic solañ kecmu. ¹⁷ Ic ionac niñ, galeñgina mema kecmu. Ieneñ mia ac gésigési ic ionac muru onopocgic, tocgotocgo amaiguc kocbiñnéñ unumu. ¹⁸ Wañu nuac niñac wamma ini baec galeñ zéma ic kewu wéséginaiguc onagicma kemmu. Keñgic ionac muru zéma ic enia ionac muru nuac héipuc ic wamma nammu. ¹⁹ Néñ énépésimu imuaru némac ac zéwiñ me dimuhuc zéwiñ imuac ewa goro ménda wammu. Nalé imuaru némac ac zému imi énécmimia wammac. ²⁰ Ac zézé ic imi eneñ qahac, néñ Mañgoc ginawac Uñanéñ ac imi kuaginaiguc hai énécmiyu zému. ²¹ Wañu dac muna ekaocnec andé qeamuma ménñéñ mén késama humuciguc opocmac. Wañu

maᅅgoc méᅅnéᅅ naᅅa imuhucyanec wammimac. Waᅅu nambérac eneᅅ héna ac topec qema neᅅgoc maᅅgoc hécgina humuciguc onopocmu. ²² Nuac niᅅac ic embac moczoᅅ yanda ieneᅅ ini mézétiti waᅅ énécmimu, néᅅ méréneᅅ méᅅ deguc muacnec hénima emma nalé tetecgia hamac imuac séc naᅅseligima kecmac imi késayu kekec hémbénaᅅa kecmac. ²³ Waᅅu unuhéi waᅅ énécmigic taᅅu imuarunec néᅅgacma baec méᅅiguc kemmu. Ni hélacnec énézézua. Israel ama areᅅa kuneᅅ kuneᅅ séc ménda kendacgicnec Icac Naᅅa hamac.

²⁴ Kiwi merac méᅅnéᅅ kiwi icya ménda ogiczac. Waᅅu welenᅅ qeᅅe ic méᅅnéᅅ imuhucyanec miᅅina ménda ogiczac. ²⁵ Kiwi meracnéᅅ kiwi icya ésécnec waᅅu sécgémac. Waᅅu welenᅅ qeᅅe icnéᅅ miᅅina séc waᅅu sécgémac. Amawac galeᅅa imi Beelzebul[✧] zémigiciguc tohotoho ichéra dimuhuc ogicma zébiri énécmimu?

Mérac téᅅgéᅅ bac yandi yandi wamma kecbiᅅ?

²⁶ Imuac ionac niᅅac bacgina ménda yandimac. Iwawai méᅅ musaᅅ musaᅅgia imi auyu winiᅅu ménda hemacac séc méᅅ ménda hezac.† ²⁷ Tunumaᅅiguc zézua ac imi kaiwe asahaiguc zému. Waᅅu gezacginaiguc zéwa niᅅzu ac imi ama bauyaiguc namma zéaudacmu. ²⁸ Séwigina qehumumu, néᅅ qeri uᅅagina hia ménda qemuac séc wanzu ionac niᅅac bac yandi yandi ménda wammu. Néᅅ uᅅa zéma séwi momacnec geric siaiguc hia mebirimac iwac niᅅ mia bac yandi yandi wammu. ²⁹ Sirikic nei dac éréhéc imi

✧ **10:25:** Mat 12:24 † **10:26:** Hénia imi; moczoᅅ wininidacmac.

soukiwa momacgucnéŋ boŋ ménda meanzu me? Waŋu Maŋgocginanéŋ ménda niŋuguc baeciguc mén ménda mama qemac. ³⁰ Onac imi oruc zucginawac qétéya acguc oloŋ nindac nindara wanzac. ³¹ Imuac ini bac yandi yandi ménda wammu. Ini imi sirikic nei sasala onogicma eebipiginaguc wanzu.

Luae qahac, néŋ sou zéra mihicŋimuac hezac.

³² Mén ic onac kicginaiguc nimmizua zéma zéaunéŋu ni acguc kurumeŋ Maŋgocnawac kiwaiguc nimmizua zéma zéaumimaŋ. ³³ Néŋ ménénéŋ mén ic onac kicginaiguc ni qaecgé néŋu ni acguc kurumeŋ Maŋgocnawac kiwaiguc i qaecgé mimaŋ. ³⁴ Nuac niŋ baeciguc luae qemaŋ zé mayec gezaŋ imuhuc ménda zéma nimmu. Luae qahac, néŋ sou énécmimaŋ zé mayi. ³⁵ Ni imi naŋa mén eŋeya maŋgocyawac murunec, bérara mén eŋeya neŋgocyawac murunec, waŋu eraŋiya mén eŋeya eraŋiya wac murunec héric énécmiwa téamumu niŋac mayi. ³⁶ Waŋu ic ménac sac taséhéranéŋ eŋeya hazéchéra wammu. ³⁷ Ménénéŋ mén neŋgocyawac me maŋgocyawac mia sécna ogicma ewa siŋa eŋeŋa niŋérécmimac imi nuac ai ic buŋawac séc qahac. Waŋu ménénéŋ mén naŋawac me bérarawac niŋ sécna ogicma ewa siŋa eŋeŋa nimmimac imi acguc nuac ai ic buŋawac séc qahac. ³⁸ Waŋu ménénéŋ mén imi eŋeya ic héŋgeŋa wéndara ménda huama méndac némmac imi imuhucyanec nuac ai ic buŋawac séc qahac. ³⁹ Ménénéŋ mén eŋeya kekecy aŋgétiyu kekecy imi sohomac. Waŋu ménénéŋ mén nuac

niḡac wamma kekecyā waimac imi kekecyā mi-hicḡimac.

Bakia hiabia.

⁴⁰ Ic méḡnéḡ ini héihéré énécmimac imi ni héihéré néḡzac wammac. Waḡu ni héihéré némmac imi méli néḡec i héihéré mizac wammac.

⁴¹ Méḡnéḡ méḡ kua meme ic méḡ kua meme ic keczac imuac niḡac héihéré mimac imi kua meme icac séciguc bakia memac. Waḡu méḡnéḡ méḡ ic solaḡa méḡ ic solaḡa keczac imuac niḡ héihéré mimac imi ic solaḡawac séciguc bakia memac.

⁴² Waḡu hélacnec énézéwa niḡic. Méḡnéḡ méḡ ic mamaya youmi ionarunec méḡ nuac tohotoho ic keczac imuac niḡ doku dac saḡeḡa méḡ himimac imi boḡteḡic méḡ ménda heselimac.

11

¹ Yesunéḡ tohotoho ichéra 12 pakeḡ ac imuhuc énézéyu tecgéyec. Tecgéyu Galilaia baec ama areḡa yanda yandaiguc ackuažéc zéau énécmima ku énécmimaḡ zé imuacnec waima keḡec.

Doku naec haka ic Yohanenéḡ ac haiyu hayec.

² Waḡu Yohane imi hésa amaiguc tacma Yesunéḡ ai meyec imuac buḡa nimma tohotoho ichéra méli énécmiyu keḡic. ³ Kemma yomuhuc zéma qesimigic; Hanénécmimac niḡac zézéya imi gi mia me méḡac mambéc kecbiḡ?

⁴ Imuhuc zégic Yesunéḡ yomuhuc énézéyec; Ini liliḡéma kemma iwawai hémma ninzu imuac buḡa surucya wamma Yohane yomuhuc ézému;

⁵ Kic hilicnéḡ kicgina hima héḡzu. Héna

méragina humumianéñ héna kenzu. Wizi seliginaguc ieneñ séwigina solaña wanzu. Gezacgina héhéngianéñ ac ninzu. Humuc icnéñ qelima keczu. Wañu maqeqeya ionac buña suruc hiabia énéc énézéya wanzac. ⁶ Ic méné nuac niñ nimma ménda maqeanzac imi ségiségiyaguc. ⁷ Wañu Yohaneac tohotoho ichéra ieneñ lilingéma kenjic imuaru Yesunéñ Yohaneac niñ ic embac yomuhuc hénima énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac hémbiñ zéma kenjic? Uñ téfara luhucnéñ mihilanjéyu kenja wamma hezu imuac hémbiñ zéma kenjic? ⁸ Qahaciguc, némac iwawai hémbiñ zéma kenjic? Ic méné séwi usuya hiabia hima nañu imuac hémbiñ zéma kenjic? Séwi usugina hiabia hianzu imi eneñ ama kewuyaiguc tacyac wañanzu. ⁹ Wañu némac iwawai hémbiñ zéma kenjic? Anutuac tiliñ tiliñ ic méné me? Iminéñ mia héla wanzac! Ni énézéwa, ic imi kua meme ic tosara onogicma séc méné wanzac. ¹⁰ Iwac niñac mia yomuhuc ogic hezac; Ninzan, ni kua meme icna méné méliwa wéségaiguc walac kemmac, kemma inéñ mia guac hénaga héimindiñi wamma zéréñqéréñ wammac. ¹¹ Ni hélacnec énézéwa, embac igucnec hicñihicñiya ionarunec ménéñ méné doku naec haka ic Yohane ménda ogiczac. Néñ kurumeñac héngalen ama areñ yandawac qeriaiguc imi ic mamaya ginanéñ i hia ogiczac. ¹² Doku naec haka ic Yohane iwac nalé igucnec érékecma deguc kurumeñac héngalen ama areña yanda imi seliseliiguc kereñanjicac keremanec nanzu. Wañu seliseli wamma kereñanzu ieneñ imi añgétianzu. ¹³ Anutuac tiliñ tiliñ ic

mozon zéma Moseac hena ac mozon yanda bianac ara zéangic imi Yohaneac muru hama tecgédarec. ¹⁴ Wañu ac yomi késawin zé qeriginanéñ wanzaciguc zéwa niñgic; Elia hamac niñ zézéya imi Yohane ic yomi mia wanzac. ¹⁵ Imuac gezawagucnéñ ac imi nimmac.

¹⁶ Nalé yomuac hicñisai imi némaciguc séc héiénécmimanñ? Yomi eneñ imi mia nambérac eneñ nénnagémba sombeniguc tacma alahécgina unuruanzu ésécnec; ¹⁷ Nini onac kuña hihi wanni ini ménda hirizu. Ewa biric legic héini ini zésiác ménda wanzu. ¹⁸ Séséc imuhucyanec Yohaneanéñ hama nene me doku ménda nema zéwelec wamma keru hémma uña biriayaguc zémigic. ¹⁹ Wañu Icac Naña mama nene doku neyu hémma zucnuñguñ zéma miñgoñ ic, wañu takis meme zéma kápésic ic ionac alagina zémianzu. Wañu nintegic qinñtegic ac imi imuac wawañ memeyanéñ* mesolañani mimac.

Ama areñ yanda ewa melenéñ ménda wawaña imi saecyaguc.

²⁰ Wañu kiwi méréra sasala ama areñ tosara onogicma meyec ama areña yanda yanda imuac miñjina ieneñ ewagina ménda melenñgic. Imuac Yesunéñ ionac yomuhuc ac wañ énécmiyec; ²¹ Korasin zéma Betsaida miñjina ini imi saecginaguc. Kiwi méréra icnéñ ménda memeya sasala onac muru meénécmimia imi Tiro zéma Sidoniguc mewa hicñiwacnec, ieneñ becarunec ewa biricac toma héigic qacginu eñu siacma ewa

* **11:19:** Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc; iwac nambérac héranéñ.

biri wamma ewagina melembunec. ²² Énézéwa niŋgic, gésigési nalé yandaiguc, Tiro zéma Sidon baec ic ionac taségina imi ama areŋ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatén hia wammucac séc wammac. ²³ Waŋu Kefanaum ama areŋa geŋ meeŋ amuma kurumeŋiguc embésémaŋ me? Qahacgucnec, gi humumia ionac baec dumuŋaiguc hiŋgacbésémaŋ.

Kiwi méréra guaru hicŋiyec iminéŋ Sodom ama areŋiguc hicŋiwacnec ama areŋ imi ménda qahac wamma deguc youmi tacbacnec. ²⁴ Imuac zéwa niŋgic, gésigési nalé yandaiguc Sodom baec miŋina ionac taségina imi ama areŋ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatén hia wammucac séc wammac.

Yesunéŋ Maŋgocya ewa hia ac ézéyec.

²⁵ Waŋu nalé imuaru Yesunéŋ yomuhuc zéyec; Baec kurumeŋ miŋina, gi ackuažécga imi niŋtegiac qinŋtegiac ic zéma nininŋ ic ionac muru musaŋgé énécmianzaŋ, néŋ nambérac komoc komoc ionac mia énézéna héŋanza. Maŋgoc, imuac mia gi mepésigénzua. ²⁶ Oo, Maŋgoc, yominéŋ ewa siŋga heyec imi mia wanza. ²⁷ Maŋgocnanéŋ iwawai moczoŋ méranaiguc haidarec. Ic ménŋ Naŋa ménda niŋmizac, néŋ Maŋgocyanéŋ sac niŋmizac. Waŋu ménŋnéŋ ménŋ Maŋgoc ménda niŋmizac, néŋ Naŋa zéma Naŋanéŋ énézéyu hémmu imi eneŋ sac nimmizu. ²⁸ Qekameka zéma iwawai réwéria bisiqaténŋ wamma keczu imi moczoŋ nuac muru hadacgiac. Neŋ tac nininŋ mihicŋi énécmimaŋ. ²⁹ Ni imi ewa qerinanéŋ gum bénzénzénŋa zéma memaamu kekera, imuac nuac

muru hagic. Hama boň zurana mema qacginu haima nuac murunec niňarenj waňgic. Kekec uňaginanéj tacniniň mihicňimac. ³⁰ Nuac boň zurana imi haň qeçeya waňu nuac hinana imi efefia.

12

Yesu imi Sabata imuac miňina.

¹ Nalé imuaru Yesunéj Sabata naléiguc wit ai qericma kejec. Kenju tohotoho ichéra ienenj yaka niň humuma wit héla tosara kuma negic. ² Negic Farisaio ic enenj inicma Yesu ézéma zégic; Inicna! Tohotoho ichécga enenj Sabataiguc haka ménda wawaňawac wanzu. ³ Zégic yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma méndacmimia ienenj yaka niňac humuma némac haka waňgic imi ini méj ménda oloňanzu? ⁴ Inéj Anutuac ocmuň qeriaiguc emma méndacmimia iniguc saméj téréya imi negic. Haka hofac oo ic ienenj sac wawaňawac séc imi waňgic. ⁵ Me Sabata séc hofac oo ic ienenj ocmuň téréyaiguc hénac ac logima ai mema kendonj gesaulianzu, néj késpedes solanj keczu imi ini hénac aciguc ménda oloňanzu? ⁶ Neň imuac énézéwa niňgic, ocmuň téréya ogicma eňeňa wanzac imi youmi nanzua. ⁷ Ac kiwi méj yomuhuc hezac; Ni mulumananj qahac, néj wésé niniňac ewa siňna heanzac. Iní ac imuac hénac nimbunec késpedes ginaguc ménda zéénécmiwunec. ⁸ Imi mia Icac Naja imi Sabata kendonj imuac miňina keczac imuac niňac imuhuc zézua.

Ic méria séléc sélécgia.

9 Imuhuc zéma baec imuacnec kemma tocgotocgo amaginaiguc enec. 10 Wañu imuaru ic mênj méria séléc sélécgia tarec. Taru ic embac enej Yesu aciguc opocbiñ zé héná hocma qesimigic; Sabata kendonjiguc hafi mehiaru énécmiawac hezac me? 11 Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Onac murunec mênjnéñ rama momacguc késakeru Sabata kendonjiguc baec sésénjiguc hiñgaru ménda késahéréyu érémac me? 12 Icnéñ rama ogicma kuneñnec eeyaguc wanzac, imuac Sabata kendonjiguc goi héihéi ai imi hia wammacac hezac. 13 Imuhuc zéma ic imuac, Méraga suluna, zéyu méria suluyu moczonj kekec tataru wamma néwécyawac séc wañec. 14 Imuhuc wañu Farisaio ic ienenj hiñgacma Yesu dimuhuc qewiñ zéma sasañgiaiguc zéarenj wañgic.

Anutuac welenqege ic.

15 Wañu Yesu imi niñtegicma ama baec imi waima baec ménju keñec. Keñu ic embac sasalanéñ méndacmigic. Wañu yañ hafiginaguc imi moczonj mehiaru énécmidarec. 16 Mehiaru énécmima eneya hénia ménda zéaumu niñac neuj héiéncmiyec. 17 Imi mia Anutunéñ Yesaiawac murunec bianac ara yomuhuc zéyec imi héla héimac niñac imuhuc wañec; 18 Youmi imi welenj qeqena, neñ i gésimiyi. Nuac qeri uñanéñ iwac siñ nimmima ségiségi yanda wanzua. Ni Uñana iwac muru haimiwa inéñ ic enia kekec solaña zéau énécmimac. 19 Wañu inéñ tohalicya qahac, qac silacya qahac. Mênjnéñ mênj héná yandaiguc ac ewaya ménda nimmac. 20 Uñ kéténaguc imi

ménda kumac. Kifa zéra bouc bouc wanzac imi ménda hiwécgémac. Imuhuc wammanec kecma kekec solaña qindinjima kenju ogicogira wandacmac. ²¹ Wañu ic enia ieneñ ewagina kewugina Yesuac qaraiguc korodacmu.

Yesu zéma Beelzebul.

²² Wañu nalé imuaru ic ménj tiliñtiliñ birianéñ késayu kic hilic wañu ara qahac kerec imi Yesuac muru wagic keñgic. Wañu Yesunéñ mehiaru miyu ac zéma kiwa hima keñec. ²³ Wañu ic embac moczoñ welicgéma zégic; Youmi Dawidiac qeli me deic? ²⁴ Zégic Farisaio ic eneñ ac imi nimma yomuhuc zégic; Uña biria ionac kunengina Beelzebul iminéñ kuc ménda miyu uña biria nesimacac séc qahac. ²⁵ Wañu Yesunéñ niniñgina niñtegicma yomuhuc énézéma zéyec; Héngaleñ ama areña yanda ménjac ic embachéranéñ eñaocnec héndéñ amugic héngaleñ ama areña yanda imi kisi wammac. Wañu ama areña yanda me ama ménjac ic embachéranéñ eñaocnec héndéñ amuma hia ménda nañselimu. ²⁶ Biria miñinanéñ Biria miñina elicgézaciguc ekaocnec téamuzao. Imuhuc wañu iwac héngaleñ ama areña yanda imi dimuhuc nañselimac? ²⁷ Wañu ni Beelzebulnéñ kuha néñu uña biria elicgé énécmianzuaiguc, nañhécginanéñ mérac kuhaiguc nesi énécmianzu? Imuac bec eñaoc niñgésigési wammuc hezac. ²⁸ Wañu Anutuac Uñanéñ kuha néñu uña biria nesi énécmianzuaiguc, Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi bec onac muru ha énécmizac. ²⁹ Ménjnéñ ménj walac ama miñina selia ménda

késa qatémaguc dimuhuc amayaiguc emma iwac iwawaiya wagicma kemmac? ³⁰ Ic mén niguc ménda kecanzac imi andianén nuanzac. Ic mén niguc mequtulan ménda wañanzac imi héndén qéndénanzac. ³¹ Imuac énézéwa ningic, késpedes hénia hénia zéma Anutu zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc wammac, néñ Uña Téréya zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc qahac. ³² Mén Icac Naña zébiri mimaciguc késpedesya imi waiwaiyawac séc. Wañu mén Uña Téréya zésure wammimac imi késpedesya imi deguc baeciguc me baec bianguc hahaya imuaru momacnec ménda waiwaiyawac séc.

Ic hésa zéma imuac héla gocmia.

³³ Ini ic hésa ménac hiabia zéma hélaya niñac imuhucyanec hiabia zému. Wañu ic hésa ménac biria zéma hélaya niñac imuhucyanec biria zému. Ic hésawac hénia imi imuac hélanén zéauanzac. ³⁴ Qerigina igucnec qe-salecgéma mayu kuaginanén zéanzu imuac niñac qaté mokolenac qelihécgina ini némaciguc ac hiabia mén hia zému? ³⁵ Ic hiabianén qeriawac hofia igucnec iwawai hiabia wiriru éréanzac. Wañu ic birianén qeriawac hofiyaiguc iwawai biriawac wiriru éréanzac. ³⁶ Zéwa ningic gésigési nalé yandaiguc ac sicsaocya zéanzu imuac hénia moczoñ zéasaridacmu. ³⁷ Imuac niñac geñga acganéñec mesolanani géngéña wammac. Imuhucyanec geñga acganéñec késpedesgaguc zégéngéña wammac.

Yonawac séséc.

³⁸ Imuhuc zéyu, Farisaio ic zéma hena acac kiwi ic tosara ieneñ ac yomuhuc melenmigic; Kiwi ic nini guac murunec séséc méréra mén hémbiñ zé wanziñ. ³⁹ Imuhuc zégic melemma énézéyec; Hicñisai biria téngéñ zéma kaiseroac buña yominéñ séséc mérérawac hémbiñ zé zéwelec wanzu. Wanu asé kiwias séséc tosara qahac, néñ kua meme ic Yonawac sésécya sac mihicñi énécmimia wammac. ⁴⁰ Yona imi siñi kaiwe haréwéc kondun yan tomenña qeriaiguc heyec, imuhucyanec icac naña imi siñi kaiwe haréwéc baec omoñaguc hemac. ⁴¹ Niniwe ic embac ieneñ Yonawac ackuazéc nimma ewagina melenigic, néñ mén Yona ogicma eñeña wanzac imi youmi namba ewagina ménda melenzu. Imuac niñac gésigési naléiguc Niniwe ic embac ieneñ hicñisai yomi iniguc namma hicñisai yomuac kápésic ginaguc zéénécmimu. ⁴² Baec wanñoña Saut imuac embac garatanéñ Solomonac niñtegic qindegic ac nimmanñ zé baec tetecgia igucnec hayec, néñ mén Solomon ogiczac imi youmi namba gezacgina ménda qeanzu. Imuac niñac gésigési naléiguc embac garata iminéñ hicñisai yomi iniguc namma kápésic ginaguc zéénécmimac.

Uña biria lilingéma hahaya.

⁴³ Uña birianéñ ic ménac qeria igucnec éréma tachiarumanñ zé baec kisiaiguc lelegéma kemma hocbipiyec. ⁴⁴ Imuhuc wamma yomuhuc zéyec; Ama waima hayi imuhucgeñ lilingéma kemañ. Imuhuc zéma lilingéma kemma héñu ama imi miñina qahac qeusun wamma mezeriru eñ

nañec. ⁴⁵ Imuhuc hémma kemma uña biria 7 enjeya ogicma moczoñ biriqiria wanzu imi ona-giru hama ama imuaru hiñgacma tacyac wañgic. Imuhuc wañgic ic imuac kekecyawac tetecgia imi kekecyaya walac kerec imi ogicma moczoñ biridaczac. Haka silic imuhucyanec hicñisai biria yomi onac muru hicñi énécmimac.

Yesuac sac taséhéra héla.

⁴⁶ Yesunéh ac imi ic embac tuñginaguc énézémanec nañu neñgoc munahéra ienen ac ézéwiñ zé hama séñgañgen nañkecgic. ⁴⁷ Imuhuc wañkecgic ic méñnéñ ézéma zéyec; Ninzañ, neñgoc munahécga ienen giguc ac zéwiñ zé séñgañgen nanzu. ⁴⁸ Imuhuc zéyu Yesunéh yomuhuc énézéyec; Méré méré enej nuac neñgoc munahécna wanzu? ⁴⁹ Imuhuc zéma méria suluyu tohotoho ichéra ionac muru keñu zéyec; Inicgic, nuac neñgoc dac munahécna imi youmi taczu. ⁵⁰ Méñnéñ méñ Kurumeñ Mañgocna iwac ewa siñ tohoma wamma mezac imi mia nuac neñgoc nauña zéma dac muna wanzu.

13

Iwawai gocmia qesaanzu imuac qelumbec ac.

¹ Ai meme imuaru Yesu ama igucnec mama zékéñ zécgériaiguc kemma tarec. ² Tackeru tocgégic imi enej tuñ yanda imuac niñ Yesu enjeyaoc imi zéiciguc emma tarec, néñ ic embac tuñginaguc imi moczoñ zékéñ giñgiña sakasaciguc nañgic. ³ Nañkecgic inéñ qeqaiñ aciguc ackuazéc sasala énézéma zéyec; Gezac haigic! Héihimic ic méñnéñ iwawai gocmia

qesamanj zé aiguc keñec. ⁴ Qesamanec keñu tosara imi héna giñgiñaguc mayec. Mayu nei eneñ hama héima qécgédacgic. ⁵ Wañu tosara imi hoc sisic, baera hañqeqeya imuaru mama héiyec. Wañu baec dépaña imi komora wañu qérawia imi focdac nézégéma éréyec. ⁶ Néñ zaligina ménda hiñgac yacgéyu kaiwenéñ éréma qeyu uririma humudarec. ⁷ Wañu tosara imi héférérec qeriaiguc mama héiyu héférérecnéñ yandima hédacgéyec ⁸ Wañu tosara imi baec hiabiaiguc mama héima ura ménéñ 100, ménéñ 60, ménéñ 30 imuac séc héla sasala haidacgic. ⁹ Mén gezawagucnéñ ac yomi nimmac.

Qelumbec ac imuac hénia.

¹⁰ Wañu tohotoho ichéra eneñ hosuraiguc kemma qesimigic; Némac niñac ac qeqaiñiguc haima énézékeczañ? ¹¹ Zégic melemma énézéyec; Kurumeñac héngaleñ amawac niniñ saña imi onac muru énécmimia wañec, néñ ionac muru imi qahac. ¹² Ic mérénéñ hemizac imi toroqema miyu ogicma hemimac. Wañu ic mérénéñ ménda hemizaciguc imi iwawai éréhécdac hemizac imi acguc momacnec wagiru qahac wandacmac. ¹³ Ieneñ kicgina hibipima héñanzu, néñ ménda héñtegicanzu. Wañu gezacginanéñ ac niñanzu, néñ ménda niñtegicanzu. Hénia imuac niñ qeqaiñ aciguc énézéanzua. ¹⁴ Yesaianéñ bianac ara zéyec imuac héla imi ionac muru héizac. Zéyecnéñ; Gezacginanéñ nimmu, néñ méndadac niñtegicmu. Kic hima hémmu, néñ méndadac

hén̄tegi^cmu. ¹⁵ Ic embac yomi onac ewa qerigina imi mehén̄gé énécmimia wañu, gezacginanéñ niñbipima kicgina hémén̄zagic. Imi mia kicginanéñ hén̄tegi^cma gezacginanéñ niñtegi^cma ewa qeriginanéñ niñasarima lilingégic mehiaru énécmiwi niñac imuhuc wañgic. ¹⁶ Eneñ imi kicginanéñ hén̄tegi^cma gezacginanéñ nintegicanzu imuac kic gezacgina imi mériañaguc. ¹⁷ Ni hélacnec énézéwa niñgic; Kuameme ic zéma ic embac solañ sasalanéñ ini hén̄zu imuac hém̄biñ zé mambéc kecañgic, néñ ménda hén̄gic. Wañu ini niñzu imuac niñbiñ zé mambéc kecañgic, néñ ménda niñgic.

Gocmia qesaqesa imuac hén̄ia.

¹⁸ Imuac bec héihimic icac muru qeqaiñ ac imuac hén̄ia zéwa niñasarimu. ¹⁹ Mén̄néñ mén̄ hén̄galeñ ama areña yanda imuac ackuazéc nimmaguc ménda niñsariyu iwac ewa qeriaiguc qesayu hezac imi Biria miñjanéñ hama paktak wagicma kemmac. Ic imuhucya imi iwawai gocmia hén̄a giñgiñaguc mama héianzac ésécnec. ²⁰ Wañu gocmia hoc siraiguc qesayu mama héiyec ic imuhucyanéñ ackuazéc nimma ségiségi wamma ewa qeriaiguc focdac késama kecañzac. ²¹ Wañu ewa qeriaiguc gétéya ménda késayacgéyu nalé hotoñanec nañselimac, néñ ackuazéc imuac niñac zérabéra me ununesi hicñiyu focdac maqeanzac. ²² Wañu qesayu héféréréc qeriaiguc héiyec ic imuhucyanéñ ackuazéc niñanzac, néñ baecac ewa goro zéma hinawac ikocnéñ hézicgéyu goroson̄a wañanzac. ²³ Wañu qesayu baec halécya^cguc mayec ic

imuhucyanéñ ackuazéc nimma hénia niņasariyu ménjac héla 100, ménjac 60, wañu ménjac 30 imuhuc haianzac.

Qézézac wit sucginaiguc hicñihicñiya imuac hénia.

²⁴ Wañu Yesunéñ qeqaiñ ac mén yomuhuc énézéyec; Kurumenjac héñgaleñ ama areña yanda imi ic ménéñéñ aiyaguc iwawai gocmia hiabia qesayec ésécnec. ²⁵ Wañu ic embac héra moczoñ gaugina hedacgic hazéranéñ hama neneac gocmia qeriaiguc qézézac gocmia qesama néñgacma keñec. ²⁶ Wañu gocmia imi yandima héla haiyu duña qézézac imi acguc wininiyec. ²⁷ Wañu ama miñinawac welen qeqehéra eneñ imi hémma miñgina ézéma zégic; Miñ Kewunina gi aigaiguc gocmia hiabiawac qesanec, néñ qézézac imi dimuacnec? ²⁸ Qesimigic melemma énézéyec; Hazécna ménéñéñ imuhuc wañec. Wañu welen qeqehéra ieneñ qesima zégic; Nini kemma qézima mutulañgéwiñ niñac wañgénzac? ²⁹ Zégic, qahac zéma zéyec; Imuhuc wañkecma padi imi momacnec hérégic éréwac niñac. ³⁰ Imuac niñac ini waigic momacnec yandima yacmu. Wañu héla meme naléyaiguc héla meme ic énézéwa hama walac qézézac imi qézima gericiguc omu niñac dérécgému. Wañu neneya imi tocgéma hama hofinaiguc haidacmu.

Gocmia komodia imuac qelumbec ac.

³¹ Wañu qeqaiñ ac mén yomuhuc énézéma zéyec; Kurumenjac héñgaleñ ama areña yanda imi ic ménéñéñ saiwa gocmia mén mema aiyaguc himirec ésécnec. ³² Imi iwawai gocmia ionac

komoragina téngén. Wañu yandimac imuaru aiiiguc ichésa tosara onogicma kunen yanda wañanzac. Wañu sawawac nei enen hama hawaiguc haecgina haima kecanzu.

Yis imuac qelumbec ac.

³³ Wañu qeqain ac mén muñgucnec énézéma zéyec. Kurumenac héngalen ama arença yanda imi yis embac ménéné mema padi uha sasala imuac qeriaiguc haima lelecgéyu tackecma moczon sécgédaru yandianzac ésécnec.

Qelumbec aciguc zéanzac imuac hénia.

³⁴ Yesunén ackuazéc imi moczon qeqain acguc qemanec ic embac tuñaguc énézédarec. Qeqain ac qahac mén ménda énézézec. ³⁵ Imuhuc wañu Anutunén kua meme icyawac* murunec ac mén yomuhuc zéyec imi, héla héiyec; Ni kuana auma qeqain ac zéman. Baec kurumen zéyu hicñiyec imuarunec sasanñaiguc hema éréyec imuac mia zéauman.

Yesunén qézézac imuac hénia zéasariyec.

³⁶ Wañu Yesunén ic embac tuñaguc imi méli énécmima ama qeriaiguc enec. Enu tohotoho ichéra ienen iwac muru hama zégic; Qézézac aiiiguc éréyec qeqain ac imuac hénia zéasarina ninni. ³⁷ Zégic melemma énézézec; Iwawai gocmia hiabia qesayec imi Icac Naña. ³⁸ Ai imi baera baera. Ic gocmia hiabia imi kurumenac héngalen ama arença yanda imuac nañhéra. Wañu qézézac imi Biria miñinawac nañhéra. ³⁹ Wañu iwawai biria qesayec imi Biria miñina

* **13:35:** Asafe (Leg 78:2).

imi mia. Hélawac ai yawuñ imi mia baec yomuac nalé tetcgia. Wañu héla meme ic imi kua meme uña enej. ⁴⁰ Wañu qézézac mutulañgéma gericiguc oanžu éséc nec baec yomuac nalé tetcgiaiguc haka imuhucya hicñimac. ⁴¹ Icac Nañanéñ kua meme uñahéra méli énécmiyu hama héñgaleñ ama areña yanda igucnec iwawai késpedes mihicñianžu imi zéma ic hena ac logianžu imi moczon gési énécmidacmu. ⁴² Gési énécmidacma geric yanda qeriaiguc gilic hñgacdacmu. Hñgacma imuaru zési ac wamma zécgina aric aric kimu. ⁴³ Wañu ic solañanéñ Mañgoc ginawac héñgaleñ ama areña yandaiguc kaiwe éséc nec asarima kecmac. Ic gezawagucnéñ, ac yomi nimmac.

Qelumbec ac haréwéc.

⁴⁴ Kurumeñac héñgaleñ ama areña yanda imi iwawai eeyaguc ai qeriaiguc sanjima heyu ic méñnéñ mihicñima muñguc musañgéma ségiségi wamma kemma iwawai hemimia imi moczon haidacma soukiwa mihicñima baec imi boña meyec éséc nec.

⁴⁵ Wañu muñguc mén imi yomuhuc; Kurumeñac héñgaleñ ama areña yanda imi nénnagémba ic méñnéñ hoc welic welicgiawac hohoc ai meanzac éséc nec. ⁴⁶ Keñkecma mén boña eñeña sécya mihicñiyec imuaru kemma iwawai hemiyec séc moczon haidacma soukiwa mihicñima iwawai imi boñ meyec.

⁴⁷ Wañu muñguc mén imi yomuhuc; Kurumeñac héñgaleñ ama areña yanda imi uñic konduniguc gilic hñgacma lambéc hénia hénia

énépésiyec ésécnec. ⁴⁸ Wañu ufic imi kuaya qeyu hérégic kondun élélahu enu mama tacma hiabia imi nenjeniguc tigic hingarec, néñ biria imi giligic kenec ésécnec. ⁴⁹ Baec yomuac nalé tetecgiaiguc haka silic imuhucyanénñ hicñimac. Kua meme uña ienenñ hama biria meme ic imi ic solañña ionac sugina igucnec gési énécmimu. ⁵⁰ Gésiénécmima geric yandaiguc giligic hingacma imuaru mia zésiac wamma zécgina aric aric kimu.

Iwawai eeyaguc wahala zéma qelia.

⁵¹ Imuhuc zéma qesiénécmiyec; Ini ac imi moczonñ niñasaridaczu? Zéyu zégic; Oo Miñ Kewunina. ⁵² Wañu énézéma zéyec; Imuac bec hénna acac kiwi icya icya kurumenñ amawac hénna ku énécmiyu tohotoho ic héla wamma keczu imi ama miñina ménñ iwawai eeyaguc hénna hénna qelia zéma wahala momacnec hofi amaya igucnec mema maanzac ésécnec.

Nazarete ama areña yanda imuac miñina enenñ Yesuac héñacya megic.

⁵³ Yesunénñ qeqaññ ac imuhuc zédaru tecgéyu imuacnec waima kenec. ⁵⁴ Wañu eneyta tañiguc hama tocgotocgo amaginaiguc ackuazéc hénima ku énécmiyec. Kuénécmiyu welicgéma qesiama zégic; Ic imi niñtegitic qinñtegitic zéma kuc imuhucya yomi dimuacnec meyec? ⁵⁵ Wañu ic yomuac hénna hiadac nindacziñ. Imi kamundawac naña, nenñgocyawac qara Maria, wañu munahéra, Yakobo, Yosefe, Simon zéma Yuda. ⁵⁶ Naunñhéra imi nenñanguc ménda kecanziñ?

Waᅇu ic yomi niniᅇ zéma kuc imuhucya dimuac-nec meyec? ⁵⁷ Waᅇu niniᅇ imuhucyanéᅇ batucgé énécmiyu ninzénge mimuac séc qahac waᅇec. Waᅇu Yesunéᅇ yomuhuc zéma énézéyec; Anutuac tiliᅇ tiliᅇ ic méᅇnéᅇ eᅇeya ama areᅇaiguc zéma taséhéra sugcinaiguc sac imi eebipiyaguc ménda waᅇanzac. ⁵⁸ Waᅇu ninzén ninzéngina qahac imuac niᅇac ama areᅇ imuaru kiwi méréra kuhaguc sasala ménda meénécmiyec.

14

Doku naec ic Yohane humuc suruc.

¹ Nalé imuaru baec galenᅇ Herodenéᅇ Yesuac buᅇa suruc imi niᅇec. ² Nimma welenᅇ qeᅇhéra énézéma zéyec; Ic imi doku naec haka ic Yohane. Inéᅇ mia humuc igucnec qelima yaczac! Imuac niᅇac kuha sasala imuhucyanéᅇ iwac muru ai mezac. ³ Becnec Herodenéᅇ munaya Filipinoac iniᅇa qawéra Herodiawac niᅇac wamma Yohane késa qatéma hésa amaiguc oporu tarec. ⁴ Héniᅇa imi Yohanenéᅇ, Gi embac qawécga menec imi héna qahac, imuhuc zéma ac zémianᅇec imuac niᅇac imuhuc wammiyec. ⁵ Nalé imuaru Herodenéᅇ Yohane qehumumaᅇ zé waᅇec, néᅇ ic embac eneᅇ iwac niᅇgic Anutuac kua meme ic waᅇu ionac niᅇac niᅇyéwérima waiyec. ⁶ Waᅇu Herodeac hicᅇhicᅇi naléya hayu nezéléléᅇ aria mekecgic Herodiawac béraranéᅇ sugcinaiguc legic hiriyu Herodenéᅇ hémma ségiségi waᅇec. ⁷ Ségiségi wamma némac iwawai niᅇac qesiyu hia midacmaᅇ zéma zéseliyec. ⁸ Waᅇu neᅇgocyanéᅇ zéqindiᅇi wammiyu yomuhuc ézéyec; Doku naec

haka ic Yohaneac orucya youmi zéiciguc haima nénna. ⁹ Imuhuc zéyu ic kewu imi nimma ewa biric wañec. Wañu ic embac i guc momacnec tacgic ionac zéma ac zéselima zéyec imuac wamma qesiyec séc wammimu niñac énézéyec. ¹⁰ Énézéma ichéra méli énécmiyu Yohane hésa amaiguc taru déméña qericgic. ¹¹ Qericma oruha imi zéiciguc haima mehama embac seraña iwac migic duña nenjocyawac mekenj miyec. ¹² Wañu Yohaneac tohotoho ichéra enenj hama qamora mekenj téngéma kemma Yesu ézégic.

Ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹³ Zégic nimma eneyanec zéiciguc emma baec kisiaiguc kenec. Wañu ic embac tuñagucnéñ imuhuc nimma tauñ igucnec séc méndacmima baec hénna kenjic. ¹⁴ Wañu Yesunéh hama ic embac tuñaguc imi inicma ionac niñ ewa biric wamma yañ hafiginaguc imi méhiaru énécmiyec. ¹⁵ Ama mari wañu tohotoho ichéra ienenj hama zégic; Yomi imi baec kisia, wañu nalé bec tecgézac. Imuac ic embac méli énécmima ama arenjiguc kemma enjoc nenegina boñ memu. ¹⁶ Imuhuc zégic énézéyec; Kemmu niñac ménda ninzua. Enjoc énécmigic negic. ¹⁷ Imuhuc énézéyu ézégic; Nini you imi saménj méra ménj zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac. ¹⁸ Imuhuc zégic zéyec; Imi mema you nuac muru hagic. ¹⁹ Wañu ic embac imi qézézaciguc mama tacmu niñ énézéyec. Wañu saménj méra ménj imi zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa kurumenjiguc hiyu enj mérianj ac zéyec. Zéyu tecgéyu saménj imi mésémma tohotoho ichéra

hingacma qarec; Miñ kewuna hama népésina!*

³¹ Zéyu Yesunéh focnec méria suluma késayu éréyu zéyec; Ninzéh ninzéhga komocdiadac! Némac niñac ewa éréhéc wanzañ? ³² Imuhuc zéma késayu ekawu zéiciguc enjic luhuc imi néñ qeyec. ³³ Wañu zéiciguc tacgic enej sicgémima zégic; Gi hélacnec Anutuac Naña.

Genesarete ama areñiguc hafi ic mehiaru énécmiyec.

³⁴ Wañu zékéh handi handi qericma Gene-sarete baeciguc keremma zéic igucnec magic. ³⁵ Magic ama areñ imuac miñina enej Yesu héñtegicma ac haigic ama areñ lelec lelec tacgic séc kendaru ic embac enej tosara yañ hafigi-naguc imi moczoñ onagicma iwac muru hagic. ³⁶ Hama Yesunéh niñénécmiyu yañhafi ginaguc enej iwac malekuya susuriadac imi enđac os-imu niñac zéwelec wammigic. Wañu késagic séc hiarudacgic.

15

Yanda onac haka silic.

¹ Wañu duña Yerusalemnec Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic enej Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic; ² Némac niñac tohotoho ichécga enej yanda hécnina ionac haka silic imi logima méragina ménda zuacma nene nezu? ³ Zégic Yesunéh melemma énézézec; Wañu ini acguc némac niñac enañ haka silic niñac wamma Anutuac héna ac logianzu? ⁴ Anutunéh yomuhuc

* **14:30:** Girik aciguc; añgéhna tinal.

z'éyec;* Neṅgoc maṅgocga eegira héiwésémaṅ. Waṅu mérénéṅ mén neṅgoc me maṅgocyawac zébiri mimac imi humucac buṅa wammac. ⁵ Néṅ ini yomuhuc z'éanzu; Méṅnéṅ mén neṅgoc me maṅgocya ézéma iwawai hezac imi guac gémbinec naṅgé gémbacnec, néṅ imi Anutuac buṅa qemimia, imuhuc zémuiguc ⁶ iwawai iminéṅ neṅgoc maṅgocya eegira efima ménda héiyu hia wammac zéma eṅaṅ haka silic imuac mia wamma Anutuac ackuazéc† imi qizizṅgégic zécgériaiguc keṅanzac. ⁷ Ini ic ikora! Yesaianéṅ onac bianṅac ara yomuhuc z'éyec imi hélacnec; ⁸ Ic embac youmi kua taséginanéṅ sac mepési néṅanzu. Waṅu qeriginanéṅ néṅgac némma lakec hezac. ⁹ Ic eṅaṅ pakeṅ ac zéma héna ac ku énécmima ni imi héla qahac eṅ mepési néṅanzu.

Iwawai mebirī hélacnec énécmimia.

¹⁰ Waṅu Yesunéṅ ic embac unuruyu hosuru hagic énézéma z'éyec; Gezacginanéṅ nimma niṅasarigic. ¹¹ Iwawai ic méṅac kuaya igucnec hiṅgacanzac iminéṅ ménda mezapi qemianzac, néṅ iwawai kuaya igucnec maanzac iminéṅ mezapi qemianzac. ¹² Waṅu tohotoho ichéra ieneṅ hosuru hama qesimigic; Acganéṅ Farisaio ic qeri yéwéc mihicṅi énécmizac imi nintegiczaṅ? ¹³ Imuhuc zégic acgina melemma z'éyec; Ic hésa kurumeṅ Maṅgocnanéṅ ménda himirec imi moczoṅ gété zaliginaguc qézidacmac. ¹⁴ Waigic siṅginawac waṅgic. Ic imuhucya imi galeṅ kicgina hilic hilicgia. Ic mén kiwa

* **15:4:** Me zéseliyec. † **15:6:** Kiwi méranéṅ ooya tosaraiguc; héna ac.

hilic hilicgianéh kichilic ménac galengéma wagiru kemmaoc imi, ekawu momacnec baec séséniguc hingacmaoc. ¹⁵ Wañu Peteronéh ara melemma zéyec; Qeqaiñ ac imi nonac zéasari nénécmína ninni. ¹⁶ Zéyu Yesunéh yomuhuc zéyec; Ini ninjegic qinjegicgina qahacnec keczu? ¹⁷ Iwawai ic kua igucnec tomeniguc hingacanzac imi moczon munğuc hénaya igucnec maanzac imi ini ménda héntegiczu? ¹⁸ Wañu iwawai kua igucnec éréanzac imi ewa qeria igucnec éréanzac. Wañu iminéñ mia ic imi mezapi qemianzac. ¹⁹ Ewa qerigina igucnec éréanzac imi yomuhuc; Ninin biria, ic qeqe, kaisero, kaisero ewa ewa, senkowu, héipuc ac ikora, zébiri qébiri. ²⁰ Iwawai imuhucyanéh ic imi mezapi qemianzac. Wañu méra ménda zuacma nene nenia iminéñ ic imi ménda mezapi qemianzac.

Kanaan embac iwac ninzéh ninzéh.

²¹ Wañu Yesunéh baec imi waima Tiro zéma Sidon baeciguc keñec. ²² Gezac haigic, Kanaanec embac mén baec suc imuaru kecañec inéh Yesuac muru hama qacma yomuhuc zéyec; Min Kewu, Dawidiac naña, nuac nin ewa biric wanna. Béracna imi uña birianéh gelec malec qahac lafenğé mianzac. ²³ Imuhuc zéyu, Yesunéh nimma ac mén ménda melenec. Imuac tohotoho ichéra ieneñ iwac hama hinocgémima zégic; Embac imi andéninaiguc qacmanec hazac imuac mélina keñu. ²⁴ Zégic melemma zéyec; Ni imi Israel amawac rama sohogic ionac sac méli néñu hayi. ²⁵ Imuhuc zéyu embac imi haréma wésiaiguc sicgémima zéyec; Min Kewu, méra

nénna. ²⁶ Wañu Yesunéh ara melemma zéyec; Nambérac ionac saméh mema kazu énécmimia imi hiabia qahac. ²⁷ Imuhuc zéyu embac iminéh yomuhuc zéyec; Oo, Miñ Kewu imi hélacnec, néh kazu acguc nene bororoña miñhécgina ionac zae igucnec mayu neanzu. ²⁸ Imuhuc zéyu, Yesunéh ézéma zéyec; Owec embac, gi ninzéh ninzénnga kuneh yanda. Zéwelec wanzañ séc hicñigémac. Imuhuc zéyu nalé imuarunec dindiña bérara imi hiaruyec.

Yesunéh ic embac sasala hafigina mehiaru énécmiyec.

²⁹ Yesunéh baec imi waima Galilaia zékéh giñgiñanec kemma baec boñaya méñiguc emma tarec. ³⁰ Taru ic embac tuña tuñanéh zeke puriña, kic hilic, acgina qahac, héna méragina biria, zéma tosara kilen onagicma haréma Yesuac wésiaiguc onopocgic hegic. Wañu inéh mehiaru énécmiyec. ³¹ Ic acgina qahac imi ac zégic. Zeke puriña imi hiarugic. Hénagina biria imi hiaruma kenha wañgic. Kic hilic imi kicgina hima héngic. Wañu ic embac tuñaguc eneh haka imuhuc hémma welicgéma Israelac Anutu mepésigic.

Ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

³² Yesunéh tohotoho ichéra unuruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Ni ic embac tuñ yomi onac ewa biric wanzua. Ieneñ niguc toroqema kecgic bec ai meme haréwéc wañu iwawai neniawac méñ ménda he énécmizac. Imuac yaka niñac humugicguc eñnec méli énécmiwa kemmu niñac ménda wanzua. Kenkecma

hénaiɣuc qiritic unuwac niɣac. ³³ Zéyu tohotoho ichéra ieneɣ ara melemma zégic; Baec kisia yomuhucgeɣ saméɣ sasala imuhucya dimuacnec mihicɣima ic embac tuɣ yanda yomuhucya hia gumu énécmiwiɣ? ³⁴ Zégic qesiénécmima zéyec; Onac muru saméɣ dahec he énécmizac? Zéyu melemma zégic; Saméɣ 7 zéma lambéc éréhécdac sac he nénécmizac. ³⁵ Imuhuc zégic ic embac tuɣa imi baeciguc mama tacmu niɣac énézéyec. ³⁶ Imuhuc énézéma saméɣ 7 imi zéma lambéc imi mema ewa hia ac zéyu tecgéyu kuma tohotoho ichéra énécmiyu duɣa ieneɣ mema ic embac énécmigic. ³⁷ Ic embac moczoɣ negic sécgé énécmidarec. Waɣu nene bororoɣa waigic tarec imi tocgégic neɣgeɣ yanda 7 kuagina qedarec. ³⁸ Ic nene negic ionac zaɣgégina imi 4,000. Embac zéma nambérac imi ménda oloɣ énécmigic. ³⁹ Yesunéɣ ic embac méli énécmiyu kendacgic zéiciguc emma Magadan baeciguc keɣec.

16

Sésécac kiwi méréra mén hémbiɣ zé welecmigic.

¹ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ieneɣ hama Yesunéɣ séséc kurumeɣ igucnec hahaya mén meyu hémbiɣ zé batucgéma qesimigic. ² Qesigic melemma zéyec; Ama mari waɣu kurumeɣ pésigiyu hémma kurumeɣ pésigizac imuac oraɣuc kaiwe qemac zéanzu. ³ Waɣu siɣunec yacma héɣgic kurumeɣ pésic pésic wamma hosusunéɣ nezicgéyu, kia kimac zéanzu. Kaiwe kiwa imuhuc héɣteɣicma hélacnec zétecgéanzu, néɣ nalé yomuac séséc imi hia

ménda ninṭegicanzu? ⁴ Hicṇisai biria zéma kaiseroya imuhucyanéṇ séséc icnéṇ ménda memeya imuhucyawac hémbiṇ zé waṇanṇu. Waṇu ionac séséc imi tosara qahac, néṇ Anutuac tiliṇ tiliṇ ic Yonawac séséc imi sac meyu hémmu. Yesu imi imuhuc zéma wai énécmima keṇec.

Farisaio zéma Sadukaio ionac yis imuac goro ac.

⁵ Kemma tohotoho ichéra iniguc zékéṇ nówéc keṇjic. Waṇu tohotoho ichéra ieneṇ eluṇ unuyu saméṇ méṇ ménda mema keṇjic. ⁶ Waṇu Yesunéṇ yomuhuc énézéyec; Ini Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac yis niṇac técgina nimma galeṇ memu. ⁷ Imuhuc zéyu suginaiguc yomuhuc niṇgésima eminiṇjic; Saméṇ ménda mema haziṇ imuac niṇ imuhuc zézac. ⁸ Yesunéṇ hénia niṇasarima yomuhuc zéma énézéyec; Ninzéh niṇzéhgina komocdiadac, saméṇ ménda mema hazu imuac némac niṇac zé eminiṇ waṇkeczu? ⁹ Saméṇ 5 imi ic 5,000 sécgé énécmiyuguc nene boronṇa tocgégic neṇgeṇ dahec kuagina qedarec imi ini méndagucnec niṇasarizu? Waṇu némac niṇac méndadac niṇqelizu? ¹⁰ Waṇu saméṇ 7 imi ic 4,000 sécgé énécmiyuguc neṇgeṇ dahec metocgégic? ¹¹ Saméṇ niṇ ménda zézua, néṇ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac yis niṇac galeṇ memu niṇac zézua imi némac niṇ ménda niṇasarizu? ¹² Imuhuc zéyu yis saméṇiguc hianṇu imuac galeṇ memu niṇ ménda zéyec, néṇ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac pakeṇ ac niṇac imuhuc zéyec imi niṇasarigic.

Petero Yesuac héniaṇa ninzéhngéma zéauyec.

13 Yesu Kaisarea Filipi baec tasiaiguc haréma tohotoho ichéra qesiénécmima zéyec; Ic embac ieneḡ Icac Naḡawac méré zéanzu? 14 Qesiénécmiyu melemma zégic; Tosara imi doku naec haka ic Yohane zéanzu, tosara imi Elia, Tosaranéḡ Yeremia me Anutuac tilinḡ tilinḡ ic ionarunec ménḡ zéanzu. 15 Imuhuc zégic qesiénécmima zéyec; Waḡu eḡaoc, nuac niḡac méré zénéḡanzu? 16 Imuhuc qesiénécmiyu Simon Peteronéḡ zéyec; Gi imi Kristo, Anutu kekecyaguc iwac Naḡa. 17 Imuhuc zéyu Yesunéḡ melemma zéyec; Yohaneac naḡa* Simon, gi imi mériaḡgaguc! Zézaḡ imi séwi zéma sac igucnec hahaya qahac, néḡ kurumeḡ Maḡgocnanéḡ zéhicḡi géḡzac. 18 Imuac gézéwa niḡna, gi imi Petero† waḡu zamanziḡ imuac qahaiguc hénaoriḡna meyacgémaḡ. Waḡu humumia ionac baec dumuḡa imuac kuhanéḡ méndagucnec onogicmac. 19 Waḡu ni kurumeḡac héḡgaleḡ amawac nagu auauyawac kuha imi gi gémmaḡ. Némac iwawai baeciguc zikina kurumeḡiguc momacnec zikizikia wammac. Waḡu némac iwawai baeciguc hulacna kurumeḡiguc momacnec hulachulara wammac. 20 Imuhuc zéma eḡeyaoc Kristo‡ wanzac imi ménḡac ménḡ ménda énézému niḡac tohotoho ichéra zéseli énécmiyec.

Yesunéḡ eḡeya humuc zéma humuc igucnec yacyac imuac bianḡ ac zéyec.

* **16:17:** Girik aciguc; Bayohane. † **16:18:** Neḡaḡ aciguc zamanziḡ. ‡ **16:20:** Me Hebirairo aciguc; Mesia.

²¹ Nalé imuaru hénima i Yerusalem keṅu ic kunenṅ zéma hofac oo ic kiwahécgina zéma héná acac kiwi ic ionac méraiguc emma qenzenṅ manzenṅ sasala mihicṅiyu qegic humuyu ai meme haréwéc waṅu humuc igucnec qelima yacmacac hezac imi tohotoho ichéra zéasari énécmiyec. ²² Imuhuc énézéyu Peteronénṅ wagicma qizizíngéma kemma ac yomuhuc zémiyec; Miṅ kewuna, goiga héina, haka imuhucya méndagucnec hicṅigémmac. ²³ Imuhuc zéyu Yesu imi liliṅéma Petero ézéyec; Biria miṅina, andénaiguc kemma nanna. Gi imi tisuqisurac qaménṅ, nuac hénana hézicgé nénzanṅ; Gi imi Anutuac ewa siṅ ménda méndacma ic onac ewa siṅ méndaczanṅ. ²⁴ Imuhuc zéma duṅa tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic ménṅnénṅ ni méndac némmaṅ zé eṅeya qaecgé amuma eṅeya ic héngeṅa wéndaraya huama méndac némmac. ²⁵ Ic ménṅ kekecyá aṅgétiyu sohomac, nénṅ nuac niṅ wamma kekecyá waimac imi mihicṅimac. ²⁶ Ic ménṅnénṅ baecac iwawai momac yanda aṅgétiyuguc duṅa kekecyá sohomac imi némacnéṅ iwac muru hiabia wammac? Me némacnéṅ kekecyawac kitiwa hia kumacac séc wammac? ²⁷ Icac Naṅa imi Maṅgocyawac edamuiguc kua meme uṅahéra iniguc hama wawaṅ memeginawac séc kitic ku énécmimac. ²⁸ Imuac hélacnec énézézua, yomi nanzu onac murunec tosara enenṅ ménda humugicnec Icac Naṅa imi Ic Kewu qac buṅayaguc hamac.

Yesuac kic tanera imi melemma tanera méné wañec.

¹ Ai meme 6 tecgéyu Yesunéné Petero, Yakobo zéma Yakoboac munia Yohane onagiru baec boñaiguc enacnec enjic. ² Wañu kicginaiguc tanera méné wañec. Kic ségéria imi kaiwe ésécnec asariyu, séwi usuya imi asac mararañ yanda ésécnec wañec. ³ Wañu ninzu, Mose zéma Elia hicñi énécmima Yesuguc ac wañjic. ⁴ Peteronéné haka imi hémma Yesu yomuhuc ézéyec; Miñ Kewunina, neñañ you kecziñ imi nimba hiabia wanzac. Siñganéné imuac wañu hali haréwéc meni, méné guac, méné Moseac, méné Eliawac wammac. ⁵ Imuhuc zémanec nañu, ninzu, hosusu asahagucnéñ hoturu énécmiyec. Wañu ninzu, ewa méné hosusu igucnec yomuhuc zéyec; Youmi imi nena Nañ sorocna. Iwac niñ ségiségi yanda wanzua. Imuac ara niñtoho wammu. ⁶ Tohotoho ichéra ienenj imuhuc nimma bacgina kuneñ yanda yandiyu baeciguc mama sicgéma kicgina musañgéma hegic. ⁷ Wañu Yesunéné hosucginu hama onosima zéyec; Yacgic, bacgina ménda yandiyu. ⁸ Imuhuc zéyu kicgina hima meyacma héngic méné qahac, néñ Yesunéné sac nañu héngic.

⁹ Boña igucnec mawiñ zé mama Yesunéné zéseli énécmima zéyec; Haka deguc hénzu imi ménda énézégicnec kenkecma Icac Naña humuc igucnec yacmac. ¹⁰ Zéyu tohotoho ichéra ienenj qesimima zégic; Imuhuc wañu némac niñac héna acac kiwi ic ienenj Elianéné walac hamacac hezac zéanzu? ¹¹ Yesunéné acgina melemma zéyec; Imi hélacnec,

Elia hama iwawai moczoŋ héiqeli wammac. ¹² Waŋu énézéwa niŋgic Elia imi bec hayec. Waŋu ieneŋ ménda héŋtegiema siŋginawac iwawai hénia hénia wammigic. Imuhuyanec Icac Naŋa imi acguc méraginaiguc emma qenzen manzenŋ nimmac. ¹³ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneŋ doku naec haka ic Yohaneac zéyec imi niŋasarigic.

Yesunéŋ merac méŋ uŋa biriaguc mehiaru-miyec.

¹⁴ Waŋu ic embac tuŋ ionac muru keŋgic ic méhnéŋ Yesuac muru hama wésiaiguc simiŋ héimiyec. ¹⁵ Waŋu yomuhuc zéyec; Miŋ Kewu, nuac naŋnawac niŋ ewaga biriyu, humuc turucya gelec malec qahac wammiyu naléya naléya gericiguc me dokuiguc hiŋgacanzac. ¹⁶ Tóhotoho ichécca ionac muru wagicma hawa ieneŋ mehiaru mimuac séc qahac waŋec. ¹⁷ Imuhuc zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Oh! hiŋŋisai yomi ninzéŋ ninzéŋgina qahac, kaiziliweŋ ginaguc imi, nalé dahecac séc kechoruma ini bisiqatéŋ waŋ énécmimaŋ? Ic merac imi you nuac muru wagicma hagic. ¹⁸ Imuhuc zéyu wagicma hagic Yesunéŋ uŋa biria ac geriwaguc wammiyu ic merac iwac murunec éréma hama keŋec. Waŋu imuarunec mia merac imi hiaruyec. ¹⁹ Waŋu tohotoho ichéra ieneŋ Yesu eŋeyacneciguc éléŋnec hiŋŋimima qesimigic; Némac niŋac nini uŋa biria nesimiwiŋac séc ménda waŋec? ²⁰ Qesimigic melemma zéyec; Ini ninzéŋ ninzéŋgina moczoŋ komocdiadac imuac niŋac nesimuac séc qahac waŋec. Ac hélawac

zéwa ninḡic, ini ninzéh ninzéhḡina komocdiadac saiwa gocmia séc késa kecmu imi baec boḡa yomuac mia yomuacnec yacma eri kenna zégic hia yacma kemmac. Onac muru iwawai méḡ osiosiya ménda wammac. ²¹ Waḡu imuhucya imi nene zikima zéwelec ménda wammuiguc imi waima kemmacac séc qahac.

Yesu imi eneya humuc zéma humuc igucnec yacyac imuac muḡuc bian ac zéyec.

²² Waḡu Galilaia baeciguc eḡawu haréma imuaru Yesunéh yomuhuc énézéyec; Icac Naḡa imi andé qemigic ic ionac méraiguc emmac. ²³ Eḡu qegic humumac. Waḡu ai meme haréwéc waḡu humuc igucnec meyac mimia wammac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneḡ ewa biri kuneh yanda waḡic.

Yesu zéma ocmuḡ téréyawac takis.

²⁴ Yesu zéma tohotoho ichéra eneh Kafanaum ama areḡa yandaiguc harégic ocmuḡ téréyawac ai yawuḡac takis meme ic ieneḡ Peteroac muru hama qesimigic. Kiwi icgina imi ocmuḡ téréyawac takis* ménda haianzac me? ²⁵ Zéyu, Peteronéh haianzac zéma ama qeriaiguc éreyu Yesunéh bec ninḡegicma yomuhuc qesimiyec. Simon, ḡi dimuhuc ninzaḡ? Mérac murunec baecac ic kewu ieneḡ takis meanzu? Naḡhécgina

* **17:24:** 2 Dirakima; Ic méḡac ai meme momacgucac ai boḡa imi 1 Dirakima, waḡu Yuda ic imi miḡ séc ocmuḡac takis yawuḡ séc 2 Dirakima haiangic. Imi mia Izipte baec igucnec éréma Sainai baec boḡaiguc zaḡgégina olongic nalé imuarunec hénima kekecgina angéh tiénécmiyec Anutuac muru kekecginaawac boḡa zéma haiangic.

ionac murunec me tosara ionac murunec?
²⁶ Qesiyu Peteronéj melemma zéyec; Tosara ionac murunec. Imuhuc zéyu Yesunéj zéyec; Imuhuc wañu nanhécgina ienenéj enj kecmu.
²⁷ Wañu imuhuc wanni niñgic biriwac niñac, imuac zékéñguc kemma hawic gilina lambéc ménj walac kimac imi héréna éréyu kuaya mesacgéma hénna qeriaiguc soukiwa gocmia momacguc† heyu mema kemma geñga zéma nuac buña haina hiñgaru.

18

Ic eneña héla.

¹ Nalé imuaru tohotoho ic eneñ Yesuac hosucgéma zégic; Mérénéj kurumeñac héngalenéj ama areña yandaiguc kunéñgina wanzac?
² Imuhuc zégic merac komoc ménj qaru hayu oporu sugginaiguc nanec. ³ Nañu yomuhuc zéyec; Ni hélacnec énézézua, ini qerigina melemma nambérac ionac séciguc ménda wammu imi, kurumeñac héngalenéj amaiguc ménda keremmu. ⁴ Imuac bec mérénéj merac komoc yomuhucya éséc memaamuma kecmac iminéj mia kurumeñ amaiguc kunéñgina wammac. ⁵ Wañu mérénéj ménj nambérac komoc yomuhucya nuac qacnaiguc héihéré mizac imi mia ni héihéré nénzac.

Képésicac ewa ewa.

† **17:27:** Girik aciguc; Statira imi soukiwa golinéj memeya. Wañu ⁴ Dirakimawac séc wañu ic éréhécac ocmuñ takis imuac séha wanzac.

6 Waŋu mérénénj ménéj merac komoc komoc ni ninzénégé nénzu ionac sugcina igucnec ménéj hinocgémiyu kápésic wammaciguc ic hinocgémiyec imi mia déméŋaiguc hoc yandanénj qatémima konduniguc giligic dumuŋaiguc hiŋgacmac imi bakia efefia wanzac. ⁷ Yei ewa biric yandanénj manam batuc ai niŋac baeciguc heanzac! Manambatuc imi hamacac hezac, néj ménéj ménéj manam batuc waŋ énécmimac iwac muru imi saec hemimac. ⁸ Imuac méraganénj me hénaganénj manam batuc waŋgéŋu hericma gilina keŋu. Waŋu puriŋnéj kekec seliiguc kerembésémaŋ iminénj niŋna efefia wammac, néj hénéa méraga éréhécnec geric hémbénaŋaiguc giligic hiŋgacbésemaŋ iminénj niŋna réwéria wammac. ⁹ Imuac kicganénj manam batuc waŋgéŋu kápésic waŋanzaŋiguc kicga néfindiŋgéma gilina kemmac. Kicga momacgucnéj kekec hémbénaŋaiguc kerembésémaŋ iminénj guac hia wammac. Waŋu kicga éréhécnec geric siaiguc giligic hiŋgacbésemaŋ iminénj niŋna réwéria wammac.

Rama rouc wawaŋawac qelumbec ac.

¹⁰ Técgina nimma kecgic, nambérac komoc komoc yomuhucyawac niŋgic mamaya wambac niŋac. Zéwa niŋgic, ionac kua meme uŋagina imi kurumeniguc nalé séc kuruménj Maŋgocnawac kic ségéria hémma kecanzu. ¹¹ Icac Naŋanénj rouc wamma kekec kápésicgina igucnec metecgé énécmimaŋ zé hayec. ¹² Deic ninzu? Ic ménéj ramaya 100 hemizac zéwiŋ. Waŋu sugcinaiguc

méhénéj sohoma kemmaciguc ramaya 99 imi onoporu nanjic baec bonjaiguc kemma rama so-hoyec imi ménda mihicnimanj? ¹³ Ni hélacnec énézézua sohayec imi mihicnizaciguc imuac niñ mia 99 ménda sohogic ionac niñac ségiségi wanzac imuac séha ogicqogic wamma ségiségi yanda wammac. ¹⁴ Imuhucyanec Manjogcina kurumenjiguc keczac iwac kiwaiguc komoc komoc yomi ionarunec méhnénéj méj birima qahac wammac niñac ewa siña ménda hemizac.

Ic méñac kápésic zégési mimia.

¹⁵ Hénaorinj ionarunec alaga méhnénéj kápésic wañ gémmaciguc kemma ekacneciguc kápésicya imi ézéna hémmac. Wañu acga ninzaciguc imi alaga biria igucnec muñguc wagiczanj wanzac. ¹⁶ Wañu acga ménda ninzaciguc, ic momacguc me éréhéc oragicna enawu kemma héipuc ic éréhéc iorac kuagiranénéj alagawac ara momacguc momacguc meseligic ménda qaecgémac. ¹⁷ Wañu ewa seli wamma acgina ménda nimmaciguc hénaorinj énézégic nimmu. Wañu hénaorinj ionac ac imuhucyanec ménda nimmaciguc, ic enia me takis meme ionac wañ énécmiwu ésécnec wammimu.

¹⁸ Ni hélacnec énézézua, némac iwawai ini baeciguc zikimu imi kurumenjiguc zikizikia wammac. Wañu némac iwawai baeciguc hulacmu imi kurumenjiguc hulachulara wammac. ¹⁹ Wañu muñguc énézéwa niñgic, baeciguc onarunec éréhécnénéj iwawai méj niñac ewa momac wamma qesimaoc imi Manjocna kurumenjiguc keczac inéj niñu moczoñ orac

muru wandac wandara wammac. ²⁰ Waṅu éréhécnéṅ me haréwécnéṅ nuac qacnaiguc tocgézu imi ni acguc imuaru sucginaiguc kecɓua.

Képésic waiwaiyawac haka.

²¹ Waṅu Peteronéṅ Yesuac hama yomuhuc qesiyec; Miṅna, alananéṅ biria waṅnéṅu hatac dahec kápésicya waimimaṅ? Keṅkecma hatac 7 imuac séc waimimaṅ? ²² Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Gézéwa niṅna, hatac 7 sac qahac, néṅ tuṅ 70 imi arec 7 imuac séc waimiwésémaṅac zézua. ²³ Imuac kurumeṅac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi ic kewu ménṅ welenṅ qeqehéra iniguc taségina héimindiṅi wammaṅ zé waṅec ésécnec. ²⁴ Ic kewu imi héimindiṅi ai imi héniyec. Héniyu ic ménṅ iwac muru taséya 10 tausenṅ Talanti* hemiyec imi wagicma érégic. ²⁵ Waṅu ic iwaru soukiwa ménṅ ménda hemiyu kumacac séc qahac waṅec. Imuac niṅac ic kewunéṅ ic imi eṅeya zéma iniṅ merachéra zéma iwawaiya hemiyec imi moczoṅ haigic boṅ megic soukiwa iminéṅ tasé imi kumac niṅ zéyec. ²⁶ Imuhuc zéyu welenṅ qeqe ic imi wésiaiguc mama sicgémima welecma zéyec; Bénzéh mambéc waṅnéṅna ni taséna moczoṅ kugémmaṅ. ²⁷ Imuhuc zéyu welenṅ qeqe ic iwac miṅinanéṅ ewa biric wamma tasé imi audacma waimiyu keṅec. ²⁸ Waṅu ic iminéṅ mama kemma ai ic momacya ménṅ taséya 100 Denarion† hemiyec

* **18:24:** 1 Talanti imi soukiwa golinéṅ memeya, ic ménṅac ai meme momacgucac ai boṅa 1 Denarion imuac 6,000 ogicma eeyaguc waṅec. † **18:28:** 1 Denarion imi ic ménṅac ai meme momacgucac ai boṅa imuac séha.

imi mihicņima démējaiguc kėsama melanzima zéyec; Guac tasé nuac muru hegénzac imi kuma néнна. ²⁹ Waņu ai momacya imi ic iwac héniaiguc mama simiņ hémima welecma zéyec; Bézéņ mambéc waņnéнна kugémmaņ. ³⁰ Waņu imuac méнда wamma taséya kudacmaguc mamac niņac hésa amaiguc oporec. ³¹ Waņu ai ic tosara ieneņ haka hicņiyec imi hémma niņgic biri qiria waņu kemma haka hicņiyec imi moczoņ miņgina ézédacgic. ³² Imuhuc zégic miņginanéņ ic imi qarū eņu yomuhuc ézéyec; Gi welen qeqe biria kétik téņgēņ! Welec néнна guac tasé imi moczoņ audari. ³³ Neņ guac waņi ésécneс gi acguc ai momacga goiya hémiwésémaņac méнда heyec me? ³⁴ Imuhuc zéma hazéc yanda wamma taséya imi kudarū hulacmimu niņac hésa ama galeņ ionac méraginaiguc oporec. ³⁵ Imuac niņac méņnéņ méņ alaginawac késpedes imi ewa qeriginanéņ méнда waimimuiguc kurumen Maņgocnanéņ imuhucyanec mia waņ énécmimac.

19

Eu iniņac hэna dindiņa.

¹ Yesu ac imi zэyу tecgéyу Galilaia baec waima Yodan doku néwéc Yuda baec suciguc keņec. ² Keņu ic embac tuņ yandanéņ méндacmima keņgic baec imuaru hafiginaguc imi mehiaru énécmiyec.

³ Waņu Farisaio ic ieneņ hama batucgéma qe-sigic; Ic méņnéņ hэnia imuac me imuac iniņa hia waimimacac hэna méņ hezac me? ⁴ Zégic melemma zéyec; Mihicņi mihicņi miņginanéņ

hénihéniaiguc ic momacguc zéma embac momacguc meérécmima ac yomuhuc zéyec imi ini ménda oloññianzu? ⁵ Hénia imuac niñac icnéñ neñgoc mañgocya wai érécmima kemma iniñawac muru qékétayu éréhécnéñ momacguc wammaoc. ⁶ Imuac ieren imi éréhéc qahac, néñ séwi momacguc, imuac Anutunéñ toroqe érécmiyec imi icnéñ ménda méndéñ érécmimu. ⁷ Imuhuc énézéyu ienen yomuhuc zégic; Wañu hénia némac niñac Mosenéñ héric amuamuyawac kiwi omima mélina kenju zéyec? ⁸ Imuhuc zégic, Yesunéñ melemma énézéyec; Mosenéñ ewa qerigina selia imuac niñ wamma wai énécmiyec, néñ hénihénia igucnec imi imuhuc qahac. ⁹ Ni énézézua, mérénéñ mén iniña sañgima haka biria ménda wañeciguc hénia tosara niñac waimima embac mén memac imi kaisero wanzac.* ¹⁰ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienen yomuhuc ézégic; Ic ménéñ iniñaguc hénia ac imuhucya tohomacac hezaciguc embac ménda mema kecmac iminéñ hia wammac. ¹¹ Zégic Yesunéñ melemma zéyec; Ac imi ic momac yandanéñ niñtohomuac séc qahac, néñ imuhuc meénécmimia sac imuhuc wammu. ¹² Ic tosia ienen neñgoc héri igucnec héfiñ wamma hicñianzu. Wañu mén imi icnéñ wañ énécmigic héfiñ wamma kecanzu. Wañu tosia ienen kurumeñac héngalen ama niñac eñgoc héfiñ ic ésécnec wamma kecanzu. Ac imi tohomuac séc imi eneñ hia tohomu.

Yesunéñ nambérac komoc komoc zéhiaru

* **19:9:** Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc; Kaiseroiguc opoczac tanec wanzac.

énécmiyec.

¹³ Wañu Yesunéh méria orucginaiguc haima zéwelec énécmimac niñ ic embac tosara ieneñ nambérac komoc komoc onagicma hagic tohotoho ichéra ieneñ qetali énécmima ac wañ énécmigic. ¹⁴ Imuhuc wañgic Yesunéh yomuhuc zéyec; Nambérac komoc komoc imi wai énécmigic nuac hagic, neuñ ménda héiéncmigic. Kuruménac héngalen ama imi komoc komoc imuhucya ionac buña wanzac. ¹⁵ Imuhuc zéma méria ionac orucginaiguc hai énécmimaguc baec imi waima keñec.

Sac qeli sokiwa yandayaguc.

¹⁶ Wañu ninzu? Ic méñnéñ iwac muru ho-suru hama yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac haka hiabia wamma kekec hémbénaña imi memañ. ¹⁷ Zéyu Yesunéh yomuhuc zéyec; Némac niñ haka hiabiawac qesinéñzañ? Hiabia wanzac imi momacguc sac keczac. Wañu gi kekec hémbénañaiguc keremmanñ zé wanzañiguc imi hena ac tohowésémañ. ¹⁸ Imuhuc zéyu zéyec; Némac hena ac niñac zézañ? Zéyu Yesunéh melemma zéyec; Ic ménda qehumuwsémañ. Kaisero ménda wambésémañ. Kowu ménda mewésémañ. Héipuc ac ikora ménda zéwésémañ. ¹⁹ Neñgoc mañgocga eegira héiwsémañ. Wañu geñga siñ niñamuanzañ ésécnec alaga siñ nim-miwésémañ. ²⁰ Zéyu zéyec; Ni imi moczoñ tohodacma kecanzua, imuac némacnéñ méñ nuac muru ménda sécgézac? ²¹ Imuhuc zéyu Yesunéh ézéma zéyec; Gi solañanimañ zé kemma hinac iwawaiga imi haina boña megic soukiwa

iminén maqeqeya énécmiwésémaṅ. Imuhuc wanna kurumeṅiguc iwawai eeyaguc hegémmac. Waṅu geṅga imi hama ni méndac némbésémaṅ. ²² Imuhuc zéyu ac imi nimma ic merac imi hinac zéma soukiwaya yanda hemiyec imuac niṅ ewaya biriyu keṅec.

²³ Keṅu Yesunén tohotoho ichéra énézéma zéyec; Ni hélacnec énézézua, ic hinac yanda ginaguc ieneṅ kurumeṅac héṅgaleṅ amaiguc kerembiṅ zé osimu. ²⁴ Ni muṅguc énézézua, kamele yaṅṅéṅ qodu kifaṅaiguc kereṅkereṅa imi bénzézadac, néṅ ic hinac yanda ginagucnéṅ Anutuac héṅgaleṅ amaiguc kereṅkereṅa imi osiosiya. ²⁵ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneṅ nimma bacgina kuneṅnec yandiyu zégic; Imuhuc waṅu méréneṅ aṅgéṅ timimiawac séc wammac? ²⁶ Zégic Yesunén inicma énézézec; Imi ic eneṅ memuac séc qahac, néṅ Anutuguc imi iwawai moczoṅ yanda medac medara. ²⁷ Imuhuc zéyu Peteronén melemma zéyec; Ninzaṅ, nini méndac gémbiṅ zé iwawai moczoṅ waidariṅ, imuac némac iwawai késawiṅ? ²⁸ Qesiyu Yesunén énézézec; Hélacnec énézézua, baec yomuac hainetec wawaṅa naléiguc Icac Naṅa imi eṅeya edamuya imuac ic kewu tataraiguc tacmac imuaru méndac néṅanzu ini imi momacnec tatac 12 imuaru tacma Israelac kisic 12 imi niṅgésima galeṅgé énécmimu. ²⁹ Waṅu méréneṅ méṅ nuac qacnawac wamma amaya me dara munia me nauṅa me neṅgoc maṅgocya me merachéra me baec aiya waizaciguc imuhucya imi 100 imuac séc ogicma mema kekec hémbénaṅa imi mératéc

memu. ³⁰ Nérj walac wanžu ionarunec sasalanérj andia wammu. Waņu andia wanžu ionarunec sasalanérj walac wammu.

20

Waiņ aiiguc ai meme imuac qeqaiņ ac.

¹ Kurumeņac hénģaleņ ama areņģa yanda imi ai miņina méņnéņ waiņ aiyaiguc ai memu niņac ai ic énépésimaņ zé siņunec yanda yacma keņec ésécnec. ² Kemma ai meme momacguc imuac boņģa Denarion* momacguc eņģac eņģac énécmimaņ zéyu ewa momac waņģic méli énécmiyu waiņ aiyaiguc kereņģic. ³ Waņu siņunec 9 kilok séc waņģu nénnagémģa sombeņģiguc kemma ic tosara iniru eņ naņģic ⁴ yomuhuc énézéyec; Ini acguc nuac waiņ aiiguc kemma ai megic boņģa séģaiguc énécmimaņ zéyu nimma kereņģic. ⁵ Waņģu 12 kilok zéma maria 3 kilok imuac séc imuaru muņģuc kemma imuhuyanec waņģec. ⁶ Waņģu maria 5 kilok séc waņģu kemma iniru ic tosara muņģuc ai qahac eņ naņģic yomuhuc énézéyec; Némac niņac kaiwe herec ai ménda mema eņ nanžu? ⁷ Zéyu melemma zéģic; Méņnéņ méņ ai icac ménda nénépésizac. Zéģic ini acguc nuac waiņ aiiguc kereņģic zéma énézéyu kereņģacģic. ⁸ Ama siņima hayu ai miņinanérj hama ģaleņģina ézéma zéyec; Ai ic unuruna tetcģiaiguc hazu ionac murunec hénima ai boņģa énécmina keņķecma walac hazu ionac énécmina tecģémac. ⁹ Zéyec séc waņģu

* **20:2:** Romawac soukiwa; ic méņģac ai meme momacģucac ai boņģa imuac séģa.

maria 5 kilok imuaru hagic ienen hama Denarion momacguc momacguc késagic. ¹⁰ Késagic walac walac hagic ienen hama hémma boŋgina meemma nénécmiyu késawiŋ zéma niŋgic, nén ini imuhucyanec Denarion momacguc sac eŋac eŋac énécmiyu késagic. ¹¹ Imuhuc késama ai miŋinawac ŋindic ŋunduc ac zéma ac yomuhuc zémigic; ¹² Anduguc hagic ienen kaiwe kiwa 1 aua sac ai mezu. Waŋu nenen mia ai yéwéria ai meme momacgucac séc kaiwe geriwaiguc namma meziŋ, nén ionac aigina boŋa imi nonac séc énécmizaŋ. ¹³ Imuhuc zégic ai miŋinanén ionarunec mén yomuhuc ézéyec; Ala Denarion momacguc niŋac acnira ménda zikizic me? Ni késpedes mén ménda waŋgénzua. ¹⁴ Imuac boŋgawac mema kenna, andu hagic ionac aigina boŋa onac séciguc énécmimaŋ iminén ewa siŋna wanzac. ¹⁵ Nena iwawainanén ewa siŋnawac wammaŋac héna ménda hezac me? Hakana hiabia imi kicginanén hémma nimbupuc wanzu? ¹⁶ Suruc imuac séc andianén walac wammu, waŋu walacnéŋ andia wammu.†

Humuc igucnec yacyacwac zéyu hatac haréwéc waŋec.

¹⁷ Waŋu Yesu imi Yerusalem kemmaŋ zé kemma hénaiguc tohotoho ichéra ¹² eŋacnec énépésima yomuhuc énézéma zéyec; ¹⁸ Ninzu, neŋaŋ Yerusalem enziŋ. Imuaru Icac Naŋa imi hofac oo ichécgina zéma héna acac kiwi

† **20:16:** Kiwi méranén ooya tosaraiguc; Sasala unuruyec, nén éréhécnén mén aŋgé tiénécmiyec.

ic ionac méraginaiguc opocgic ieneŋ humucac buŋawac zétecgé mimu. ¹⁹ Waŋu zédesi wammima hihilocnéŋ qericma qema ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic humumac niŋ ic enia ionac muru melenŋmigic kemmac. Waŋu ai meme haréwéc waŋu humuc igucnec yacmac.

Sebedeac iniŋanéŋ naŋhérérawac niŋac Yesu zéwelecmiyec.

²⁰ Nalé imuaru Sebedaioc iniŋanéŋ naŋhéréra iriguc hama Yesuac muru sicgémima iwawai mén niŋac welecmiyec. ²¹ Welecmiyu ézéma zéyec; Gi némac iwawai niŋac wanŋaŋ? Zéyu embac iminéŋ yomuhuc zéyec; Nuac naŋhérécna yomi niŋérécmiŋa guac héŋgaleŋ ama areŋ yandaiguc méŋnéŋ héigaiguc méŋnéŋ kanagaiguc tacmaoc. ²² Imuhuc zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Ini hénia ménda nimma imuhuc qesinéŋzu. Ni doku howuraguc nemaŋ zé wanŋua imi iri hia nemaoc?‡ Zéyu zéyoc; Imi sécnira. ²³ Zéyic Yesunéŋ zéyec; Imi hélacnec, iri doku howuraguc nemaŋ imi nemaoc, néŋ héinaiguc zéma kananaiguc tatara imi neŋ niŋéréc mimiawac ménda henénzac. Tatic imi mérac méré maŋgocnanéŋ mézézéŋgé érécmiyec iorac buŋa wammac. ²⁴ Imuhuc waŋgic tohotoho ichéra 10 ieneŋ ac imi nimma dara munia iorac niŋgic biriynec. ²⁵ Waŋu Yesunéŋ unuruyu hagic énézéyec; Ic enia ionac galeŋhécgina ieneŋ siŋginawac galeŋgé énécmianzu. Waŋu ic kuneŋ hécgina ieneŋ ic kewu waŋ énécmianzu imi ini

‡ **20:22:** Kiwi méranéŋ ooya tosaraiguc; Doku naec haka waŋ némmu imi waŋ énécmigic hia naecmu?

hia ninzu. ²⁶ Néh sugginaiguc imi imuhuc qahac, néh onarunec méhénéh méh kunéjina wammañ zéma sugginaiguc welen qeque kecmac. ²⁷ Wañu méréneh méh walac wammañ zé wanzaciguc welen qeque icgina wammac. ²⁸ Icac Naña imi welen qemimu niñac ménda mayec, néh welen qeéncmimañ zé mayec. Wañu eñeya kekecyá ic embac sasala ionac énécmima doegina memañ zé mayec.

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyec.

²⁹ Wañu ienen Yeriko ama areña yanda waima keñgic imuaru tuñ yanda Yesu méndacmima keñgic. ³⁰ Keñgic, ninzu, kichilic ic éréhécnéh hena giñgijaiguc tacma niñic Yesu imi hama orogicma keñu qacma zéyoc; Miñ Kewunira Dawidiac qeli, wéséga niñ nérécmima. ³¹ Imuhuc qaric, ic tuñ ienen ac geriwaguc wañ érécmima qetali érécmima acgira qaimac niñac ac wañérmigic, néh ieren muñguc yanda qacma zéyoc; Miñ Kewunira, Dawidiac qeli, wéséga niñnércmima! ³² Qaric Yesu tilanzima namma ururuma zéyec; Iri némacac wañ érécmimañ niñac wanzaoc? ³³ Qesi érécmiyu zéyoc; Miñnira, niri kicnira hima hémbi niñac wanzic. ³⁴ Imuhuc zéyic Yesunéh ewa biric wañ érécmima kicgira osiyu imuarunec kicgira hima Yesu méndaroc.

21

Yesu Yerusalem eñu hériañ memigic.

¹ Yesu zéma tohotoho ichéra ienen Yerusalem hosuraiguc keñgic nalé imuaru, Oliwa boñaiguc Betfage ama areña taru imuaru keremma

Yesunéh tohotoho ichéréra éréhéc méli érécmima yomuhuc zéyec; ² Iri eri wéségiraiguc ama arenja taczac imuaru kemma nalé idacmuarunec donki ménj merawaguc qatégic nanjic iricmaoc. Iricma imi hulacma oragicma nuac muru hamaoc. ³ Wañu ménjnéj ara ménj érézémuiguc Minj Kewunéh imuac niñac wanzac imuhuc zéyic imuarunec donki éréhéc imi méli érécmimac. ⁴ Wañu imi moczoñ kua meme ic ménjac ackuazéc yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niñac imuhuc hicñiyec; ⁵ Béracna Zion yomuhuc ézégic; Hénna! Ic kewuganéj guac hazac. Inéj gum bénzénzénj wamma donki qahaiguc tacma hazac, donki merawa qahaiguc. ⁶ Wañu tohotoho ic éréhéc ierenj kemma Yesunéh érézéyec séc wañoc. ⁷ Wamma donki zéma merawa imi oragicma hayic séwi usugina imi iorac qacgiraiguc lémbécgic Yesu imuac qacgiraiguc tarec. ⁸ Wañu ic embac tuñ yandanéh malekugina hetecgéma hénaiiguc lémbécgic keñec. Wañu tosaraneñ ic hawa haréñaguc imi kuma hénaiiguc témbécgic. ⁹ Wañu ic tuñ yanda walac andu wammima keñgic imi enenj yomuhuc zéma hérianj haimigic; Ohec wahec! Dawidiac qelia! Ohec wahec! Mérianjaguc, Minj Kewuninawac qaraiguc hahaya! Ohec wahec, kurumenj ouac ouyaguc! ¹⁰ Wañu hama Yerusalem kereñu ama miñina momac yanda ienenj aurima welicgéma qesima zégic; Ic yomi mérénéj? ¹¹ Qesigic ic tuñ yandanéh énézéma zégic; Yomi kua meme ic Yesu, Galilaia baec Nazarete ama arenja igucnec.

Yesunéh ocmuñiguc haka biria wañgic nesi

énécmiyu madacgic.

¹² Yesunéŋ ocmuŋ téréyaiguc emma imuac sombeŋiguc iwawai nénnagémba wamma nanġic imi nesi énécmima soukiwa meamugic ionac zae zéma kembo nei haigic ionac tatac imi melenu madarec. ¹³ Imuhuc wamma yomuhuc énézéyec; Ac kiwi yomuhuc oyecac hezac; Nuac amana imi zéwelec welecac ama zému zéyec, néŋ ini imuhuc waŋgic kowu nene ionac baŋec ésécnec wanzac.

¹⁴ Waŋu kic hilic zéma ic puriŋa ieneŋ ocmuŋ téréyaiguc iwaru hagic mehiaru énécmiyec. ¹⁵ Waŋu hofac oo ic kiwahécgina zéma héna acac kiwi ic ieneŋ haka welic welicgia Yesunéŋ waŋec imi zéma nambérac ieneŋ ocmuŋ téréyaiguc qacma, Ohec wahec, Dawidiac qeli! zégic in-icgic qerigina biriyec. ¹⁶ Waŋu qesima zégic; Gi nambérac ieneŋ némac ac zézu imi hia ninzaŋ? Imuhuc zégic, Ninzua zéma énézéyec; Ini imi ac yomuhuc hezac imi ménŋ ménda oloŋgic? Nambérac zéma namu nene ionac kuaginaiguc mepé qepési hai énécminec. ¹⁷ Imuhuc zémaguc wai énécmima ama areŋa yanda deminaguc imuacnec mama kemma Betania ama areŋaiguc kemma siŋiya imuaru kerec.

Yesunéŋ fik ic saec ac wammiyu humuyec.

¹⁸ Siŋunec ama areŋa yanda imuaru liliŋéma kemmanŋ zé kemma hénaiguc nene niŋac waŋec. ¹⁹ Imuhuc wamma héŋu héna giŋgiŋaiguc fik ic ménŋ naŋu imuaru kemma hocma héla ménŋ qahac, néŋ haréŋa sac hémma fik ic imuac zéyec; Nalé tetcgia qahac guarunec héla ménŋ ménda hicŋimac. Imuhuc zéyu fik ic imi nalé imuarunec

humuyec. ²⁰ Tohotoho ichéra ienen haka imi hémma welicgéma zégic; Fik ic yomi dimuhuciguc focdac humuzac? ²¹ Zégic Yesunéj acgina melemma énézéyec; Ni hélacnec énézézua, ini ewa éréhéc ménda wamma ninzéjngému imi haka fik ic imiguc hicjyec imuhucya sac qa-hac, néj baec boja yomuac niñ yacma kemma konduniguc hinjacna zégic imi acguc hia hicji énécmimac. ²² Ini zéwelec aiiguc iwawai imuac me imuac ninzéjngéma zéwelecgic imi moczon niñénécmiyu medacmu.

²³ Wañu kenkecma Yesunéj ocmuñ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima keru hofac oo ic kiwa hécgina zéma galeñ ienen iwaru kemma yomuhuc zéma qesimigic; Gi némac kuc bujanéñ ai imi meanzañ? Méréneñ kuc buja imi géñec? ²⁴ Zégic Yesunéj ac yomuhuc zéma melen énécmiyec; Ni acguc ac momacguc qesi énécmiwa nézégic nimmaguc neñ imuhucyanec némac kuc bujaguc ai yomi meanzua imi énézémañ. ²⁵ Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumeñ igunec me ic igucnec? Imuhuc zéma qesiyu ienen enawu ac yomuhuc emi-niñgic; Kurumeñ igunec hayec zéni némac niñac ménda ninzéjngé migic zémac. ²⁶ Wañu ic embac ienen Yohaneac Anutuac kua meme ic zéma ninzéjngéanzu imuac niñ ic igucnec hayec zéwiñ zéni ionac niñac zénéñnina hirizac. ²⁷ Imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézégic; Ménda ninziñ. Imuhuc zégic duña Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ni imuhucyanec némac kuc bujaguc iwawai yomi wañanzua imi ménda énézémañ.

Niñ tohotoho hakawac qeqaiñ ac zéyec.

²⁸ Ini dimuhuc ninzu? Ic méñnéñ nañhéréra keríc, naña walac iwac kemma ézéyec; Nañna gi erac kemma waiñ ai mena. ²⁹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ménda kemman. Imuhuc zémaguc duña ewaya melemma keñec. ³⁰ Wañu mañgoc imi naña méñac muru kemma imuhucyanec ézéyec. Zéyu melemma zéyec; Mañgocna hia kemman. Wañu inéñ imuhuc zémaguc ménda keñec. ³¹ Sucgiraiguc mérénéñ mañgocac ewa siñ méndacma wañec? Zéyu melemma zégit naña walac. Zégit Yesunéñ énézéyec; Ni hélacnec énézézua, takis meme ic zéma héna yanda embac eneñ ini onogicma walac Anutuac héngalen amaiguc keremmu. ³² Yohanenéñ haka solañawac héna énézéman zé hayec. Wañu ini ménda ninzégégic, néñ takis meme zéma héna yanda embac eneñ ninzégégic. Wañu ini haka imi hémmañguc kilendac ewagina ménda melemma ménda ninzégégic.

Soukiwa ai ic biria

³³ Qeqaiñ ac méñ zéwa niñgic; Ai miñina méñnéñ baec méñgic waiñ ai medacma demin meyu lelecgéyec. Wañu waiñ héla dokuya memeyawac hogoc méñ meyacgéma imuaru galen meme ama héñgeña lesu herec méñ megic eneñ. Imuhuc wamma boñ meme ai ic ionac méraginaiguc haima baec méñu keñec. ³⁴ Kemma keru héla metocgémuac naléya ducñiyu welen qeqe ichéra ieneñ héla memu niñac boña meme ai ic ionac muru méli énécmiyu keñgic. ³⁵ Boña meme ai ic ieneñ welen qeqe ic énépésima méñ

humumia qegic, mén qehumugic, ménac hocnéj héigic. ³⁶ Imuhuc waŋgic muŋguc welen qe qe ichéra zaŋgégina walac keŋgic imi ogicma méli énécmiyu keŋgic. Waŋu séc imuhucyanec waŋ énécmigic. ³⁷ Waŋu tetcgiaiguc naŋa mélima yomuhuc zéyec; Ienej naŋna imi eeya héimimu. ³⁸ Waŋu boŋa meme ai ic ienej naŋa hémma yomuhuc zéma eminiŋ waŋgic; Ic yomi kecma ai yomuac mératéc meme ic wammac imuac hagic qeni humuyu mératéc aiya yomi neŋaoc mewij. ³⁹ Imuhuc zéma waiŋ ai igucnec késama héréma séŋgaŋgeŋ hiŋgacma qehumugic. ⁴⁰ Imuac nalé ménac waiŋ ai miŋinanéj liliŋgéma hamac imi boŋa meme ai ic imi dimuhuc waŋ énécmimac? ⁴¹ Imuhuc zéyu melemma zégic; Ai ic biria imi humuc zérabéra mihicŋi énécmima waiŋ ai imi ai ic qacguc ai yawuŋ nalé séc héla hianec haim-imuac séc ionac méraginaiguc soukiwa niŋac ai imi hai énécmimac. ⁴² Yesunéj muŋguc toro-qema zéyec; Ini kiwi téréyaiguc ac mén yomuhuc hezac imi ménda oloŋanzu? Mericqe ic enej hoc mén héjara mema giligic keŋkeŋa iminéj ama imuac hoc oruha waŋec. Haka imi Miŋ Kewuac murunec hicŋiyu kicninanéj hénni welic welicgiaguc waŋzac. ⁴³ Imuac niŋac ni énézézua, Anutuac héŋgaléj ama areŋa yanda imi méragina igucnec onagicma baera ménac ic embac héla mihicŋimu ionac méraginaiguc hai énécmiyu memu. ⁴⁴ Ic ménnéj mén hoc imuac qahaiguc mayu zéŋgédacmac. Waŋu hoc iminéj ic ménac qa-

haiguc mayu qéséñu bororoña wammac.*

⁴⁵ Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ienen qeqaiñ ac imi eñañ niñ imuhuc zéyec imi niñtegicgic. ⁴⁶ Wañu ienen imi hena mén mihicñima Yesu késawiñ zé hochoc ai megic. Wañu ic embac ienen Yesu imi kua meme ic zéma nimmigic imuac niñac zénéñgina hiriyec.

22

Zammaréñ memeac qeqaiñ ac.

¹ Yesunéñ acgina melemma muñguc qeqaiñ ac wamma yomuhuc énézéyec; ² Kurumenac héngaleñ ama areña yanda imi ic kewu ménnéñ nañawac zammaréñ aria wammizac ésécnec. ³ Zammaréñ ariacwac hamu niñac kiwi oénécmiyec imi onac unurugic hamu niñac welen qeqehéra méli énécmiyu kemma énézégic, nēñ ienen hawiñ zé ménda wañgic. ⁴ Wañu welen qeqe tosara muñguc méli énécmima yomuhuc énézéyec; Héihéré énécmiyi imi onac yomuhuc énézému; Ninzu! Ni mariawac nene yanda oma nuac burumakao zéma beric yañ haléc yandaguc qe oma iwawai moczoñ zéréñqéréñ wamma haidaczua imuac zammaréñ ariaciguc hagic. ⁵ Zéyu kemma énézégic, nēñ gezac qeqe ménda wamma ménnéñ ayaiguc keñu, ménnéñ nēñnagémba ai niñac keñec. ⁶ Wañu tosara eneñ ic kewuac welen qeqehéra imi énépésima zédesi énécmima unuhumugic. ⁷ Imuhuc wañgic ic kewu iminéñ qeri biric nimma yaré ic tuña mén

* **21:44:** Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc kembraña 44 yomi ménda hezac.

méli énécmiyu kemma sac nene ic imi unudacma ama arengina kumugic zedarec. ⁸ Wañu welen qegehéra énézéma zéyec; Zammaréñ aria imi bec mézézéngéwa hezac, néñ ic unuruyi imi eneñ eeginaguc ménda wanzu. ⁹ Imuac héna séraiguc kemma ic embac mihicñimu séc unurugic zammaréñ ariacwac hamu. ¹⁰ Imuhuc zéyu welen qeçe ic eneñ hénaiguc séc kemma ic embac hia me biria mihicñi énécmigic séc onagicgic hagic. Hama tacma kenjic zammaréñ aria ama imi kuaya qeyec. ¹¹ Wañu ic kewunéñ ic embac hama tacgic imi inicmañ zé éréma héñu ic méñnéñ owo malekuya séha ménda haima hama tarec. ¹² Taru ézéyec; Ala gi némac niñac zammaréñ ariacwac maleku ménda héima hazañ? Imuhuc qesimiyu ic imi ac méñ zémanñ zé osiyec. ¹³ Wañu ic kewu iminéñ welen qeçe ic yomuhuc énézéyec; Héna méria dérécgéma sénganjenñ siñi tunumañiguc giligic, imuaru siacma zéra kima tacmac. ¹⁴ Sasala unurugic, néñ gési énécmima énépésimacac séha imi éréhécdac.

Takis haihaiyawac qesiqesi ac.

¹⁵ Yesunéñ imuhuc zéyu tecgéyu Farisaio ic ieneñ amaginaiguc kemma azoroma acnéñ simba méñ dimuhuc meni kimac zéma niñarenjégic. ¹⁶ Niñarenñ géma enañ tohotoho ichécgina zéma Herodeac ichéra tosara momacnec méli énécmigic Yesuac hama zégic; Kiwi ic, gi imi ic héla, Anutuac haka imi hélacnec ku nénécmianzañ. Gi ic inicmañ zé séwiginawac ménda héñanzañ imuac ic eneña me mamaya ionac kicginaiguc ewa éréhéc ménda wañanzañ. ¹⁷ Imuac efima zéna ninni.

Geŋ niŋna Kisawac* takis haianzin imi hénac ac logizac me qahac? ¹⁸ Zégic Yesunéŋ ionac qeri biric imi niŋtegiacma zéyec; Ikoc ic ini némac niŋac acnéŋ simba menénzu? ¹⁹ Takis buŋawac soukiwa méŋ nézéna hémba zéyec. Zéyu Denarion momacguc mema hagic. ²⁰ Waŋu yomuhuc qesi énécmiyec; Yomi mérac ireha zéma némac kiwi ogic hezac? ²¹ Zéyu zégic; Kaisawac, imuhuc zégic énézéyec; Imuac Sisawac buŋa imi Sisa mima, Anutuac buŋa imi Anutu mimu. ²² Imuhuc zéyu ieneŋ welicgéma waima keŋgic.

Humuc igucnec yacyac imuac qesi qesi ac.

²³ Ai meme imuaru Sadukaio ic humuc igucnec yacyac ménda hezac zéanzu imi eneŋ Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic; ²⁴ Kiwi ic, Mosenéŋ yomuhuc nénézéyec; Ic méŋ nambéracya qahac humumac imi munianéŋ qawéra mema darawac buŋa qeli mihicŋimac. ²⁵ Waŋu sucninaiguc dac muna 7 kecgic dacginanéŋ embac mema nambéracya qahac kecma humuyu, iwac iniŋa muniawac mériaiguc opocma keŋec. ²⁶ Andia zéma andiawac andia imuhucyanec waŋgic keŋu 7 moczoŋ imuhuc wandacgic. ²⁷ Imuac tetcgiaiguc embac imi acguc imuhucyanec humuyec. ²⁸ Waŋu ieneŋ momac yanda embac imi megic imuac niŋ embac imi humuc igucnec yacyarawac naléyaiguc 7 ionac murunec mérac iniŋa wammac? ²⁹ Zégic Yesunéŋ yomuhuc melemma énézéyec; Ini kiwi téréya me Anutuac kuha imi ménda niŋasarima

* **22:17:** Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu. Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu.

dindiñanec ménda niñyacgézu. ³⁰ Humuc igucnec yacyarawac naléiguc imi ic me embac ménda meamumu. Imuaru imi zammaréñac buña qeénécmimia imi ménda hemac, néñ kurumenñac Anutuac kua meme uña ésécnec kecmu. ³¹ Wañu eneñ humuc igucnec yacyarawac Anutunéñ ac yomuhuc énézéyec imi ménda oloñgic? ³² Ni Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu zéyec imi ménda oloñ héñanžu? Anutu imi humuc ic ionac Anutu qahac, néñ kic qeli ic ionac Anutu keczac. ³³ Ic tuñ yanda ieneñ Yesunéñ imuhuc ku énécmiyu nimma welicgéjic.

Héna ac eñeña.

³⁴ Yesunéñ acnéñ Sadukaio ic menéñqe énécmiyu ara melemmuac séc qahac wañac. Wañu imuac surucya imi Farisaio ic ieneñ nimma azorogic. ³⁵ Azoroma ionarunec héna acac kiwi ic méñnéñ Yesu batucgé mima yomuhuc zéyec; ³⁶ Kiwi ic, héna ac suginaiguc némac acnéñ eñeña wanzac? ³⁷ Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Gi ewa qeriga moczoñnec qeri uñaga moczoñnec zéma niniñga moczoñnec Miñ Kewu Anutuga siña nimmiwésémañ. ³⁸ Héna ac iminéñ walac walac wanzac. ³⁹ Séha imuhucyanec méñ hezac imi yomuhuc; Gi geñgac niñac siñniñ wañamuanzan séc alagawac siñniñ wammiwésémañ. ⁴⁰ Héna ac éréhéc imuaru mia héna ac tosara moczoñ zéma kua meme ic ionac ac moczoñ imi koro koroyawac nanzac.

Dawidiac naña imuac qesiqesi ac.

⁴¹ Farisaio ic azoroma kecgic Yesunéh yomuhuc qesi énécmiyec; ⁴² Ini Kristoac† dimuhuc niñanzu? Mérac qelia? Zéyu zégic; Dawidiac qelia. ⁴³ Zégic Yesunéh énézéyec; Imuhuc wañu Dawidi i Uñanéh ézéyu dimuhuc niñac Kristoac, Miñ Kewuna zémima yomuhuc zéyec? ⁴⁴ Miñ Kewunéh‡ nuac Miñ Kewuna ézéyec; Guac hazéchécga hénagawac duandiaiguc tocgo énécmidacba tecgémac nalé sura imuac séc gi hama héinaiguc tachésémañ. ⁴⁵ Dawidinéh Kristoac Miñ Kewuna zémiyeciguc némaciguc iwac qelia wammac? ⁴⁶ Imuhuc zéyu ic ménj ara ménj ménda melenec. Wañu nalé imuarunec éréma emma ménhénéj ménj ac ménj efima ménda qesimigic.

23

Yesunéh Moseac héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic aciguc onoporec.

¹ Wañu Yesunéh ic tunj zéma tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ² Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic imi Moseac tataciguc tacanzu. ³ Imuac niñ ac zéanzu imi moczonj nimma tohodacmu, néj wawañ memegina imi ménda méndacma wammu. Hénia imi yomuhuc; Ienenj ackuazéc imi kuanéh sac zéma ménda tohoanzu. ⁴ Wañu ienenj hinac réwéria bisiqatéh wawañawac séc qahac imuhucya dérécgéma ic onac huaginaiguc haimaguc eñaoc imi iwawai imuhucya meyacbiñ zé méragina merawa ménj ménda haianzu.

† 22:42: Mesiaawac. ‡ 22:44: Hebiraio aciguc; Yawenéh.

⁵ Iwawai wananzu imi moczon icnéh inicsoromu niñac sac wananzu. Pakaginaiguc kiwi téréyawac katapaya meyandima zéwelecac niniñ héiqeli qeliac susuria imi maleku ginaiguc horuacnec meyandima haianzu. ⁶ Wanju ariaciguc azoroma tatac ou walac taczac imuac siña nimma tocgo-tocgo amaiguc ic kiwawac tatac imuaru tachin zé wananzu. ⁷ Nénnagémba sombeniguc méra qeque wan énécmima kiwi ic zéénécmimu niñac wananzu. ⁸ Wanju ini imi kiwi ic zéénécmimuac ménda wammu. Kiwi icgina imi momacguc sac keczac. Ini imi moczon dacmuna wanju. ⁹ Wanju baeciguc ic méñac niñ manjoc ménda zémimu. Onac manjocgina imi momacguc sac kurumeniguc keczac. ¹⁰ Wanju galen zéénécmimu niñ ménda wammu. Galen momacguc sac keczac imi mia Kristo. ¹¹ Onarunec kunenjanéñ tosara ionac weleñ qeque ic wammu. ¹² Méñnéñ méñ eneya niñac niñu enu imi memamimac. Méñnéñ méñ eneya niñac niñu mamac imi meemmimac.

¹³ Saecginaguc, ini hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ic embac ionac kicginaiguc ini kurumenac héngalen ama arenja yandawac naguya imi hézicgéma namma enañ ménda keremma ic tosara kerembiñ zé wanju imi imuhucyanec ménda wai énécmigic kereñanzu. ¹⁴ (Ménda hezac.)* ¹⁵ Saecginaguc,

* **23:14:** Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc yomuhuc ooyawac hezac; 23:14 Hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic, kic weleñ wawanja ini! Ini malé ionac ama gericgina qécgéma kic weleñ wamma zéwelecgina mehorugima zéanzu. Imuac niñac ini saecginaguc! Képésic ginawac bakia kuneñ yanda melen énécmimac.

ini héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ini ewa qeri melenj melenj ic momacguc mihicjiwinj zé baec zéma kondunj tiricma keñanzu, néj méjnénj ewaya melenj wagicma mebirigic sécgina onogicma geric siawac buña wananzac. ¹⁶ Saecginaguc, ini ic kiwa, kicgina hilichilicgia! Ini yomuhuc zéanzu; Ocmunjuguc koroma zéselimuiguc héla qahac wammac, néj soukiwa goli ocmunjuguc hezac imuaru koroma zéselimuiguc imi ac iminéj sipacgé énécmimac. ¹⁷ Ic qelaña zéma kic hilic ini! Némac iwawainénj kunéj wanzac? Goli me goli météré mianzac ocmunj imi mia? ¹⁸ Wanu ménj yomuhuc zéanzu; Zaki téréyaiguc koroma zézé seli ac zéyu héla qahac wammac, néj zaki téréya qahaiguc haihaiya sese imuac koroma zéseliyu ac iminéj sipacgémimac. ¹⁹ Kic hilic ini, némac iwawainénj kunéj wanzac? Sese me sese météré mianzac zaki téréya imi mia? ²⁰ Imuac méjnénj zaki téréyaiguc koroma zéselimaciguc zaki téréya zéma iwawai moczonj imuac qahaiguc hezac imuac momacnec koroma zéselizac wammac. ²¹ Wanu méjnénj ocmunjuguc koroma zéseliyec imi ocmunj zéma ménj ocmunjuguc kecanzac iorac muru koroma zéseliyec wanzac. ²² Wanu méjnénj ménj kuruménjuguc koroma zéselimac imi Anutuac tatak zéma imuac qahaiguc tacanzac i acguc momacnec koroma zéselizac tanec wanzac. ²³ Saecginaguc, ikoc ic ini, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini miñsupe zéma zuazua hénia hénia imi méndéngic méra éréhéc wanu imuacnec momacguc Miñ Kewuac buña haianzu. Wanu

néwécgeṇa héna acac héla yéwéria tosara, kekec solañja zéma goi héihéi zéma ninzén ninzén imi waidacgic. Waṇu ménj néwécgeṇawac tohoma ménj néwécgeṇawac héṇacya ménda memuac heyec. ²⁴ Ic kiwa, kicgina hilichilicgia! Ini gisic iwawai kaiwe momacguc kecma humumia imuhucya imi Anutuac gésima gilicgic keṇanzu, néṇj kamele yaṇj kuneṇj yanda imuhucya imi eṇaoc hémbaoc wamma qécgé énécmianzu. ²⁵ Saecginaguc ikoc ic, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini zéic sokoc séwéla sac zuacma imuac qeriaiguc imi hémbaoc zéma séwíac siṇj imi tigic kuaya qeanzac. ²⁶ Farisaio ic, kicgina hilichilicgia! Ini sokoc zéma zéic imuac qeria imi walac zuacsorocgéna séwéla imuhucyanec lalacnec wammac. ²⁷ Saecginaguc ikoc ic, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini imi kic suaṇj mandéc ooya ésécnec séwéla imi héṇsoroc sorocgia, néṇj qeriginaiguc ic humumia ionac sicgina zéma iwawai gizonj bazonja hénia hénianéṇj kuaya qema hezac. ²⁸ Ini imuhucyanec séwiginanéṇj ic kicginaiguc solañjanima keczu, néṇj qerigina imi ikoc zéma héna ac logilogi imi koya qema hezac. ²⁹ Saecginaguc ikoc ic ini, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini kua meme ic ionac kic suaṇj meyacgéma ic solañja niṇqeli énécmimiawac iwawai imi hiabianec mezericma kumugic naṇanzac. ³⁰ Imuhuc wamma ini yomuhuc zéanzu; Yanda hécnina kecgic nalé imuaru kecbiṇnec ieneṇj kua meme ic unugic toroqema méranina ménda énécmiwiṇnec. ³¹ Ini haka imuhuc wamma eṇaoc kua meme ic

unuanġic ionac qelihécgina keczu imuac hénia imi kawéya qema zéasari amuzu. ³² Yanda hécgina késpedes waŋgic imuac séciguc waŋgic kuaya qeyu! ³³ Mokolen, qaté mokolen imuac qeli ini, dimuhuc geric siawac buŋa zétecgé énécmimia imuacnec qizizingéma ogicma kemmu? ³⁴ Imuac mia ni nenaoc onac muru kua meme ic zéma niŋtegic qinŋtegic ic zéma hénia acac kiwi ic imi méli énécmiwa hagic ionarunec tosara unuhumugic tosara iciguc unuhumugic tosara tocgotoggo amaginaiguc kémbiŋnéŋ unuma taun ménŋ igucnec taun ménŋ ununesi waŋ énécmima kemmu. ³⁵ Imuac niŋac ic solaŋa Abelac sac igucnec hénima éréma ocmuŋ téréya zéma zaki téréya sucgiraiguc qegic humuyec Bakaraiawac naŋa ŋarakiawac sac mayec nalé imuac suraiguc baeciguc sac solaŋa madarec imuac kitiwa moczoŋ onac muru liliŋéma hamac. ³⁶ Ni hélacnec téngéŋ énézéwa, haka imuac bakia moczoŋ hicŋisai youmi onac muru liliŋéma hamac. ³⁷ Yerusalem, Yerusalem, kua meme ic unuhumuma, méli énécmiyu hahaya imi hocnéŋ énérianzaŋ. Kuruc neŋgianéŋ merachéra qeŋgaŋanéŋ tizozo énécmianzac ésécnec neŋ hatac dahec guac qelihécgá tocgé énécmimanŋ zé waŋi? Waŋu ini imuac ewa siŋsiŋ ménda waŋaŋgic. ³⁸ Héngic imuac niŋ amagina imi kisia wandaczac. ³⁹ Zéwa niŋgic, ini hocnémma keŋkecma keŋkecgic naléya ducŋiyu némma yomuhuc zému; Ohec wahec, Miŋninawac qaraiguc hahaya!

24

Ocmuñ téréya imi kisi kiyon wandacmac zéyec.

¹ Yesunéh ocmuñ téréya igucnec mama keñu tohotoho ichéra ienenj ocmuñ téréya ézégic hémmac niñac iwaru hagic. ² Imuhuc wañgic inéñ ac yomuhuc melemma énézéyec; Hélaçnec énézéwa niñgic; Ini iwawai imi moczon hia hénzu? Wañu kecma imi moczon hézéngégic madaru hoc ménénj hoc ménac qahaiguc ménda hemac.

Nalé tetecgiawac asé kiwiya.

³ Wañu Yesunéh Oliwa ic baec boñaiguc emma taru tohotoho ichéra eñacnec éléñnec hama zégic; Zéna ninni. Némac naléiguc haka imi hicñimac. Wañu guac hahagawac zéma baec yomuac nalé tetecgiawac séséc imi dimuhuc hicñiyu hémbiñ? ⁴ Imuhuc zégic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Kecma ménénj ikoc ménda wañ énécmimu niñac galeñ memu. ⁵ Ic sasalanéñ nuac qacnaiguc hama Ni Kristo* mianéñ zéma ic embac sasala ikoc wañ énécmimu. ⁶ Wañu yaré hélawac suruc zéma imuac luhuc ac momacnec nimmu. Wañu auriwu niñac galeñ mema kecmu. Iwawai imuhucya kiléñdac hicñimacac hezac, néñ imi tetecgia qahacnec. ⁷ Baec ménac ic embac ienenj yacma baec ménac ic embac hazéc wañ énécmimu. Héñgaleñ ama ménac ic embac ienenj yacma héñgaleñ ama ménac ic embac hazéc wañ énécmimu. Wañu baera baeraiguc béti hicñiyu nañ memac. ⁸ Wañu haka imi moczon aži kikiyawac hénihénia. ⁹ Wañu nalé imuaru ic

* 24:5: Hebiraio aciguc; Mesia imi halécnéñ météré mimia.

embac enej ini zérabéraiguc onopocma unuhumu. Wañu ini nuac qacna niñac wamma baec séc ic embac enej hazéc wañ énécmimu. ¹⁰ Wañu nalé imuaru ic embac sasalanéñ manam batuciguc mama unumac. Wañu eñac hésa amaiguc opocamuma hazéc wañamumu. ¹¹ Wañu kua meme ic ikora sasala hicñima ic embac sasala ikoc wañ énécmimu. ¹² Wañu hénac ac logilogi haka imi saiyou ic embac sasala ionac goi héihéigina iminéñ sañgeñ qedacmac. ¹³ Wañu méñnéñ méñ nañseligiyu tetcgia hayu késayu kekec hémbénaña kecmac. ¹⁴ Wañu kurumeñac héngaleñ amawac buña suruc hiabia iminéñ baec séc ic embac ionac muru zésaigic kendacmaguc imuaru mia nalé tetcgia hamac.

Anutu zébiri qébiri wammimia.

¹⁵ Imuac niñ ini kua meme ic Danielnéñ zéyec séc Biriá miñina iwawai mebirianzac iminéñ oc-muñ téréyaiguc nañu hémma niñtegicmu. (Olonzu ini hénia imi niñ asarimu.) ¹⁶ Nalé imuaru Yuda baeciguc kecmu imi enej baec boñaguc néngacdacmu. ¹⁷ Méñnéñ méñ ama qahaiguc nañkecmac imi iwawai ama qeriaiguc hezac imi memañ zé ménda mama emmac. ¹⁸ Wañu méñnéñ méñ aiiguc kecmac imi maleku andiaiguc hezac imi memañ zéma ménda liliñgémac. ¹⁹ Nalé imuaru imi embac hériginaguc zéma namu gumu énécmianzu ionac muru yéwéri yanda hicñi énécmima hemac. ²⁰ Ini zéwelecmigic, kia naléya me Sabata naléiguc haka imi hicñiwac niñac. ²¹ Némac niñ nalé imuaru réwéri kuney yanda hicñimac. Réwéri imuhucya imi baec

kurumenj zéyu hicñiyec imuarunec éréma deguc ménj ménda hicñiyec. Wañu imuac andiaiguc kecma muñguc ménj imuhucya ménda hicñimac. ²² Wañu nalé imi ménda mehotoñiwacnec séwiguc ic moczoñ humudacbunec. Wañu gési énécmimia ionac niñ wamma nalé imi meducñimac. ²³ Wañu nalé imuaru ménñéñ ménj énézéma Héñgic, Kristo† i you, me Kristo i erimi zégic, ménda ninzéñgému. ²⁴ Kristo ikora zéma kua meme ic ikora sasala hicñima séséc kunéñ yanda zéma haka méréra memu. Wañu wammucac séc wañu gési énécmimia momacnec mesoho énécmiwiñ zé batucgé énécmimu. ²⁵ Ninzu ni haka imi ménda hicñiyunec walac énézézua. ²⁶ Imuac mia baec kisiaiguc Kristo hicñima nanzac zémuiguc ménda kemmu. Wañu Kristo imi ama ménjac qeriguc taczac zégic imi acguc ménda ninzéñgému. ²⁷ Piliticnéñ néwéc Is iguc hicñima néwécgeñ Wes iguc kerezac ésécnec Icac Nañawac hama hicñi énécmimia imi tanec imuhucyanec wammac. ²⁸ Qamoc hezac imuaru kunta nei enéñ tocgému.

Icac Nañawac hahaya.

²⁹ Qenzeñ manzeñ yanda imi tecgémac nalé idacmuaru imi kaiwe siñidéñgéyu maso acguc asaha qahac wammac. Wañu méñni sikilu kurumenj igucnec tecgéma madacgic kurumenjac kuhanéñ hirimac. ³⁰ Nalé imuaru Icac Nañawac sésécñéñ kurumenjiguc wininiyu hémmu. Nalé imuaru baera baera ic embac enéñ siacma qacma namma Icac Nañanéñ kuc yanda zéma kiwi asahaguc hosusuiguc mayu héndacmu. ³¹ Inéñ

† 24:23: Mesia.

témuŋ hétéŋ yandaguc kua meme uŋahéra méli énécmiyu hamu. Hama gési énécmimia imi kurumeŋ néwéc néwéc baec waŋgoŋa kembonŋ qahac igucnec moczonŋ tocgé énécmimu.

Fik icac pakeŋ ac.

³² Fik icac séséc imi niŋareŋgému. Hawanéŋ dokuyaguc bébélacgia waŋu haréŋa hicŋiyu nalé geriwaguc ducŋizac imi niŋasarianziŋ. ³³ Imuhucyanec ini haka imuhucya imi hicŋiyu héndacma Icac Naŋa hosucginu hama naguiguc nanzac imi niŋtegiŋmu. ³⁴ Ni hélacnec énézézua. Hicŋisai youmi ménda qahac wandacmunec haka imi moczonŋ hicŋidacmac. ³⁵ Baec kurumeŋ qahac wammac, néŋ nuac ackuazéc imi ménda qahac wammac.

Técnina nimma kecbiŋac hezac.

³⁶ Waŋu imuac ai memeya zéma kaiwe kiwa imi ic ménéŋéŋ ménda ninzac. Kurumeŋac kua meme uŋa me Naŋa acguc ménda ninzac, néŋ Maŋgoc eŋeyanec sac ninzac. ³⁷ Icac Naŋawac hahaya imi Noawac naléiguc hicŋiyec ésécnec hicŋimac. ³⁸ Ic embac eneŋ nene zéma waiŋ doku nezéléléŋ wamma ic embac meamumanec kecgic doku qaonŋ hicŋiyu Noanéŋ zéiciguc eŋec. ³⁹ Ic embac eneŋ ménda niŋasarimanec kecgic doku qaonŋ luma kisaŋénécmima keŋec. Icac Naŋawac hahaya imi acguc imuac séciguc hicŋimac. ⁴⁰ Nalé imuaru ic éréhéc aiiguc keríc ménŋ wagicma ménŋ waiyu tacmac. ⁴¹ Embac éréhéc hoc hilaŋanéŋ héla qésémma taric ménŋ wagicma ménŋ waiyu

tacmac. ⁴² Miñ Kewuginanéñ némac naléiguc‡ hamac imi ini ménda ninzu imuac ini zenzen qeli qeli kecmu. ⁴³ Ini hénia yomuhuc niñanzu; Ama méñac miñinanéñ némac naléiguc kowu nene eneñ hamu imi nimbacnec zenzen qeli qeli keru ama imi ménda hézénégewunec. ⁴⁴ Wañu ini acguc zéréñ qéréñ wamma kecmu. Ini ménda nimmanec kecgic Icac Nañanéñ hamac.

Welen qeque ic héla zéma ikora.

⁴⁵ Mérénéñ welen qeque solaña zéma niñtegic qin̄tegiycyaguc wañu gésimiyu miñinawac murunec amayawac hénia géséhéra énépésima naléya méndacma nene yaka méndéñ énécmimac? ⁴⁶ Miñinanéñ hama welen qeque ic imi haka imuhuc wamma keru hémmaciguc welen qeque iwac muru mériañ hemimac. ⁴⁷ Ni hélacnec énézézua, imuhuc wañu miñinanéñ iwawaiya moczoñ welen qeque iwac mériaiguc haimidacmac. ⁴⁸ Néñ welen qeque biria kecma qerianéñ miñna imi focdac ménda hamac zéma, ⁴⁹ ai momachéra unuhéi wamma alahéra iniguc doku seli nema kecmac imi ⁵⁰ nalé ménj ménda nimma kekera imuaru, wañu kaiwe kiwa ménj ménda niñtegirec imuaru welen qeque iwac miñinanéñ hamac. ⁵¹ Hama elicgémima§ ikoc ic ionac séciguc bakia meñeñ miyu imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

25

Embac buña qeéncmimia.

‡ 24:42: Me nalé kiwaiguc. § 24:51: Kiwi tosaraguc; Heriru éréhéc wammac.

¹ Kurumençac héngalenj ama imi embac seraña méra éréhécnéj eu buñagina mihicñiwij zé kifagina késama keñgic ésécnec. ² Wañu ionac murunec embac seraña méra ménj imi qelaña, wañu embac seraña méra ménj imi niñtegic qinñtegic ginaguc. ³ Qelaña ienenj kifagina megic, néj dokuya ménda mema keñgic. ⁴ Wañu embac niñtegic qinñtegic ginaguc ienenj imi kiruñiguc dokuya tima kifaginaguc momacnec késama keñgic. ⁵ Wañu eu buñagina imi naléya mehorugima éséj éséj hayu embac enej moczonj gaunéj qéléléngé énécmiyu mama hegic. ⁶ Hegic sinj namuñaguc qac ménj yomuhuc hicñiyec; Héngic, eu buñagina hazac! Focdac mama hama héihéremigic. ⁷ Imuhuc zégic embac seraña enej moczonj qelima yacma zérénj qérénj wamma kifagina mindinñigic. ⁸ Wañu qelaña ienenj niñtegic qinñtegic ginaguc ionac yomuhuc énézégic; Kifanina imi békémañ zé wanzac imuac dokugina kisima méndénj nénécmigic. ⁹ Imuhuc zégic embac niñtegic qinñtegic ginaguc enej yomuhuc melemma énézégic; Méndemma haini ménda sécgé nénécmiyu neñañ moczonj osiwij niñac. Imuac ini qisicnec amaiguc kemma sécgina boñ megic. ¹⁰ Imuhuc zégic ienenj kifa dokuya boñ mewij zéma kemma kecgicnec suraiguc eu buña imi haréyu embac seraña zérénj qérénj wamma kecgic ienenj eu buñaginaguc momacnec zammarénj ariaciguc kerengic naguya héigic. ¹¹ Imuac andiaiguc embac seraña tosara hama zégic; Miñ Kewunina Miñ Kewunina nagu imi aunénécmina. ¹² Zégic zéyec; Hélacnec énézéwa

ninġic neŋ ini ménda ninénécmizua. ¹³ Hénia imuac nin ini zenzen qeli qeli kecmu. Ini imi némac naléiguc icac naŋa hamac imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa ménda ninzu.

Ai memeac sese Anutunéŋ ewa hiawac nénécmiyec.

¹⁴ Imi mia ic ménéŋ baec méŋu kemmaŋ zé welen qeŋe ichéra unuruma iwawaiya hai énécmiyec ésécnec. ¹⁵ Ai memeac sécginawac énécmima ménac imi goli soukiwa méra mén, ménac imi éréhéc, ménac imi momacguc énécmima keŋec. ¹⁶ Méra mén meyec inéŋ focdac kemma soukiwa iminéŋ iwawai boŋ mema nénagémba ai mema méra ménac séc mesaiyec. ¹⁷ Éréhéc meyec i acguc imuhucyanec wamma éréhécac séc mesaiyec. ¹⁸ Waŋu momacguc meyec inéŋ kemma baec éséma miŋinawac soukiwa imi muŋgéyu heyec. ¹⁹ Nalé horua tecgéyu welen qeŋe ionac miŋinanéŋ lilingéma hama iniguc momacnec tacma aigina dimuhuc megic imuac hénia zé qesiniŋ waŋec. ²⁰ Méra mén meyec inéŋ méra ménac séc mesaima mema hama yomuhuc ézéyec; Miŋ Kewu gi nuaru goli soukiwa méra mén nénec, hénna neŋ méra mén muŋguc mesaima mezua. ²¹ Imuhuc zéyu miŋinanéŋ zéyec; Hiabia waŋnec, welen qeŋe hiabia zéma ic héla, gi ai komora imi hiabianec menec, imuac ni iwawai sasala haigémba guac miŋga nuac ségiségiiguc toroŋe nénna. ²² Soukiwa éréhéc meyec i acguc hama zéyec miŋna nuaru éréhéc nénec, hénna you muŋguc éréhécac séc mesaizua. ²³ Zéyu

miñinanéñ zéyec; Hiabianec wañec welen qe qe hiabia zéma ic héla, gi ai komora hiabianec menec imuac neñ iwawai sasala haigémba guac miñga nuac ségiségiiguc toroqe néna. ²⁴ Wañu momacguc meyec inéñ hama yomuhuc zéyec; Miñna gi imi ic selia, ménda himicma mema, ménda méndéñ énécmima tocgoanzañ imi ni niñasariyi. ²⁵ Imuac zénéñ hiri wamma kemma guac soukiwa imi baec qeriaiguc musaŋgéwa heyec. Guac iwawaiga yomi héna. ²⁶ Imuhuc zéyu miñinanéñ melemma zéyec; Welen qe qe biria mézé titigaguc, gi nuac ninna ménda himicma mema, ménda méndéñ énécmima tocgoanzua tanec wañec? ²⁷ Imuhuc ninneciguc gi nuac soukiwa imi kilen dac hofi amaiguc haiwañec ni lilingéma hama soukiwa neñgocya zéma sisia momacnec mewinec. ²⁸ Imuhuc zéyu tecgéyu ai ic kiwa yomuhuc ézéyec; Momacguc iwarunec wagicma méra éréhéc késa keczac iwac mina. ²⁹ Iwawai hemimia inéñ ménac késayu kindindiña wammac. Wañu ménda hemimia inéñ komodia hemiyec imi acguc wagiru qahac wandacmac. ³⁰ Welen qe qe eñomia yomi séñganñeñ siñi tunumañiguc nesigic hiñgacma imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

Baera baera zégési énécmimac.

³¹ Icac Naña eñeya kiwi asahaguc kua meme uña moczoñ iniguc lilingéma hama eñeya tatak asahaguc imuaru tacmac. ³² Tacma baera baera ic embac hénia hénia eñeya kic ségériaiguc tocgé énécmima rama galeñnéñ rama zéma noniñ

gési énécmianzu éséc nec gési énécmiyu enac enac nammu. ³³ Gési énécmima rama imi héiyaiguc noniñ imi kanayaiguc onopocmac. ³⁴ Nalé imuaru ic kewunéñ héiyaiguc nanzu ionac yomuhuc énézémac; Nuac Mañgocnawac mériañ énécmimia ini haréma héngalen ama arena yanda baec kurumen zéyu hicñiyec nalé imuaru bec onac niñ wamma walac meyecac hezac imi mératéc késamu. ³⁵ Neñ yaka niñ humuwa gumu néngic. Wañu doku niñ humuwa doku hima néngic neyi. Wañu ic kian kecba héihéré néngic. ³⁶ Maleku niñac hocba maleku héinéngic. Hafi niyu néngalen wannéngic. Hésa amaiguc kecba hama néngic. ³⁷ Imuhuc zéyu ic embac solaña eneñ zégic; Miñ Kewu nini némac naléiguc gi yaka niñ humuna gémma gumugéñiñ? Némac naléiguc gi doku niñ humuna gémma doku hima géñiñ. ³⁸ Némac naléiguc gi ic kian kecna gémma héihéré géñiñ? Némac naléiguc gi maleku niñac hocna gémma maleku héigéñiñ? ³⁹ Némac naléiguc hafi giyec me hésa amaiguc tacna hagéñiñ? ⁴⁰ Imuhuc zégic ic kewunéñ melemma zémac; Ni hélac nec énézéwa niñgic, ini ninzéh ninzéh dacmuna hécna you nanzu ionarunec mamayagina méñac iwawai wammigic imi nuac wañgic tanec wanzac.

⁴¹ Wañu inéñ kanayaiguc nañgic ionac yomuhuc énézémac; Saecginaguc, ini wainémma Biria miñina zéma iwac kua meme uñahéra ionac niñac geric hémbénaña walac meyu heyecac hezac imuaru hiñgacgic. ⁴² Ni yaka niñ humuwa ini yaka mén ménda gumu néngic. Doku niñ

humuwa ini doku ménj ménda hima néngic. ⁴³ Ic kianj kecba ménda héihéré néngic. Maleku niñac hocba maleku ménj ménda héinéngic. Hafi niyec me hésa amaiguc tacba ménda hama néngic. ⁴⁴ Wañu ienenj imuhucyanec melemma zému; Miñ Kewu némac naléiguc génni yaka niñ humunec me doku niñ wannec me ic kianj wamma hanec me séwi usu niñac wannec me yañ hafi giyec me hésa amaiguc tacna méra ménda géñij? ⁴⁵ Imuhuc zégic Ic kewunéñ yomuhuc melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa, mamaya yomi ionarunec momacguc yomuac iwawai ménda wammigic imi mia nuac niñ ménda wañgic wanzac. ⁴⁶ Ini zérabéra tetecgia qahaciguc kereñgic, ic solañja yomi enenj kekec hémbénañguc keremmu.

26

Yesu qéhumuwij zé sasañgiaiguc eminimma niñareñgégic.

¹ Yesunéñ ac imi moczonj zédaru tecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ² Ini ninzu ésécnec ai meme éréhéc hama kenju nagu sacyaguc ogicma kenkenja imuac kendonj wammac. Wañu Icac Nañja ic héñgeña wéndaraiguc qemu niñac wamma wai énécmimu. ³ Wañu nalé imuaru hofac oo ic eñeña zéma ic embac ionac galeñ hécgina ienenj hofac oo ic kiwagina Kayafawac ama kewuyaiguc togégic. ⁴ Tocgéma ikoc wammima Yesu imi éléñnec késama qewij zéma sasañgiaiguc eminiñgic. ⁵ Eminimma yomuhuc zégic; Kendonj yandaiguc

imuhuc ménda wambiņ, ic embac ienenj qewelonj qema qetali nénécmiwu niņac.

Yesu Betania amaiguc halécnéj naecmimia waņec.

⁶ Waņu Yesunéj Betania ama arenaiğuc séwi wizi ic zémimia Simonac amaiguc tarec. ⁷ Tacma nene neyu embac méhnéj iwac muru kemma haléc héméņa hiabia, boņa yanda imi iwac oruhaiguc qocgéma naecmiyec. ⁸ Imuhuc waņu tohotoho ichéra ienenj héngic qerigina biriyu zégic; Némac niņac imi eņ audaczac? ⁹ Iminéj boņa eņeņa mema ic maqeqeya énécmimacac séc wambacnec. ¹⁰ Imuhuc zégic Yesunéj bec niņtegicma yomuhuc énézéyec; Ini némac niņac embac zéhési wammizu? Embac imi iwawai hiabia waņ nénzac. ¹¹ Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecmu, néj ni mia nalé séc iniguc ménda kecmaņ. ¹² Embac imi haléc héméņa hiabia séwinaiguc qocgé némma humuwa téngénémmu imuac mia zéréj qéréj waņ nénzac. ¹³ Ni hélacnec énézézua, baecac qahaiguc imuac me imuac buņa suruc hiabia yomi zéauma kemmu séc haka embac yominéj wanzac imi acguc énézégic niņqelimimu.

Yudanéj Yesu méraginaiguc opocmaņ zé ewa momac waņec.

¹⁴ Nalé imuaru tohotoho ichéra ¹² ionarunec méņ qara Yuda Kariot inéj hofac oo ic kiwa ionac muru kemma qesima énézéyec; ¹⁵ Ni Yesu méraginaiguc opocba némac iwawai némmu. Imuhuc énézéyu ienenj soukiwa siliwa 30 migic.

16 Waŋu ic imi nalé imuarunec Yesu méraginaiguc opocmaŋ zé naléyawac horec.

Nagu sacyaguc ogicma kenkeŋa imuac kendoŋiguc momacnec tacgic.

17 Saméŋ yisya qahac imuac kendoŋ ducŋiyu tohotoho ichéra eneŋ Seiyaiguc Yesu qesimima zégic; Nini deguc ama dimuaru nagu sacyaguc ogicma kenkeŋa kendoŋ imuac yaka omézézéŋ waŋgémbiŋ? 18 Imuhuc zégic yomuhuc énézéyec; Ini ama areŋ yandaiguc keremma ic méŋac yomuhuc ézému; Kiwi icninanéŋ yomuhuc zézac; Naléna ducŋizac imuac niŋ tohotoho ichécna iniguc nagu sacyaguc ogicma kenkeŋa imuac kendoŋ imi guac amaiguc tacmaŋ. 19 Waŋu tohotoho ichéra eneŋ Yesu zéyec séc nagu sacyaguc ogicma kenkeŋawac kendoŋ imuac nene imi memézézéŋ waŋgic. 20 Ama sinjiyu Yesu imi tohotoho ichéra 12 iniguc momacnec nene newiŋ zé tacgic. 21 Nene nema tacma yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézézua, onac murunec méŋneŋ andé numac. 22 Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneŋ ewa biric kuneŋ yanda wamma eŋac eŋac qesimima kemma yomuhuc zégic; Miŋ Kewu, hélacnec ni qahac, imi ni me? 23 Waŋu inéŋ yomuhuc énézéyec; Niguc momacnec zéiciguc yaka tinduŋgézic inéŋ mia andé numac. 24 Icac Naŋa imi kiwi téréyaiguc ooyawac hezac séc kemmac, néŋ Icac Naŋa andé qemac inéŋ saecyaguc wammac. Ic imi ménda hicŋiwacnec hia wambacnec. 25 Imuhuc zéyu Yuda kecma Yesu andé qeyec inéŋ yomuhuc melemma zéyec; Kiwi

ic, hélacnec ni qahac, imi ni me? Imuhuc zéyu yomuhuc zéyec; Geŋgaoc imuhuc zézaŋ.

Min Kewuac saméŋ zéyu héniyec.

²⁶ Waŋu yaka nema tacgic Yesu saméŋ mema mozoc ac zéma méndemma tohotoho ichéra énécmima zéyec; Mema negic, yomi imi nuac séwi busuna. ²⁷ Imuhuc wammaguc sokoc mema ewa hia ac zéma énécmima zéyec; Ini moczoŋ yomi negic. ²⁸ Yomi sisipac acac sacna. Képésic wai énécmimaŋ zé ic embac sasala onac niŋac pocgé énécmimia. ²⁹ Zéwa niŋgic, ni deguc muarunec waiŋ ic hésawac gocmia yomi muŋguc ménda nema kecma nalé imuhucgeŋ Maŋgocnawac héngaleŋ ama areŋa yandaiguc iniguc waiŋ qeliawac nemaŋ. ³⁰ Waŋu mepé qepési legic mén héigic tecgéyu yacma Oliwa baec boŋaiguc keŋgic.

Yesunéŋ Petero bianaŋ ara ézéma goro ac wammiyec.

³¹ Waŋu imuaru kemmanec Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Ac mén yomuhuc ooyawac hezac; Ni rama galeŋgina imi qewa rama tuŋa imi qe-qelalaŋ qedacmu. Imuac niŋ deguc siŋiya ini moczoŋ wainemma kendacmu. ³² Waŋu humuc igucnec yacmaguc neŋ mia kiwa meénécmima Galilaia baeciguc walac kemmaŋ. ³³ Imuhuc zéyu Petoronéŋ ara melemma zéyec; Tosara eneŋ moczoŋ waigémbu, néŋ ni méndagucnec waigémmaŋ. ³⁴ Imuhuc zéyu Yesunéŋ zéyec; Ni hélacnec gézézua, siŋi yomuaru kuruc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbésémaŋ.

³⁵ Imuhuc zéyu Petoronéj zéyec; Giguc humuwic zé hia humuwic, ni ménda qaecgé gémmaᵇ. Inéj imuhuc zéyu tohotoho ichéra tosia moczon imuhuyanec zédacgic.

Yesunéj Gesemane baec boᵇaiguc zéwelerec.

³⁶ Imuhuc zéma kemma kisi ménj qara Gesemane imuaru keremma Yesunéj tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ni eri kemma zéwelec wamma kecbanec ini yomuaru tackecmu. ³⁷ Imuhuc zéma Petero zéma Zebedaioac nanhéréra énépésima keᵇec. Kemma niᵇyéwérima ewa biric waᵇec. ³⁸ Waᵇu énézéma zéyec; Ewa qerinanéj humucac déciguc hosuc gémacac séc ewa biric kunéj yanda wanzac. Imuac ini you niguc kic qeli tacmu. ³⁹ Imuhuc zéma eᵇeyaoc komodia ménj kemma mama sicgéyu kic ségéria baeciguc mayu yomuhuc zéma zéwelerec; Maᵇgocna, hia wawaᵇawac séc waᵇu qenzen manzen sokoc yomi ni nogicma kemmac. Waᵇu nuac siᵇᵇawac qahac, néj geᵇga siᵇᵇawac séc wambésémaᵇ. ⁴⁰ Waᵇu imuacnec liliᵇgéma tohotoho ichéra ionac hama iniru gau hekecgic Petero qesimima zéyec; Ini niguc kaiwe kiwa momacgucac séc zenzen qeli qeli kecmuac séc qahac waᵇec? ⁴¹ Manambatuciguc maunuwac niᵇac, kic qeli kecma zéwelec waᵇgic. Ewa qeriginanéj efizac, néj séwiginanéj kuha qahac wanzac. ⁴² Imuhuc zémaguc muᵇguc kemma yomuhuc zéweleru hatac éréhéc waᵇec; Maᵇgocna, qenzen manzenac sokoc yomi ménda newaguc ménda nogicmacac hezaciguc, guac ewa siᵇga seligimac. ⁴³ Waᵇu liliᵇgéma iniru kicgina

yéwéria yanda waᅇu gaugina hekecgic. ⁴⁴ Imuhuc inicma onopocma muᅇguc kemma ac imuacnec zéma welerec. Weleru hatac haréwéc waᅇec. ⁴⁵ Weleru tecgéyu lilingéma tohotoho ichéra ionac hama énézéyec; Ini gaugina hezunec? Héngic nalé bec ducᅇiyu Icac Naᅇa imi andé qema képésic ic ionac méraginaiguc oporu emmac. ⁴⁶ Yacgic kenni! Andé qeᅇe icna you hazac.

Andé qemiyu Yesu késagic.

⁴⁷ Ac imuhuc énézémanec naᅇu, tohotoho ichéra 12 ionarunec méᅇ, Yuda imi hayec. Waᅇu i guc momacnec ic tuᅇ yanda, hofac oo ic kiwa zéma galeᅇ ieneᅇ méli énécmigic tewi luacginaguc hagic. ⁴⁸ Waᅇu andé qeᅇe ic iminéᅇ séséc areᅇ mindiᅇdacma bec yomuhuc énézéyu nimma hagic; Ic méᅇ kiric nemiwa imi mia zéma késamu. ⁴⁹ Waᅇu ic imi focdac Yesuac muru hama Ohec wahec! Kiwi icna zéma kiric nemiyec. ⁵⁰ Imuhuc waᅇu Yesunéᅇ yomuhuc ézéyec; Ala, néma haka wammaᅇ zé hazarᅇ haka imuac mia wambésémaᅇ. Imuhuc zéyu ic hagic imi eneᅇ hama Yesu késagic. ⁵¹ Imuhuc waᅇgic Yesuguc naᅇgic ionarunec méᅇnéᅇ méramma souya kupeᅇa igucnec héréma hofac oo ic kuneᅇac weneᅇ qeᅇeya méᅇac gezawa qeriru mayec. ⁵² Imuhuc waᅇu Yesunéᅇ zéyec; Souga kupeᅇaiguc haina hiᅇgaru. Méᅇnéᅇ méᅇ sougina hérému imi sou zéraiguc humudacmu. ⁵³ Ini niᅇgic neᅇ Maᅇgocna ézéwa degucdacmi kua meme uᅇahéra tuᅇ yanda 12 ogicma méli némmacac séc qahac wanzac me? ⁵⁴ Waᅇu neᅇ imuhuc wambinec,

ackuazéc téréyanéŋ imuhuc hicŋimac zézac im-
inéŋ dimuhuc héla héiwacnec? ⁵⁵ Imuhuc zéma
ic tuŋ ionac yomuhuc énézéyec; Ini némac niŋac
sac nene énépésianzu ésécnec legic tewiginaguc
hama népésiwiŋ zé wanzu? Ni kaiweya kaiweya
ocmuŋ téréyaiguc tacma ic embac ku énécmiaŋi,
wanu ini ménda népésigic. ⁵⁶ Wanu haka yomi
kua meme ic ionac kiwi imi héla héimac niŋac
yomuhuc hicŋizac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra
ienenŋ moczoŋ Yesu waimima néŋgacdacgic.

Yesu hofac oo ic eŋeŋaginawac wésiaiguc nanŋec.

⁵⁷ Yesu késagic ienenŋ héréma hofac oo ic
kuneŋgina Kayafawac ama kewuyaiguc keŋgic.
Wanu imuaru mia héna acac kiwi ic zéma galeŋ
eneŋ tocgéma tacgic. ⁵⁸ Wanu Peteronéŋ andéginu
Yesu lakec méndacmima hofac oo ic kuneŋgina
iwac deminŋ qeriaiguc kereŋec. Keremma deminŋ
galeŋ ionac sugginaiguc tetcgiaiguc dimuhuc
wammimu imi hémmaŋ zé tarec. ⁵⁹ Wanu ho-
fac oo ic kiwahécgina zéma ic kiwa moczoŋ
Yesu qehumuwiŋ zé ikoc ac tosara qemuac séc
ménŋ mihicjiwiŋ zé hochoc ai megic. ⁶⁰ Wanu
héipuc ic ikora sasala wéséginaiguc hama nanŋic,
néŋ ara ménŋ ménda mihicjigic. Wanu imuac
andiaiguc ic éréhéc wéséginaiguc hama nanoc.
⁶¹ Namma yomuhuc zéyoc; Ic yominéŋ yomuhuc
zéyec; Ni Anutuac ocmuŋ téréya héwuratima
ai meme haréwéc imuac qeriaiguc muŋguc
memizicgémanac séc. ⁶² Imuhuc zéyic nimma
hofac oo ic kuneŋ imi yacma Yesu qesim-
ima zéyec; Ac bakia ménŋ ménda zéwésémaŋ?
Hazéc wanŋemma zézaoc ac imi némac ac?

⁶³ Qesiyu Yesu imi ara qaiyu nanu hofac oo ic kunenjanenêj ézéma zéyec; Anutu kerecac keczac iwac qaciguc hélacnec zéselimaguc zéna ninni, Gi imi Anutuac Nana Kristo me qahac?

⁶⁴ Qesiyu Yesunêj melemma zéyec; Gej mia bec zézan, wanu zéwa niŋgic andiaiguc Icac Nana ni imi Kuc bunayaguc iwac méra héi igucnec tacma kurumenac hosusu qahaiguc namma hawa néndacmu.

⁶⁵ Imuhuc zéyu hofac oo ic kunenjanenêj malekuya muzuracgéma zéyec; Ic yomi Anutu zébiri mizac, imuac némac niŋac muŋguc héipuc ic tosara mihicŋiwij zé wambij? Ninzu, eneyaoc mia Anutu zébiri miyu nindaczu.

⁶⁶ Imuac ini dimuhuc ninzu? Qesiyu ienen zégicnêj; Ic yomi humucac buŋa. ⁶⁷ Wanu Yesuac kic ségériaiguc sépéccgé héima méragina misicgéma qegic. Wanu tosanenêj nekaŋaiguc otoma zégic; ⁶⁸ Gi Kristo wanzaniguc zéhicŋina, mérénêj guzac?

Peteronêj Yesu qaecgé miyec.

⁶⁹ Nalé imuaru Petero imi demin qeriaiguc tarec. Taru welen qeŋe embac ménênêj iwac muru hama zéyec; Gi acguc Galilaia ic Yesuguc kecnec. ⁷⁰ Wanu inêj tacgic moczon yanda ionac kicginaiguc qaecgéma zéyec; Gi némac arawac zézan imi ni ménda niŋacgézua. ⁷¹ Imuhuc zéma sanŋulaŋaiguc keŋu embac ménênêj hémma ic embac imuaru nanŋic imi énézéma zéyec; Ic yomi Nazarete ic Yesuguc kecaŋec. ⁷² Imuhuc zéyu Peteronêj muŋguc zéselima zéyec; Ni ic imi ménda ninzua. ⁷³ Imuhuc zémaguc komora mén nanu tosara imuaru nanŋic ienen hosuru kemma

Petero ézégic; Hélawac gi ionac aren̄ igucnec, némac niñ acgawac taneranén̄ zéhic̄ñi génzac. ⁷⁴ Imuhuc zégic inén̄ hénima saecgé amuma zéselima zéyec; Ni ic imi ménda nimmizua. Imuhuc zétecgéyu nalé idacmuaru kuruc qarec. ⁷⁵ Qaru Petero imi Yesunén̄ ac yomuhuc ézéyec imi niñqeliyec; Kuruc ménda qarunec hatac haréwécac séc ni qaecgé némbésémañ. Imuhuc niñqelima séngañgen̄ hiñgacma siac howuc siac siarec.

27

Yesu Pilatoac muru wagicma ken̄gic.

¹ Ama ewiaiguc hofac oo ic kiwahécgina zéma galeñ eneñ ewa momac wamma Yesu humuciguc opochin̄ zé tocgéma eminiñgic. ² Wan̄u zétecgémaguc dérécgéma héréma kemma baec galeñ Pilatoac méraiguc opocgic.

³ Nalé imuaru Yuda, Yesu andé qeyec inén̄ héñu Yesu imi késpedesiraguc zéma zétecgégic niñu ewaya liliñgéyu nimbiri amuma siliwa soukiwa 30 imi hofac oo ic kiwahécgina zéma galeñ ionac muru mema ken̄ec. ⁴ Kemma yomuhuc énézéyec; Ni ic késpedesic qahac iwac sac haima boña mema késpedesic wan̄i. Imuhuc zéyu ieneñ imi nonac ai qahac gen̄gaoc mindiñina zégic. ⁵ Imuhuc zégic siliwa soukiwa imi giliyu ocmuñ téréyaiguc eñu kemma eñeya ewa sac neyec. ⁶ Wan̄u hofac oo ic kiwa ieneñ soukiwa imi medacma zégic; Soukiwa yomi imi sac boña, sokociguc haiwiñ imi héna ac sigimac. ⁷ Imuhuc zéma ewa momac wamma soukiwa iminén̄ kewuc meme ic

ménac baec mén ic kian ionac kicsuan buḡawac boḡ megic. ⁸ Hénia imuac niḡac nalé imuac-nec éréma hama deguc baec imuac Sac Baera zéanzu. ⁹ Haka imuhuc hiçḡiyu kua meme ic Yeremianéḡ zéyec ac yominéḡ hélaguc waḡec;✧ Israel ic eneḡ boḡawac zéyec siliwa soukiwa 30 imi mema ¹⁰ Miḡnanéḡ nézéyec ésécnec kewuc meme ic ménac baec boḡa niḡac haimigic.

Pilatonéḡ Yesu qesimiyec.

¹¹ Waḡu Yesu imi Pilatoac kiwaiguc naḡu qesimima zéyec; Gi ta Yuda ic ionac ic kewu me? Imuhuc zéyu Yesunéḡ melemma zéyec; Geḡgaoc zézaḡ. ¹² Waḡu hofac oo ichécgina zéma galen ieneḡ ac séwélaiguc haima zégic acgina ménda melenec. ¹³ Waḡu Pilatonéḡ qesimima zéyec; Gi hazéc waḡgémma héipuc ac sasala zézu imi ménda ninzaḡ? ¹⁴ Zéyu ara ménac mén, ac bakia mén ménda zéyec. Imuhuc waḡu baec galen imi kileḡ welicgéyec.

Baraba me Yesu?

¹⁵ Kendon séc baec galen iminéḡ ic embac ionac ewa siḡ tohoma hésa ic mén hulacmiyu hiḡgacaḡec. ¹⁶ Waḡu nalé imuaru hésa ic mén qara keḡkeḡa kerec, iwac qara imi Baraba. ¹⁷ Waḡu ic tocgodacma naḡgic Pilatonéḡ qesiénécmiyec; Mérac hulac énécmiman niḡac wanzu, Baraba me Yesu Kristo zéanzu imi mia? ¹⁸ Ic imi Yuda ic ieneḡ Yesu eḡ nimbupuc wamma iwac muru opocgic imi niḡtegicma imuhuc qesiénécmiyec. ¹⁹ Waḡu Pilato imi zégési

✧ 27:9: Yer 18:3, 32:6

tatacyaiguc tacmanec keru iniñanén ac haima zéyec; Gi ic solañ a iwac mia haka mén ménda wammiwésémañ, ni deguc sinja gau hémma iwac niñac niñyéwéri kunen yanda mihicñizua. ²⁰ Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma galeñ ienen Baraba hulac énécmima Yesu qegic humumac niñac ic embac tunaguc zéqafen wañ énécmima zégic. ²¹ Wañu baec galeñnéñ muñguc qesiéncmima zéyec; Sugira igucnec mérac mia onac niñ wamma hulacmimañ zé wanžu? Zéyu zégic; Baraba! ²² Zégic Pilatonén énézéyec; Wañu Yesu Kristo zémianžu i deic wammimañ? Imuhuc zéyu moczoñ zégic; Imi iciguc birinén qegic. ²³ Imuhuc zégic baec galeñnéñ muñguc qesiéncmiyec; Némac késpedesic niñ? Imuhuc zéyu ienen muñguc yanda qac gigilañgéma zégic; Iciguc qegic! ²⁴ Imuhuc wañgic Pilatonén mebélacgé énécmimañ zé osiyec, néñ nówécgeña qeweloñnéñ hénima yacmañ zé wañu ic embac kicginaiguc dokuguc méria zuacma zéyec; Iwac sac kitiwa imi enəoc huamu. ²⁵ Imuhuc zéyu, ic embac moczoñ yanda melemma zégic; Iwac sac kitiwa imi melenña neñañ zéma qelihécnina qacninaiguc enu. ²⁶ Imuhuc wañgic Baraba imi ionac niñ wamma hulacmima Yesu likuñ zéragucnéñ qegic iciguc qemu niñac ténjin ic ionac méraginaiguc oporec.

Ténjin ic enen Yesu zédesi wammigic.

²⁷ Imuhuc wañu baec galeñac ténjin ichéra ienen Yesu wagicma baec galeñac ama kewuya imuac demin qeriaiguc emma zégic ténjin ic moczoñ iwac muru hama lelecgéma nañgic.

28 Waņu séwi usuya moczoŋ hetecgéma maleku pésianec ménj héimigic hiŋgarec. 29 Hiŋgaru hési waiyaguc imi misicgéma oruhaiguc haigic hiŋgarec. Waņu uŋ qaulalea ménj miyu méra héiyanéŋ késama naŋec. Imuhuc wammima wésiaiguc simiŋ héima zédesi wammima zégic; Ohec, Yuda ic ionac ic kewu! 30 Imuhuc wamma sépécgé héimima uŋ qaulalea imi wagicma im-inéŋ oruhaiguc qegic. 31 Qema zédesi wammigic tecgéyu maleku pésiha imi hetecgéma eŋeya séwi usu imi héimima iciguc qewiŋ zé wagicma keŋgic.

Yesu ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic.

32 Wagicma kemma henaiguc ic ménj mihicŋigic qara Simon Kirene ama areŋ igucnec imi seliseli wammigic Yesuac ic héŋgeŋa wéndara wagicma huayec. 33 Waņu kemma baec ménj qara Golgota (Neŋaŋ aciguc oruc sic) imuaru keŋgic. 34 Kemma imuaru waiŋ doku selia howuraguc mesohoma Yesu gumuwiŋ zégic nenimma waiyec. 35 Waņu iciguc biriŋnéŋ qegic naŋu malekuya imi sumbic néma méndémma késagic. 36 Waņu mama tacma galen memima kecgic. 37 Waņu oruha hanecgeŋ héniaya yomuhuc ogic heyec; Yomi Yesu Yuda ic ionac ic kewu. 38 Waņu Kowu nene ic éréhéc imi Yesuguc momacnec iciguc uruma ménj imi ic héŋgeŋa wéndara méria héiigucgeŋ, ménj imi ic héŋgeŋa wéndara méria kanaiguc geŋ urugic naŋoc. 39 Waņu ic embac hena imuaru keŋha waŋgic imi eneŋ orucgina gilima zébiri migic. 40 Geŋ mia Anutuac ocmuŋ téréya héwuratima muŋguc ai meme haréwécac qer-aiguc memizicgémaŋ zénec. Gi Anutuac Naŋa

wanzañiguc metecgé amuma ic igucnec mana. ⁴¹ Wañu hofac oo ichécgina ienen acguc héna acac kiwi ic zéma qeria galeñ iniguc momacnec imuhuyanec zébiri mima zégic. ⁴² Ic imi ic tosara aṅgégina tiénécmiañec, néñ eneya aṅgéña tiamumacac séc qahac wanzac. Inéñ mia Israel ionac Ic Kewu wanzac, imuac ic igucnec mayu hémma ninzégé miwiñ. ⁴³ Inéñ Anutuac muru héima namma ni Anutuac Naña zéañec imuac waini inéñ iwac ségiségi wanzaciguc metecgé mimac. ⁴⁴ Wañu duña kowu ic éréhéc Yesuguc momacnec biriñnéñ iciguc urugic imi eren imuhuyanec zébiri miyoc.

Yesu humuyec.

⁴⁵ Wañu gau komoc wañu baec yanda baec siñidéngéma keñkecma maria haréwéc wañec. ⁴⁶ Wañu kaiwe kiwa haréwéc imuaru Yesunéñ kucnec qacma zéyec; Eli Eli lama sabaktani. Héña imi Anutuna Anutuna némac niñ wainénzan? ⁴⁷ Wañu imuaru nañgic ionarunec tosananéñ nimma zégic; Ic yomi Eliawac qaczac. ⁴⁸ Wañu ionarunec ménéñ nimma usuñnec kemma konduñ kagali mén mema waiñ howuraiguc tinduñgéma uñ tasiaiguc haima Yesu gumuyec. ⁴⁹ Gumuyu tosananéñ zégic waina Elianéñ hama metecgémac me qahac imi hénni. ⁵⁰ Wañu Yesu muñguc kucnec qarú uñaya waimiyec. ⁵¹ Waimiyu ocmuñiguc maleku nezic nezicgia yanda imi ounec zuracgéma mama emu tecgéyu éréhécnec wañoc. Wañu nañ meyu baec hiriyu hocnéñ téma mayec. ⁵² Wañu kic suañ hema keñec imi kuaya aṅgéyu ic téréya

becnec humugic ionarunec sasalanéŋ qelima yacgic. ⁵³ Waŋu Yesu imi humuc igucnec yaruguc ieneŋ kicsuaŋ igucnec éréma ama areŋa yanda téréyaiguc keremma ic sasala hicŋi énécmigic. ⁵⁴ Téŋgiŋ ic galenŋina zéma ichécŋina Yesuac galenŋ naŋgic ieneŋ imi naŋ meyec imi zéma haka hicŋiyec imi hémma namma zénéŋŋina kunenŋ yanda hiriyu zégic; Ic yomi hélacnec Anutuac naŋa kerec. ⁵⁵ Waŋu embac sasalanéŋ Galilainec Yesu welenŋ qemima méndacmima hagic imi enenŋ lakecaru hémma naŋgic. ⁵⁶ Sucŋinaiguc imi Maria Makdalanec zéma Maria ménŋ Yakobo Yosefe iorac neŋgocgira zéma embac ménŋ Zebedaioc naŋhéréra iorac neŋgocgira momacnec kecgic.

Yesu kic suaŋiguc haigic.

⁵⁷ Ama mari waŋu Arimataia ama igucnec ic ménŋ Yosefe zémimia hayec. Ic imi soukiwa zéma hinac yandayaguc, waŋu i acguc Yesuac tohotoho icya kerec. Qara imi Yosefe. ⁵⁸ Inénŋ hama Pilatoac kemma Yesuac qamoc imi néna zéma qesimiyu Pilatonéŋ mimuac niŋ énézéyec. ⁵⁹ Waŋu Yosefenéŋ qamoc imi mema kemma maleku lalaha qelianéŋ osoyec. ⁶⁰ Osoma eneya kic suaŋa qelia hociguc kifana mihicŋima mézézéŋgéyu heyec imuaru haima hoc yanda ménŋ qililiŋgéyu kic suaŋ kuaya nezicgéyu waima keŋec. ⁶¹ Waŋu Maria Makdalanec zéma Maria ménŋ iereŋ kic suaŋ imuaru kemma imuac nénéwécŋenŋiguc tacma héŋoc.

Kic suaŋ imi awima naŋgic.

⁶² Sabata naléyawac zérénqérén naléya imi sinjima gianiyu ai meme ménj wanec. Nalé imuaru hofac oo ichécgina zéma Farisaio ic azoroma Pilatoaru kenjic. ⁶³ Kemma zégic; Miñ Kewu, ic ikora imi qeli qeli kerec nalé imuaru yomuhuc zéyec imi niñqelima ninziñ; Ai meme haréwéc imuac andiaiguc humuc igucnec qelima yacmañ. ⁶⁴ Imuac zéna, kic suañ imuac ai meme haréwéc séc galeñ memu. Tohotoho ichéra ieneñ kemma qamoc imi kowu mema kemma inéñ humuc igucnec qelima yarec zéma ic embac énézémuiguc imi manam batuc andiaiguc hicñimac iminéñ becneñ hicñiyec imi ogicbac niñac. ⁶⁵ Imuhuc zégic Pila-tonéñ melemma zéyec; Onac muru galeñ meme ic keczu imuac kemma kucginawac séc galeñ mema nammu. ⁶⁶ Imuhuc zéyu ieneñ enañ galeñ meme icgina iniguc kemma hoc hilaña asé kiwi haima galeñgégic.

28

Yesu imi humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata kendorj tecgéyu Sondaiguc ama gianimañ zé wanu Maria Makdalanec zéma Maria ménj iereñ kicsuañ hémbic zéma kenoc. ² Kenjic nañ yanda, nañ geriwaguc meyu Miñ Kewuninawac kua meme uñanéñ kurumenñ igucnec mama kicsuañiguc hoc yanda imi qililingéyu kenu imuac qahaiguc emma tarec. ³ Tanera imi qilitik asaha ésécnec, malekuya imi komboc ésécnec lalac lalac wanec. ⁴ Wanu galeñ meme ic galeñ mema nañgic imi zénéngina hiriyu awacwalima ic humumia éséc wandacgic.

⁵ Wañu kua meme uñanénj embac érézéma zéyec; Iri imi bacgira ménda yandiyu, Yesu iciguc qegic iwac mia hocma hazaoc imi ni ninzua. ⁶ I you qahac, énézéyec séc bec yaczac. Hama duña heyec imi héjic. ⁷ Hémma foc tohotoho ichéra ionac kemma yomuhuc énézéma zémaoc; Yesu humuc igucnec yacma bec Galilaia baeciguc walac kenzac, imuaru kemma mihicñi mimu. Gezac qézénj ac imuac mia érézéwa ninzao. ⁸ Imuhuc zéyu embac éréhéc imi zénéngira hirima heyunec ségiséginénj sécgé érécmiyu tohotoho ichéra énézéwic zé usuñnec keñoc. ⁹ Imuhuc wamma keñkeric Yesu enjyaoc hicñi érécmiyec. Luae orac muru zéma érézéyu ierenj iwac muru kemma hénia selianec késama sigémima mepési miyoc. ¹⁰ Imuhuc wañic Yesunénj érézéma zéyec; Bacgira ménda yandiyu. Kemma dac munahécna Galilaia baeciguc kemmu niñj énézémaoc. Imuaru mia ni némmu.

Galenj meme ic enenj suruc wañj énécmigic.

¹¹ Embac éréhéc imi hénaiçuc keñicnec galenj meme ic tosaránénj ama arenja yandaiguc keremma haka hicñiyec imi moczoñ hofac oo ic kiwa éréhécgina érézédacgic. ¹² Héfac oo ic kiwa ierenj galenj iniguc tocgéma eminimma galenj meme ic soukiwa enenja énécmima yomuhuc zégic; ¹³ Ini yomuhuc mia zému; Sinjiya gau heni tohotoho ichéra ienenj hama i kowu huama keñgic. ¹⁴ Wañu ac suruc iminénj baec galenjac muru keñu nimmaciguc imi nenenj ewaya meni niñu sécgémac. Imuac mia ini ewa goro ménda wammu. ¹⁵ Imuhuc zégic galenj meme ic imi

soukiwa imi mema zéqindiŋi waŋ énécmigic séc zégic éréma deguc ac iminéŋ Yuda ic ionac muru saima hezacnec.

Tohotoho ichéra ai memu niŋac méli énécmiyec.

¹⁶ Waŋu tohotoho ichéra 11 imi Galilaia baeciguc kemma baec boŋa mén Yesunéŋ énézéyec imuaru enjic. ¹⁷ Emma Yesu hémma mepésimigic, néŋ tosara imi niŋ éréhéc waŋjic. ¹⁸ Waŋu Yesu hosucginaiguc hama zéyec; Baec kurumeŋ imuac kuc buŋa imi moczoŋ néndac néndara wanzac. ¹⁹ Imuac ini kemma baera baera ic embac Maŋgoc zéma Naŋa zéma Uŋa téréya qacninaiguc doku naec énécmima ²⁰ ackuazéc énézéyi imi moczoŋ ku énécmigic imuac séciguc kecma tohotoho ic wandacmu. Niŋzu, ni iniguc nalé séc kecha nalé tetcgia hamac.

SISIPAC AC QELIA
The New Testament and Psalms in the Kube Language
of Papua New Guinea
Buk Song na Nupela Testamen long tokples Kube long
Niugini

copyright © 2012 Global Bible Translators

Language: Mongi (Kube)

Translation by: Global Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0403b50f-078d-52e2-a203-056e8a430665